

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Чернігівська політехніка»
Черкаський державний технологічний університет
Сумський національний аграрний університет
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Університет Марії Кюрі-Склодовської (UMCS) м. Люблін, Польща

ІІ Всеукраїнська науково-практична конференція

«Комунікація в гуманітарному дискурсі: виклики та перспективи»

14 травня 2026 р.

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Чернігів, 2026

УДК 8+1
К63

Затверджено за рішенням вченої ради Національного університету «Чернігівська політехніка» (протокол № 8 від 29 червня 2026 р.).

Комунікація в гуманітарному дискурсі: виклики та перспективи: *збірник тез*
К63 *доповідей ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Чернігів, 14 травня 2026 р.). – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2026. 118 с.

ISBN 978-617-8584-07-8

До збірника ввійшли наукові розвідки учасників ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Комунікація в гуманітарному дискурсі: виклики та перспективи», в яких науковці з різних регіонів України та її закордоння розглядають широкий спектр питань міжкультурної комунікації, філософії мови, перекладознавства та соціальної антропології.

У доповідях проаналізовано трансформації культурних практик у глобальних мережах, філософські аспекти постправди, свободи слова та екзистенціальної комунікації. Дослідники зосередили увагу на гуманістичних засадах науки, стратегіях соціокультурного менеджменту та впливі соцмереж і сленгу на молодь. Значна частина робіт присвячена лінгвістичним студіям: семантиці емотиконів, специфіці гумору, а також мовній репрезентації гендерних стереотипів, вікової нерівності та історичних постатей у медіа дискурсі. Окремо висвітлено питання реабілітації військовослужбовців, протидії дезінформації та ролі мовної політики у подоланні ворожих наративів. Науковці проаналізували особливості галузевого й художнього перекладу, використання штучного інтелекту в освіті та функціонування мови в умовах глобальної безпеки. Особливий акцент зроблено на маніпулятивних стратегіях у медіа та репрезентації образу України у світовому дискурсі. Роботи учасників розкривають міждисциплінарні підходи до аналізу англомовних текстів, лінгвокогнітивні аспекти та специфіку фахової термінології.

Матеріали збірника можуть бути корисними науковцям, викладачам, аспірантам, здобувачам вищої освіти, а також усім зацікавленим у питаннях комунікативної компетентності, соціальної філософії, перекладознавства, мовознавства, філософської антропології, культурології, психолінгвістики і суміжних галузей гуманітарного знання.

Тексти тез представлені в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат і прізвищ несуть автори.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Співголови організаційного комітету:

Литвин С. В., завідувачка каф. іноземної філології, к. пед. н., доцент;
Шакун Н. В., завідувачка каф. філософії і суспільних наук, к. філос. н., доцент.

Члени організаційного комітету:
Киселиця С. В., к. філос. н., доцент, доцент кафедри філософії і суспільних наук;
Ніколаєнко О. В., старша викладачка кафедри іноземної філології.

Укладачі:
Ніколаєнко О. В., старша викладачка кафедри іноземної філології;
Киселиця С. В., к. філос. н., доцент, доцент кафедри філософії і суспільних наук.

УДК 8+1

ISBN 978-617-8584-07-8 © НУ «Чернігівська політехніка», 2026

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1: Мова як засіб комунікації в контексті викликів сучасності.	
Адам Глаз *SAFETY AND SECURITY: COMMUNICATIVE AND CONCPETUAL CHALLENGES*	**6**
Авдєєнко А. І., Дудка А. Є. *ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ*	**6**
Бобер Н. М. *СЕМАНТИЧНА ТАКСОНОМІЗАЦІЯ ВЕРБАЛЬНИХ ЕМОТИКОНІВ У СИСТЕМІ NLP-АНАЛІЗУ ЕМОЦІЙНОГО ДИСКУРСУ*	**8**
Борисов О. О. *СЕМАНТИКА ЛЕКСИЧНОЇ ОДИНИЦІ DEPORTATION: ЛІНГВОКУЛЬТУРНА ТА ЛІНГВОПРАВНИЧА СКЛАДОВІ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ СЛОВНИКІВ)*	**10**
Борщ Є. Ю. *A CONTRASTIVE ANALYSIS OF FUNCTIONAL MORPHOLOGICAL AND STRUCTURAL PROPERTIES OF TRADITIONAL AND MODERN NURSERY RHYMES IN ENGLISH*	**11**
Буравенко А. С. *АФАТИЧНЕ МОВЛЕННЯ ЯК МЕЖА КОМУНІКАЦІЇ: ФРАГМЕНТАЦІЯ ВИСЛОВЛЕННЯ У ДИСКУРСІ ТРАВМИ*	**13**
Власов Т. Р. *LANGUAGE MEANS OF REPRESENTING ROYAL ILLNESSES AND DEATHS IN DOCUMENTARY DISCOURSE*	**14**
Гришко К. Д. *UKRAINIAN WOMEN IN ENGLISH-LANGUAGE MEDIA DISCOURSE: MORPHO-THEMATIC REPRESENTATION IN WARTIME CONTEXT*	**16**
Дивнич Г. А. *ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ СУСПІЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ*	**18**
Казанцева О. В. *LINGUAL AND CULTURAL PECULIARITIES OF BRITISH AND AMERICAN HUMOUR*	**20**
Кобєлєва О. С. *LANGUAGE MEANS OF EXPRESSING GENDER STEREOTYPES IN ADVERTISING IN ENGLISH-SPEAKING CULTURES*	**21**
Колесник О. С. *РЕКОНСТРУКЦІЯ ВНУТРІШНЬОЇ ФОРМИ МІФОНІМІВ В АСПЕКТІ ЛІНГВОУНІВЕРСОЛОГІЧНОЇ МІФОСЕМІОТИКИ*	**22**
Кошелєва В. В., Петухова Д. О. *ТРАНСФОРМАЦІЯ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ*	**23**
Михайленко В. Ю. *ТОНАЛЬНІСТЬ МЕДІАДИСКУРСУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ (НА МАТЕРІАЛІ АНАЛІЗУ АНАЛІТИЧНОЇ СТАТТІ)*	**25**
Нужненко А. О. *LANGUAGE MEANS OF DESCRIBING RUSSIAN DRONE INCURSIONS INTO EUROPEAN COUNTRIES IN ENGLISH MEDIA DISCOURSE*	**27**
Ромашко О. Д. *SEMANTIC AND FUNCTIONAL FEATURES OF THE GENITIVE CASE ON THE EXAMPLE OF THE NOVEL "WHERE THE CRAWDADS SING" DELIA OWENS, 2018*	**29**
Синиця А. В. *EVALUATIVE LANGUAGE AS A MEANS OF REPRESENTING HISTORICAL FIGURES IN MODERN SCHOLARSHIP: THE CASE OF QUEEN VICTORIA*	**30**
Шеховцова Л. В. *КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ: ПСИХОСОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ З ПАЦІЄНТОМ (НА ПРИКЛАДІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ)*	**31**
Якубенко В. О. *COHESION IN BBC DOCUMENTARY OUR PLANET | COASTAL SEAS (NARRATED BY DAVID ATTENBOROUGH)*	**33**
СЕКЦІЯ 2: Філософські аспекти комунікації в гуманітарному дискурсі.	
Богун М. О. *ЗАБУТИЙ ЯСПЕРС: ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В ДОБУ ЦИФРОВОЇ МЕДІАЛЬНОСТІ*	**35**

Борець Д. М. *АНТРОПОЦЕНТРИЗМ І ГУМАНІЗМ ЯК ОСНОВА КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ*	**37**
Буглак С. В. *СВОБОДА СЛОВА ЯК ФІЛОСОФСЬКА КАТЕГОРІЯ ТА КОМУНІКАТИВНА ОСНОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА*	**39**
Волошко М. А. *ВПЛИВ СУРЖИКУ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ*	**41**
Горлач Д. В. *КОМУНІКАЦІЙНІ ПРИВИДИ ПАНОПТИКОНУ*	**42**
Горопашна В. О. *ЦИФРОВА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ*	**44**
Грішний Д. С. *РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ*	**45**
Гура К. І. *КОМУНІКАЦІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН: ФІЛОСОФСЬКО-УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИМІР*	**46**
Жорняк Г. С. *РОЗВИТОК МОВНОГО ПРОСТОРУ НА ТЕРЕНАХ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ*	**48**
Каневська С. В. *ЦИФРОВА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ*	**50**
Киселиця С. В. *THE ROLE OF PHILOSOPHY IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF STUDENTS WITHIN JAN-URBAN SANDAL'S «INNOVATIVE PEDAGOGY» SYSTEM*	**52**
Коваль В. С. *АКТУАЛЬНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОЇ СИНТЕЗИ СЕВЕРИНА БОЕЦІЯ: ВІЧНІСТЬ VS ЧАС*	**54**
Ковальова І. О. *МОВНА ПОЛІТИКА ПРИКОРДОННЯ: ГЕНДЕРНА ЧУТЛИВІСТЬ ЯК ЧИННИК ПРОТИДІЇ ВОРОЖИМ НАРАТИВАМ*	**56**
Корзаченко К. О. *ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ ПОСТПРАВДИ*	**57**
Мініцький В. В., Проноза І. І. *МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНСОЛІДАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА*	**59**
Лоневська В. Д. *МЕЖІ ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОМУНІКАТИВНІЙ КУЛЬТУРІ: НАДМІРНІСТЬ ТА КОРИСНІСТЬ*	**61**
Лосіна В. Д. *ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА КОМУНІКАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ*	**63**
Лось Д. О. *МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ У СУСПІЛЬСТВІ*	**64**
Наглюк К. О. *МОВА ЗАКОНОДАВСТВА: ПРОБЛЕМИ ЗРОЗУМІЛОСТІ ДЛЯ ГРОМАДЯН*	**65**
Ольховик М. В. *ВІДКРИТА НАУКА ЯК ГУМАНІСТИЧНИЙ КОНТЕКСТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ*	**67**
Подковка П. О. *КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА ПРОБЛЕМА*	**68**
Романенко М. В. *МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ*	**70**
Рудаковська П. Є. *КОМУНІКАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СЛОВА В ДУХОВНІЙ КУЛЬТУРІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ*	**71**
Столяр М. Б. *КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ СМІХОВИХ ПРАКТИК У ПЛОЩИНІ ПРОВІДНИХ ТЕОРІЙ СМІХУ*	**73**
Тющенко К. О., Петінова О. Б. *МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕНЕДЖЕРА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА*	**75**
Фіялковська І. В. *РОЛЬ МОЛОДІ У ПОСТВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ*	**77**
Чабан С. І. *ГЛОБАЛЬНІ КУЛЬТУРНІ МЕРЕЖІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЛОКАЛЬНИХ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК*	**79**

Шакун Н. В. *ФІЛОСОФІЯ КОМУНІКАЦІЇ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ГУМАНІТАРНОГО ДИСКУРСУ*	**81**
Шакіна М. П. *ІНТЕРКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ У КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЯХ: УПРАВЛІНСЬКІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИКИ*	**82**
Шишкін М. Є. *КОМУНІКАТИВНА СВОБОДА ТА ЇЇ ВИМІРИ У ДОБУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ*	**84**
СЕКЦІЯ 3: Міжкультурна комунікація в глобалізованому світі.	
Биконя О. П. *INTERCULTURAL COMMUNICATION AS A FACTOR IN PROFESSIONAL INTERACTION WITHIN A GLOBALISED SECURITY ENVIRONMENT*	**86**
Баштова С. В. *МАНІПУЛЯТИВНІ МОВНІ ЗАСОБИ В ТУРИСТИЧНІЙ РЕКЛАМІ: ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ*	**88**
Висіканець Д. О. *'DIGITAL GLOBISH': THE EVOLUTION OF ENGLISH AS A GLOBAL LANGUAGE IN SOCIAL MEDIA*	**89**
Георгиця К. А. *LINGUO-CULTURAL ASPECTS IN LITERARY TRANSLATION. NATIONALLY BIASED LEXICON AND WAYS OF ITS TRANSLATION*	**91**
Гончаренко А. О. *PAGAN GODS-RELATED WORDS IN MODERN ENGLISH*	**94**
Гурина Н. В. *НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ІНТОНАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НА ОСНОВІ КОМУНІКАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДТРИМКИ СПІВРОЗМОВНИКА*	**95**
Захарчук С. О. *РОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ АЛЮЗІЙ НА РОМАН «1984» ДЖ. ОРВЕЛЛА У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ*	**97**
Капиш К. А. *ROMANCE FRAUD IN THE CONTEXT OF HUMAN TRAFFICKING*	**99**
Куліш К. С., Іванова М. В. *ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ МЕДІА ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЗАГОЛОВКІВ*	**101**
Листопад О. А. *ЦИФРОВІ РЕСУРСИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ*	**102**
Мечкало А. Ю. *LANGUAGE MEANS OF EXPRESSING APPROVAL AND DISAPPROVAL IN THE REPRESENTATION OF MELANIA TRUMP IN MEDIA DISCOURSE*	**104**
Ніколаєнко О. В. *ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ПРОСТОРІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ*	**105**
Ольховик В. А. *LANGUAGE AS A TOOL FOR COUNTERING DISINFORMATION: MEDIA LITERACY AND PROFESSIONAL COMMUNICATION OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS*	**107**
Перепилиця Є. С. *LANGUAGE MEANS OF EXPRESSING AGE INEQUALITY IN THE POLITICAL DISCOURSE OF THE UK AND THE USA*	**108**
Пернікуза А. О. *SOCIAL CLASS AND FEMALE AUTONOMY AS ELEMENTS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN JANE AUSTEN'S PRIDE AND PREJUDICE*	**110**
Рубцова Д. О. *LANGUAGE MEANS OF DESCRIBING COMMANDERS-IN-CHIEF OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE IN ENGLISH MEDIA DISCOURSE*	**111**
Сікалюк А. І. *TOURISM TERMINOLOGY: PECULIARITIES OF TRANSLATION*	**112**
Стрельцова А. Ю. *GREETING AND FAREWELL ETIQUETTE CLICHÉS IN ENGLISH: THE EVOLUTION OF STRUCTURE AND FUNCTION*	**114**
Чернега В. О., Козачук А. М. *HISTORICAL AND ARCHAIC LEXIS IN TRANSLATION OF V. WOOLF'S ORLANDO*	**115**

СЕКЦІЯ 1
Мова як засіб комунікації в контексті викликів сучасності

УДК 81’42:81’373

Adam Głaz
Associate Professor, Department of Linguistics and Literary Studies
Maria Curie-Skłodowska University
Lublin, Poland

SAFETY AND SECURITY: COMMUNICATIVE AND CONCEPTUAL CHALLENGES

Safety and security have become important keywords in contemporary international discourse. They are unquestionable and non-ideological values [2]. However, each is a rich and heterogeneous concept, usually “flattened” in actual usage; each may be used as a convenient excuse to introduce more control or counter dissent from political or ideological rivals [3]. This also depends on the language in which discourse is conducted: English distinguishes between safety and security, whereas the same distinction in Polish (*bezpieczeństwo*) or Ukrainian (*безпека*) has to be rendered through descriptive means. Also, when *safety* and *security* are both used side by side, are we talking about (i) safety/security as one notion with two labels, (ii) distinct but related notions, (iii) distinct but overlapping notions, or (iv) safety *in contrast to* security? Are we perhaps seeing semantic shifts that these words (and concepts) undergo now, against the backdrop of their histories [1]?

Список використаних джерел

1. Hamilton, John T. 2014. Securitas. In *Dictionary of Untranslatables: A Philosophical Lexicon*, ed. Barbara Cassin. Princeton University Press.
2. Hanhardt, Christina B. 2020. Safe. In *Keywords for American Cultural Studies*, 3rd edn, ed Bruce Burgett and Glenn Hendler. NYU Press.
3. Taal. Momodou. 2026. I fled the US to escape the Security State. Instead, it followed me. *The Nation*, 11 Feb 2026, https://www.thenation.com/article/activism/momodou-taal-uk-detention/

УДК 316.7:004(063)

Авдєєнко А. І., Дудка А. Є.
здобувачки 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Українська мова та література»
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
Науковий керівник – **Ткаченко К. В.,** к. філос. н. викладач
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

У XXI столітті українська мова зазнає надзвичайно швидких змін під впливом Інтернету та соціальних мереж. Нові терміни та вирази практично миттєво поширюються серед користувачів, що змушує мовну систему оперативно реагувати. Наукові та медійні

джерела свідчать, що дослідники активно фіксують швидке оновлення сучасного цифрового світу, на який безпосередньо «впливають алгоритми соцмереж, вірусні тренди та стрімкий розвиток штучного інтелекту» [4]. Окрім того, соціокультурні трансформації зумовлюють поширення молодіжної лексики, яка інколи створює бар'єри у міжгенераційній комунікації, роблячи щоденні слова молоді («зашквар», «рофл», «крінж») незрозумілими для старшого покоління [2]. У цьому контексті дослідження запозичень є вкрай актуальним, оскільки вони, з одного боку, відображають глобальні тенденції, а з іншого - визначають завдання збереження самобутності української мови.

Метою дослідження є аналіз особливостей англійських запозичень у сучасному українському медіадискурсі та класифікація їх функціональних типів у контексті комунікативних викликів сучасності.

У науковій літературі виділяється низка позицій, за якими класифікують сучасні запозичення. Наприклад, однією з них є економічні та політичні терміни. У сфері економіки та політики переважають запозичення з латинської й інших європейських мов, які вже міцно прижилися в офіційних документах. Наприклад, термін «інвестиція» (походить від латинського *invest* - вкладення коштів) [3] та «електорат» (від латинського *elector* – виборець) [5] сприймаються як звичні елементи офіційного дискурсу, що відображають міжнародний контекст суспільного життя.

Також активно використовуються професійні англіцизми. Професійне середовище (IT, маркетинг, бізнес) активно впроваджує англомовні слова, такі як «дедлайн» (кінцевий термін), «коворкінг» (спільний офісний простір) та «фідбек» (зворотний зв’язок). Такі лексеми спрощують міжнародну взаємодію, проте дослідники застерігають від їх надмірного вживання [1]. Наголошується, що необґрунтоване використання англіцизмів «знижує мовну самобутність і може ускладнити розуміння для молодших школярів або літніх людей» [1]. Тому в офіційних текстах пріоритетом залишається орієнтація на аудиторію та використання питомих відповідників (наприклад, «кінцевий строк») [1].

Популярності набуває також молодіжний сленг. Неформальне спілкування молоді демонструє високу динаміку запозичень. Зокрема, лексема «крінж» (від англ. *cringe*) позначає відчуття сорому за чужі дії [8]; «слей» (від англ. slay) позначає бездоганне виконання певної дії чи ефектний вигляд [6]; а «пікмі» (від англ. *pick me*) дівчина, яка намагається привернути увагу хлопців, принижуючи інших дівчат і показуючи, що вона не така, як вони. [7]. Вони є невіддільною частиною повсякденного мовлення підлітків, хоча й залишаються когнітивно чужорідними для інших вікових груп [6, 9].

Емпіричний матеріал дослідження фіксує чітку диференціацію запозичень залежно від типу медіаплатформи:

Соціальні мережі орієнтовані на неформальний стиль, де активно використовуються сленгові маркери (наприклад, «цей новий фільм - повний крінж» [6] , «ти сьогодні на іспиті просто слей» [6], «зловили такий класний вайб» [9] чи «я ж просто рофлю» [2]). Вони виступають засобом експресивного забарвлення комунікації.

Новинні заголовки, навпаки, демонструють нормативне лінгвістичне кодування. У газетних та онлайн-виданнях перевага віддається питомим словам або закріпленим термінам («Україна очікує великих інвестицій від ЄС» , «визначити кінцевий строк»). Офіційні медіа свідомо уникають сленгу, замінюючи його розгорнутими описовими конструкціями, що забезпечує відкритість і зрозумілість інформації для ширшого загалу.

Таким чином, запозичення в українській мові є природним результатом інтернаціоналізації та культурного обміну. Вони дозволяють оперативно номінувати нові явища, проте вимагають від сучасного мовця дотримання балансу. Слід усвідомлено ставитися до мовлення та шанувати українські відповідники [1], знаходячи компроміс між мовною інновацією та збереженням національної самобутності.

Список використаних джерел

1. Англіцизми в українській мові: вплив, приклади, українські відповідники [Електронний ресурс] // arbook.info. URL: https://arbook.info/blog/without-category/angliczyzmy-v-ukrayinskij-movi-vplyv-pryklady-ukrayinski-vidpovidnyky/ (дата звернення: 06.05.2026).
2. Словник молодіжного сленгу: що означають слова [Електронний ресурс] // Цікавинкі. URL: https://tsn.ua/tsikavinki/zashkvar-rofl-i-krinzh-poyasnyuyemo-molodizhniy-sleng-prostimi-slovami-1974112.html (дата звернення: 06.05.2026).
3. Інвестиція [Електронний ресурс] // Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інвестиція (дата звернення: 06.05.2026).
4. Підлітковий сленг 2026: що означають крінж, краш, сигма, слей та інші слова - словник для батьків [Електронний ресурс] // ThinkGlobal. URL: https://www.thinkglobal.ua/pidlitkovyj-sleng-2026-shho-oznachayut-krinzh-krash-sygma-slej-ta-inshi-slova-slovnyk-dlya-batkiv (дата звернення: 06.05.2026).
5. Електорат [Електронний ресурс] // Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електорат (дата звернення: 06.05.2026).
6. Що означають сленгові слова молоді: приклади та пояснення [Електронний ресурс]. URL: https://vikna.tv/styl-zhyttya/podorozhi/shho-oznachayut-slengovi-slova-molodi-pryklady-ta-poyasnennya/ (дата звернення: 06.05.2026).
7. Що означає вислів пікмі та коли його доречно вживати [Електронний ресурс] // Розваги. URL: https://24tv.ua/fun24/shho-oznachaye-visliv-pikmi-koli-yogo-dorechno-vzhivati_n2649826 (дата звернення: 06.05.2026).
8. Крінж: що це повне пояснення сленгу та феномену [Електронний ресурс] // Engage. URL: https://engage.org.ua/krinzh-shho-cze-povne-poyasnennya-slengu-ta-fenomenu/ (дата звернення: 06.05.2026).
9. Молодіжний сленг: що означають різні сучасні слова [Електронний ресурс]. URL: https://vikna.tv/styl-zhyttya/podorozhi/molodizhnyj-sleng-shho-oznachayut-rizni-suchasni-slova/ (дата звернення: 06.05.2026).

УДК 81’42:004.738.5:004.89:159.942

Бобер Н. М.
доцент кафедри германської філології
кандидат філологічних наук, доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

СЕМАНТИЧНА ТАКСОНОМІЗАЦІЯ ВЕРБАЛЬНИХ ЕМОТИКОНІВ У СИСТЕМІ NLP-АНАЛІЗУ ЕМОЦІЙНОГО ДИСКУРСУ

У сучасній лінгвістиці емоцій принципово важливо розмежовувати емоційність як психофізіологічний вияв стану та емотивність як мовно-дискурсивну категорію, що фіксує, моделює й прагматично організовує емоційний зміст висловлення [1, с. 106]. В англомовному цифровому дискурсі це розмежування набуває особливої ваги, оскільки емоційна реакція часто ущільнюється до коротких реактивних одиниць: haha, hehe, lol, wow, ugh, yay, sigh, meh.

У дослідженні збережено розширене філологічне тлумачення вербального емотикону як сукупності різночастиномовних і різноструктурних вербальних засобів, за допомогою яких у сучасному англомовному цифровому дискурсі мовець не лише називає емоцію, а й переводить її у площину пережитого стану, оцінної реакції, дискурсивної позиції або інтерперсонального налаштування. Такий підхід виходить за межі трактування вербального емотикону лише як реактивного вигуку й охоплює субстантивні, ад’єктивні, адвербіальні, вигукові, метафоричні та синтаксично організовані конструкції за умови, що в конкретному контексті вони виконують афективно-позиційну функцію [2, с. 16–25].

Практичний матеріал засвідчує, що значення вербального емотикону формується не ізольовано, а в межах семантичного сегмента. У висловленні I passed the exam, yay! одиниця yay маркує радість і полегшення; у репліці Oh great, another deadline, haha форма haha виконує функцію іронічного пом'якшення; у фразі Ugh, this update crashed again одиниця ugh актуалізує роздратування; у конструкції I'm fine… sigh елемент sigh сигналізує втому або стриманий сум. Оцінно-номінативні одиниці nightmare, disaster, heaven, miracle задають емоційний режим ситуації; ад'єктиви heartbreaking, lovely, awful і прислівники sadly, luckily, weirdly уточнюють її оцінний ракурс; метафоричні конструкції my heart melted, I'm dead, my brain froze передають переживання через образ тілесної чи психічної реакції.

Семантична таксономізація таких одиниць має спиратися на п'ять груп: реактивно-інтер'єктивні маркери (wow, ugh, aww, meh), оцінно-номінативні одиниці (nightmare, blessing, disaster), кваліфікативні ад'єктивно-адвербіальні маркери (heartbreaking, sadly, luckily), метафорично-афективні моделі (my heart melted, I'm dead) і синтаксично організовані формули емоційної надмірності або оцінки (I can't even; this made my day; what a mess). Критерієм віднесення одиниці до вербальних емотиконів є не частиномовна належність, а здатність у конкретному цифровому фрагменті виражати афективну позицію мовця. Так, fine може позначати згоду, образу, іронічне дистанціювання або прихований спротив залежно від пунктуації, попередньої репліки й жанру взаємодії.

Для NLP-аналізу емоційного дискурсу запропонована таксономія важлива тим, що короткі цифрові тексти не зводяться до прямого поділу на позитивні, негативні й нейтральні. Праці про інтер'єктиви доводять, що вигукові й близькі до них одиниці є повноцінним ресурсом мовної взаємодії, а не периферійними елементами мови, у яких поєднуються емоція, реакція, оцінка й комунікативний намір [3, с. 53–63; 4, с. 257–277], а дослідження емотиконів у комп'ютерно-опосередкованій комунікації засвідчує їхню здатність змінювати іллокутивну силу висловлення [5, с. 249–268]. Саме тому одиниця wow може означати не лише здивування, а й захоплення, скептичну іронію або оцінну дистанцію залежно від мікроконтексту. Тому для розмітки вербальних емотиконів релевантними є емоційна категорія, валентність, інтенсивність, прагматична функція та тип інтерперсонального налаштування.

Доробок Р. К. Махачашвілі та співавторів щодо фреймово-семантичного й логіко-феноменологічного аналізу цифрових знаків дають змогу розглядати вербальні емотикони як одиниці, значення яких формується в межах цифрової події мовлення [6, с. 146–163; 7, с. 191–197]. Досвід sentiment-аналізу emoji підтверджує потребу враховувати комунікативне середовище знака [8]. Ресурси SemEval-2018 Task 1 та GoEmotions демонструють доцільність поєднання категорійної класифікації емоцій із градуальним оцінюванням їхньої сили й валентності [9, с. 1–17; 10, с. 4040–4054]. Для вербальних емотиконів таке оцінювання має бути контекстним: haha може означати сміх, ніяковість, сарказм або спробу знизити напруження; aww — ніжність, емпатію чи підтримку; I can't even — афективну надмірність без однозначного відповідника в одній емоційній категорії.

Отже, семантична таксономізація вербальних емотиконів у системі NLP-аналізу емоційного дискурсу має поєднувати лексико-семантичні, граматичні, прагматичні і дискурсивні критерії. Її практична цінність полягає в уточненні емоційної розмітки англомовного цифрового дискурсу: вона дає змогу описати не лише загальну позитивність чи негативність повідомлення, а й конкретний спосіб мовної організації емоції — радісне підсилення, іронічне маскування, афективне дистанціювання, роздратування, емпатію, втому або комунікативну солідарність.

Список використаних джерел

1. Лелет І. О. Емоційність vs емотивність: взаємозв'язок та розмежування понять. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2021. № 49, т. 1. С. 106–110. DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.49-1.26.

2. Бобер Н. М. Verbal Emoticons as Markers of Emotional Expressivity: A Corpus-Linguistic Analysis of English Digital Discourse. *Scientific Journal of Dragomanov Ukrainian State University*. Series 9. Current Trends in Language Development. 2025. Vol. 30. P. 16–25. DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series9.2025.30.02

3. Goddard C. Interjections and Emotion, with Special Reference to “Surprise” and “Disgust”. *Emotion Review.* 2014. Vol. 6, Issue 1. P. 53–63. DOI: 10.1177/1754073913491843.

4. Dingemanse M. Interjections at the Heart of Language. *Annual Review of Linguistics*. 2024. Vol. 10. P. 257–277. DOI: 10.1146/annurev-linguistics-031422-124743.

5. Dresner E., Herring S. C. Functions of the Nonverbal in CMC: Emoticons and Illocutionary Force. *Communication Theory*. 2010. Vol. 20, Issue 3. P. 249–268. DOI: 10.1111/j.1468-2885.2010.01362.x.

6. Makhachashvili R. K., Kovpik S. I., Bakhtina A. O. Emoji as an Artificial Digital Language: A Frame-Semantic Analysis of Perception and Interpretation. *CEUR Workshop Proceedings*. 2024. Vol. 3820. P. 146–163.

7. Makhachashvili R., Bakhtina A., Semenist I., Prihodko G., Prykhodchenko O. Emoji Explication in Digital Communication: Logical-Phenomenological Experiment. DHW 2021: *Digital Humanities Workshop*. New York: ACM, 2022. P. 191–197. DOI: 10.1145/3526242.3526259.

8. Kralj Novak P., Smailović J., Sluban B., Mozetič I. Sentiment of Emojis. *PLOS ONE*. 2015. Vol. 10, №. 12. e0144296. DOI: 10.1371/journal.pone.0144296.

9. Mohammad S. M., Bravo-Marquez F., Salameh M., Kiritchenko S. SemEval-2018 Task 1: Affect in Tweets. *Proceedings of the 12th International Workshop on Semantic Evaluation*. 2018. P. 1–17. DOI: 10.18653/v1/S18-1001.

10. Demszky D., Movshovitz-Attias D., Ko J., Cowen A., Nemade G., Ravi S. GoEmotions: A Dataset of Fine-Grained Emotions. *Proceedings of the 58th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics.* 2020. P. 4040–4054. DOI: 10.18653/v1/2020.acl-main.372.

УДК 811.111’37:81’27:34] (038) =111

Борисов О. О.
завідувач кафедри мовознавства
доктор філологічних наук, професор
Пенітенціарна академія України

СЕМАНТИКА ЛЕКСИЧНОЇ ОДИНИЦІ *DEPORTATION*: ЛІНГВОКУЛЬТУРНА ТА ЛІНГВОПРАВНИЧА СКЛАДОВІ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ СЛОВНИКІВ)

Військова агресія проти України характеризується зокрема грубими порушеннями міжнародного гуманітарного права та прав людини. Незаконне переміщення людей за межі України (депортація) або на її окуповані території (примусове переміщення) у правовому полі кваліфікується як воєнний злочин [3]. Масовий характер таких злочинних дій, разом із іншими численними випадками різноманітного посягання на життя українського населення, є фактами злочинів проти людяності та чітко спланованого геноциду проти нашого народу [3]. Незаконна депортація визначається як *примусове і за відсутності підстав, передбачених міжнародним правом, переміщення однієї чи кількох осіб із держави, на території якої вони законно перебували, через державний кордон на територію іншої держави* [2]. Спостерігаємо порушення IV Женевської конвенції, Європейської конвенції з прав людини, Римського статуту Міжнародного кримінального суду, українського законодавства тощо [2; 3; 5].

Для того, щоб осягнути сенс *депортації*, який функціонує в англомовній етнічній свідомості, потрібно звернутися до лексикографічних джерел [1], які схематично представляють сутність цього соціального явища. Cambridge Dictionary надає таке визначення: “the action of forcing someone to leave a country, especially

someone who has no legal right to be there or who has broken the law" [4]. Подібне знаходимо в джерелі Oxford "the act of forcing somebody to leave a country, usually because they have broken the law or because they have no legal right to be there" [7]. Якщо ядро обох дефініцій співпадає, то семантична периферія є подібною в тому, що додаткова інформація, яка уточнює ядра, представлена різним порядком подання сем [1]. Webster Dictionary подає найбільш генералізований смисл цього явища – "an act or instance of deporting, the forced removal from a homeland" [8]. Отже, ключовими ознаками одиниці *deportation* є 'removal', 'forced', ('from') 'country'. Конкретизація сем відбувається за рахунок компонентів 'homeland', 'offence', 'illegality of a stay'. Комбінація цих сем надає повне уявлення про депортацію, яке існує в англомовній колективній свідомості. Звернення до правничого визначення "banishment to a foreign country, attended with confiscation of property and deprivation of civil rights" [6] відтворює семантичне ядро лінгвістичних джерел та додає низку юридично "забарвлених" ознак – "property confiscation" та "civil rights deprivation".

Список використаних джерел

1. Борисов О. О. Семантична структура лексеми Freedom у британській мовній картині світу (на матеріалі лексикографічних джерел та роману Джорджа Орвелла «1984»). Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2019. Вип.11. С. 9–14.
2. Пашковський М. І. та ін. Стандарти розслідування воєнного злочину «Незаконна депортація або переміщення». К. : Право-Justice, 2025. 72 с.
3. Римський статут міжнародного кримінального суду URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU98119?an (дата звернення: 01.05.2026).
4. Cambridge Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення: 21.02.2026).
5. European Convention on Human Rights. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_ENG (дата звернення: 01.05.2026).
6. The Law Dictionary. URL: https://thelawdictionary.org (дата звернення: 01.05.2026).
7. Oxford Learner's Dictionaries. URL: https://en.oxforddictionaries.com/ (дата звернення: 01.05.2026).
8. Webster Dictionary. URL: https://www.merriam-webster.com. (дата звернення: 01.05.2026).

УДК 811.111

Борщ Є. Ю.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Філологія», група МЛАб-2-22-4.0д
Науковий керівник – **Калитюк Л. П**, к. філол. н, доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

A CONTRASTIVE ANALYSIS OF FUNCTIONAL MORPHOLOGICAL AND STRUCTURAL PROPERTIES OF TRADITIONAL AND MODERN NURSERY RHYMES IN ENGLISH

The high interest of modern linguistics in early language acquisition determines the relevance of this study. Although nursery rhymes are widely used in language development, no systematic comparison of traditional and modern rhymes in terms of their linguistic structure has been conducted. Most existing studies focus on first language acquisition in general or on the phonological aspect, while the lexical, morphological and syntactic features of nursery rhymes remain underexplored. This research fills this gap by providing a comparative analysis of traditional and modern English nursery rhymes.

The object of the research is traditional and modern English nursery rhymes. The subject is the thematic, syntactic, morphological properties of English nursery rhymes from the point of view of the acquisition of vocabulary and their syntactic structures. The research employs descriptive, analytical, and comparative methods based on a corpus of 130 nursery rhymes. Special attention is directed towards the evolution.

The theoretical background of the study is based on the Input Hypothesis by S. D. Krashen, which explains the role of comprehensible input in language acquisition. The analysis of nursery rhymes as linguistic material relies on studies by D. Prosic-Santovac, who highlights their structural and cultural value, and on the comprehensive grammatical framework by Quirk et al. (1985), which provides the basis for the classification of sentence types and parts of speech.

The quantitative analysis of lexical features demonstrates clear differences between traditional and modern nursery rhymes. Traditional rhymes are dominated by nouns, which constitute 25–27% of all words. Their vocabulary describes the material world: food, household items, social hierarchy, and nature. For example, traditional rhymes mention kings, puddings, houses, and animals. This reflects their function as carriers of cultural knowledge.

In contrast, modern nursery rhymes show a higher proportion of verbs (22% compared to 18% in traditional rhymes) and a threefold increase in adverbs (12% compared to 4%). The most frequent adverbs are *“up”, “down”, “around”,* and *“out”.* Their vocabulary focuses on body movement, everyday actions, and direct commands. Semantically, traditional rhymes belong to groups such as food/household, social hierarchy, and nature, while modern rhymes focus on body movement, direction, and social rules.

The morphological analysis reveals a shift in the distribution of parts of speech. The share of function words (determiners and prepositions) is lower in modern rhymes (23% vs 38% in traditional rhymes). This results in a more dynamic, imperative structure and reflects a tendency toward information compression. Modern rhymes become shorter and more direct.

The syntactic analysis of sentence types shows that traditional rhymes frequently use declarative sentences, which convey information and describe events. They also contain compound and complex sentences, allowing for detailed narration. Modern rhymes, however, appear to be more persuasive in function due to predominant use of imperative sentences to express commands, instructions, or requests: “*Turn around”, “Clap your hands”,* and *“Clean up, clean up”.*

The quantitative analysis of structural sentence types demonstrates that simple sentences dominate in both types of the rhymes under study, but their proportion is higher in modern rhymes. Compound and complex sentences occur more frequently in traditional rhymes, reflecting their narrative character. This structural simplification in modern rhymes makes the text easier to follow and repeat, which is especially important for early language acquisition.

The analysis of functional shift reveals that traditional rhymes act as cultural “time capsules”. They use descriptive and narrative language to transmit social context and cultural knowledge. Modern rhymes, in contrast, are primarily interactive. They guide behaviour through imperatives and rely on simpler, more repetitive sentence structures. The transformation from traditional to modern nursery rhymes thus reflects a move from narrative to interactive communication: traditional rhymes preserve cultural knowledge, while modern ones prioritise engagement and clarity.

In conclusion, English nursery rhymes are not a homogeneous genre. Traditional rhymes expand linguistic and cultural awareness, while modern rhymes focus on action-oriented language and immediate participation. The results confirm that nursery rhymes support vocabulary and basic sentence acquisition. A communicative shift from a cognitive to an imperative focus is observed in such rhymes, reflecting a transition from cultural narration to interactive instruction. The perspective for further research includes experimental testing of which rhyme type is more effective for early language acquisition, as well as the analysis of their actual use in language development settings.

Список використаних джерел

1. Krashen S. D. *The Input Hypothesis: Issues and Implications.* Longman, 1985.
2. Prosic-Santovac, D. (2015). Traditional nursery rhymes and teaching English to young learners. *CLELEjournal, 3*(1), 25–46.
3. Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A comprehensive grammar of the English language*. Longman.

УДК 811.111:81'42

Буравенко А. С.
старший викладач кафедри англійської мови та комунікації
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

АФАТИЧНЕ МОВЛЕННЯ ЯК МЕЖА КОМУНІКАЦІЇ: ФРАГМЕНТАЦІЯ ВИСЛОВЛЕННЯ У ДИСКУРСІ ТРАВМИ

Комунікація у стані травми потрапляє у парадоксальну ситуацію: мовець прагне передати досвід, що в принципі опирається вербалізації. Саме тут афатична симптоматика — переривання синтаксичної структури, незавершеність висловлення, лексичні провали, ненормативний порядок слів — перестає бути суто патологічним явищем і набуває статусу комунікативної стратегії. У дискурсі «окопної поезії» фрагментація мовлення фіксує не невміння автора, а межу, на якій відбувається зіткнення між травматичним досвідом і можливостями мовного коду.

Мета дослідження полягає в описі афатичного мовлення як межі комунікації в дискурсі травми та в обґрунтуванні його статусу як особливого комунікативного режиму, а не суто патологічного відхилення. Матеріалом є поезія Вілфреда Оуена та Зігфріда Сассуна, насамперед тексти так званої «окопної поезії» Першої світової війни, у яких систематично фіксується фрагментація висловлення.

Теоретичною основою дослідження є сучасні підходи до взаємодії мови й травми, у яких наголос робиться на межах вербалізації травматичного досвіду та на ролі дискурсивних збоїв у його представленні [1; 2; 3]. У цих працях травма постає не лише як психічний стан, а як комунікативна ситуація, що радикально порушує звичні наративні й інтеракційні формати, натомість активуючи непрямі, фрагментовані й «негладкі» способи мовленнєвої репрезентації. Додатковим рамковим орієнтиром є студії, що описують переплетення тілесного, семіотичного й символічного вимірів письма про травму [4], що дозволяє інтерпретувати афатичне висловлення не як випадковий стилістичний ефект, а як структурну відповідь мовної системи на досвід, який чинить спротив артикуляції.

Поняття афазії, в розширеному лінгвопрагматичному сенсі, охоплює не лише клінічне порушення мовленнєвої продукції, а й будь-яку системну неспроможність мови структурувати й передати досвід певного роду. У цьому вимірі афатичне мовлення є комунікативним феноменом *par excellence*: воно повідомляє про неможливість повідомлення. Ключовими синтаксичними маркерами є еліпсис (структурна відсутність обов'язкових компонентів речення), анаколуф (розрив між початком і завершенням синтаксичної конструкції), інверсія та асиметричні конструкції, що порушують очікувану граматичну логіку.

У поезії Вілфреда Оуена синтаксична фрагментація систематично супроводжує зображення момента травми. У вірші *Mental Cases* питальні конструкції на початку тексту («Who are these? Why sit they here in twilight?») залишаються формально відкритими: відповідь, що слідує, не закриває питання, а лише множить образи руйнування. Цей прийом моделює комунікативну ситуацію, у якій запит на сенс залишається без задовільної відповіді — що і є

структурою травматичного висловлення. В *Dulce et Decorum Est* різкий синтаксичний розрив між описовою частиною та фінальною інвективою - «In all my dreams... If in some smothering dreams... My friend, you would not tell» - відтворює структуру нав'язливого спогаду: небажане вторгнення в потік мовлення. На синтаксичному рівні це реалізується через незавершені умовні конструкції («If in some smothering dreams...»), головна частина яких залишається невисловленою, що являє структурну лакуну як індекс витісненого досвіду.

У Зіґфріда Сассуна фрагментація реалізується через іншу комунікативну стратегію: різкий обрив після майже нейтрального опису. Вірш *Suicide in the Trenches* завершується риторичним звертанням до читача, що синтаксично замкнуте, але комунікативно відкрите: висловлення завершено, але комунікативний акт провалився, оскільки його зміст принципово не може бути «прийнятий» адресатом, що не пережив досвіду, про який ідеться. Мовчання після останнього рядка є конститутивним елементом комунікації, а не її відсутністю.

Таким чином, фрагментоване мовлення у дискурсі травми є не дефіцитом, а особливим комунікативним режимом, що функціонує за власною семіотичною логікою. Мовні лакуни, синтаксичні розриви та незавершені конструкції індексують психічний стан суб'єкта та одночасно формують прагматичний ефект залучення читача до процесу доозначення. Реципієнт виступає співтворцем травматичного висловлення: саме його спроби заповнити смислові порожнини запускають механізм травматичної ко-генерації змісту, через який досвід, принципово не артикульований у «нормативному» мовленні, частково передається. Запропонована семіотично-комунікативна модель не обмежується окопним дискурсом Першої світової війни й може бути застосована до інших типів травматичного мовлення — від документальних до повсякденних свідчень.

Список використаних джерел

1. Busch B., McNamara T. Language and trauma: An introduction. *Applied Linguistics.* 2020. Vol. 41, № 3. P. 323–333. https://doi.org/10.1093/applin/amaa002

2. Busch B. Message in a bottle: Scenic presentation of the unsayable. *Applied Linguistics.* 2020. Vol. 41, № 3. P. 408–427. https://doi.org/10.1093/applin/amaa001

3. Laskey A., Stirling L. Trauma, narrative, and interaction: Talk in victim support settings. *Applied Linguistics.* 2020. Vol. 41, № 3. P. 334–353. https://doi.org/10.1093/applin/amz048

4. Liebig, N. (2023). Writing Trauma: The Intertwining of the Soma, Semiotic, and Symbolic. *Theory Now. Journal of Literature, Critique, and Thought, 6*(1), 77–92. https://doi.org/10.30827/tn.v6i1.26702

УДК 81'42

Власов Т. Р.
здобувач 4 курсу першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 035 «Філологія»,
групи МЛАБ 1-22- 4.0д
Науковий керівник – **Калитюк Л. П.,** к. філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

LANGUAGE MEANS OF REPRESENTING ROYAL ILLNESSES AND DEATHS IN DOCUMENTARY DISCOURSE

Documentary discourse plays an important role in shaping public understanding of historical events, especially when it comes to sensitive topics such as illness and death. Unlike purely scientific texts, documentaries combine factual information with interpretation, which directly influences the choice of linguistic means. The novelty of the research lies in identifying the dominant role of personification in documentary representations of illness and justifying its analysis as a separate

category alongside metaphor and medical terminology. This approach allows for a deeper understanding of how linguistic means shape both the cognitive and emotional perception of royal narratives. This study explores the tonality, (in)direct wording, and the degree of terminological accuracy employed in descriptions of royal illnesses and deaths. The primary source material for this study is drawn from the BBC documentary series *Royal Deaths and Diseases* (RDD)

One of the key findings of this research is that medical terminology functions as a marker of credibility. The analysis of BBC documentary material shows that precise anatomical and pathological expressions are frequently used to create a sense of authenticity. For example, phrases such as "struck by an arrow in the face" (RDD, 20:05), "major blood vessels around the base of the skull" (RDD, 21:38), and "multiple organ failure" (RDD, 13:54) provide concrete and detailed descriptions of physical conditions. These expressions enhance the narrative credibility and help the audience not only to better understand the severity of royal injuries and diseases but also to empathize with sovereigns, perceiving them as human beings who are no strangers to suffering.

Another significant finding is the identification of personification as a dominant linguistic strategy in the representation of illness. The analysis demonstrates that disease is often conceptualized as an active, autonomous force acting upon the human body. For instance, expressions like "illness had sapped the strength of a man" (RDD, 31:42) and "gangrene takes hold" (RDD, 13:36) present the ailment as an external agent endowed with intentionality. This technique not only simplifies complex medical processes but also significantly heightens emotional engagement.

In addition, metaphor plays a pivotal role in bridging the monarch's physical condition with broader symbolic and political meanings. The research indicates that illness is frequently framed through the lenses of decline, chaos, or destruction. For instance , the phrase "lost his kingdom along with his mind" (RDD, 1:15:26) establishes a binary link between mental illness and political collapse. Similarly, "madness trampled the monarchy underfoot" (RDD, 53:27) underscores the destructive force of psychological disorder. Such metaphors transcend individual pathology, presenting illness as a threat to the stability of the state.

Thus, the study demonstrates that the description of royal deaths and diseases in documentary discourse is based on a systematic combination of linguistic means: medical terminology ensures precision and credibility, personification presents illness as a dynamic process, and metaphor provides a conceptual framework linking individual experience with historical interpretation.

The study also reveals that documentary discourse differs from other types of public communication by combining precision with emotional engagement. Unlike official discourse, which relies heavily on euphemization, documentary narration balances clarity and expressiveness, allowing for a deeper interpretation of illness and death.

Список використаних джерел

1.Allan, K., Burridge, K. (2006). *Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Available at: https://books.google.com.ua/books?id=b2rCLYHjDMgC

2.Lakoff, G., Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press. Available at: https://books.google.com.ua/books?id=r6nOYYtxzUo

3. *Royal Deaths and Diseases* [Documentary]. YouTube. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?si=vqMQgRIKyaKN6yzI&v=DZAGXhIf9cQ&feature=youtu.be

УДК 81'42

Гришко К. Д.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 035 «Філологія»
групи МЛАБ 1-22- 4.0д
Науковий керівник - **Калитюк Л. П.,** к. філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

UKRAINIAN WOMEN IN ENGLISH-LANGUAGE MEDIA DISCOURSE: MORPHO-THEMATIC REPRESENTATION IN WARTIME CONTEXT

The issue of gender representation in media discourse has become increasingly significant in contemporary linguistic research, especially in the context of socio-political transformations. Media discourse functions not only as a channel of information but also as a powerful mechanism that constructs social reality and shapes public perception. War accelerates these processes, as discourse participates in framing national identity, social roles, and collective perception.

How the world's media shows Ukrainian women during the war is a key topic that deserves a closer look today. Traditionally, women in war discourse have been depicted as passive victims, caregivers, or symbols of suffering. However, recent developments suggest a shift toward more diverse and active representations. New roles present professional expertise, military participation, and public communication.

The aim of this study is to identify and organize the linguistic models used to represent Ukrainian women in English-language media discourse. The research is based on a set of media texts from international news agencies, institutional publications, and audiovisual reports for the period of the full-scale invasion. The methodological framework includes Critical Discourse Analysis, descriptive linguistic analysis, and morpho-thematic modeling.

Media discourse is a powerful tool used by institutions to construct and spread key social messages. Discourse is a social practice that shows and reinforces who holds power and what ideas rule society. Language is therefore an active instrument in the construction of social reality. Gender representation in media discourse refers to how linguistic choices construct meanings associated with gender identities, roles, and relations. Feminist linguistics emphasizes that male experience is treated as the default, while female experience is marked or taken as an exception. Media discourse helps strengthen and change these patterns through specific word choices, sentence structures, and the themes.

As a specific type of media discourse, war and crisis narratives are shaped by intense emotion, clear ideological framing, and the use of symbols to build specific meaning. Under these conditions, representations of women often fluctuate between traditional images and more modern, developing roles. While traditional depictions emphasize vulnerability and dependence, contemporary discourse increasingly portrays women as active participants in military, political, and informational roles.

The study uses morpho-thematic modeling as its main framework for analysis. This approach combines morphological analysis (i.e., the examination of grammatical categories such as nouns, verbs, and adjectives) with thematic analysis to explore how language choices define the roles of social actors within discourse. The material of the research consists of selected media texts in which Ukrainian women are represented in different ways. The sample includes lexical units emphasizing on professional roles, military functions, and emotional states. These units are classified according to their thematic function, allowing for the identification of dominant representation models.

The analysis has revealed five major morpho-thematic models of representing Ukrainian women in English-language media discourse:

- Woman as Professional / Institutional Actor
- Woman as Warrior / Military Actor
- Woman as Journalist in Wartime Conditions
- Woman as Victim / Displaced Person / Survivor
- Woman as Subject of Structural Gender Inequality

The quantitative analysis demonstrates that the most frequent model is the representation of women as professional and institutional actors. This model is characterized by the use of abstract nouns (e.g., resilience, expertise, leadership) and dynamic verbs (support, lead, develop), which show competence. Such linguistic patterns contribute to the normalization of women's presence in public and institutional domains.

The second most frequent model is that of women as military actors. This representation is marked by the use of specialized terminology (drone pilot, combat medic, spokesperson) and the absence of gender-marked language. The discourse focuses on professional function rather than gender identity, which indicates a shift toward gender-neutral representation in military contexts.

The representation of women as journalists in wartime conditions combines professional terminology with emotional and psychological vocabulary. This model highlights resilience and ability to adapt while also recognizing the specific pressures of working in conflict zones. At the same time, traditional representations still exist.

The model of women as victims and survivors is characterized by verbs of movement (leave, return, evacuate) and emotional nouns (fear, anxiety, grief), referring to experiences of displacement and vulnerability. Similarly, this model highlights structural inequality by using statistics, comparative constructions, and abstract terms to describe discrimination and social imbalances. Overall, the findings indicate that media discourse presents a complex representation of Ukrainian women, combining depictions of strength and elements of vulnerability.

The study demonstrates that English-language media discourse constructs Ukrainian women through a set of diverse morpho-thematic models. While traditional representations of women as victims and dependents remain present, there is a clear tendency toward showing them as active leaders in professional, military, and communicative fields. This shift reflects socio-cultural changes and helps drive the transformation of gender norms. However, the persistence of stereotypical representations indicates that media discourse continues to reproduce existing ideological structures.

Thus, media discourse performs a dual function: it simultaneously challenges and reinforces traditional gender roles.

Список використаних джерел

1. Arhirova, H. (2025, December 6). *Women embrace roles in fight for Ukraine* | AP News. AP News.
2. The Washington Post. (2025). *Ukraine women combat drone unit.* https://www.washingtonpost.com/world/interactive/2025/ukraine-women-combat-drone-unit
3. Tuchman, G. (1978). *Hearth and home: Images of women in the mass media*. Oxford University Press.

УДК 378.147:81’25

Дивнич Г. А.
доцент кафедри іноземної філології
кандидат наук з державного управління, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ СУСПІЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ

У 2024 році здобувачі вищої освіти (ЗВО) Національного університету «Чернігівська політехніка», які навчалися за програмою «Англійська мова та переклад», були запрошені у якості волонтерів до проєкту Чернігівської міської ради «Маршрути пам’яті», який, серед іншого, передбачав розміщення двомовних інформаційних стендів в пам’ятних місцях м. Чернігів, пов’язаних з військовою агресією рф [1]. Це був перший такий досвід виконання ЗВО перекладів на замовлення міської ради під супроводом викладачів на користь чернігівської громади, та поставило питання щодо потенціалу використання знань і навичок наших ЗВО там, де громадам чи окремим організаціям необхідна допомога у комунікації з іноземними партнерами, фондами або фіксації певної інформації для міжнародної спільноти в контексті сучасних подій в Україні.

Це питання наразі отримує своє наукове та методичне підґрунтя в рамках проєкту молодих вчених НУ «Чернігівська політехніка», який стартував у 2026 році: «Модель Service Learning для забезпечення стійкості та повоєнного відновлення прикордонних громад України». Його метою є сприяння сталому післявоєнному відновленню прикордонних громад України шляхом інтеграції підходу Service learning (SL – навчання через суспільно-корисну діяльність) у діяльність університетів, позиціонуючи заклади вищої освіти як каталізатори розвитку місцевих громад та локального бізнесу [2].

В рамках даної роботи ми би хотіли окреслити основні моменти, які стосуються навчання через суспільно-корисну діяльність (SL) загалом, критичні моменти щодо впровадження даного підходу в системі вищої освіти, а також перспективи щодо використання у підготовці майбутніх перекладачів зокрема.

Сучасні дослідження наголошують на необхідності використання SL, адже такий підхід дозволяє інтегрувати принципи сталого розвитку в освіту та запропонувати практичний досвід навчання для молоді в реальних умовах [4; 5, с. 137]. Опитування проведене серед 500 студентів з різних університетів, які приймали участь в SL, показало що при оцінці результативності SL, учасники найвищий бал віддали сфері особистісного розвитку, за нею з невеликим відставанням йдуть громадянська активність та успішність у навчанні [3, с. 86]. Ці кількісні показники були додатково досліджені за допомогою якісних інтерв’ю. Студенти зазначали, що участь у SL сприяла розвитку їхньої емпатії, культурної обізнаності та міжособистісних навичок; студенти високо оцінили можливість застосувати знання, отримані на заняттях, для вирішення реальних проблем, що сприяло поглибленню їхнього розуміння та особистому розвитку [3, с. 87]. Дослідження, проведенні в ЄС під час пандемії COVID-19 продемонстрували можливість проведення SL і в дистанційному режимі [7, с. 31]. Визнається важливість такого підходу в контексті сучасних подій в Україні, адже збройний конфлікт породжує багатогранні виклики і SL стає життєво важливою педагогічною стратегією, яка не лише підтримує освітні процеси, а й підвищує їхню актуальність та ефективність [5, p. 137; 6].

Водночас, використання даного підходу має свої слабкі сторони, які потребують уваги. По-перше, дослідники відмічають, що впровадження SL є найефективнішим тоді, коли викладачі та ЗВО є вмотивованими [4], що недивно, адже ми розуміємо, та могли самі пересвідчитись, що така волонтерська робота потребує як додаткових зусиль від викладачів щодо організації, супроводу роботи ЗВО та перевірки якості їх роботи (у нашому випадку – перекладів), так і, звісно, додаткових зусиль від ЗВО, для яких подібна робота є додатковим навантаженням до поточного освітнього процесу та висуває вищі вимоги щодо

результативності, адже в рамках SL завдання виходить за межі освітнього процесу і його виконання (або невиконання) має наслідки у реальному житті для третіх сторін. Тому питання мотивації постає першим, бо без неї і викладачі і ЗВО можуть залишатись в рамках стандартних освітніх підходів. По-друге, впровадження SL передбачає залучення громади [4; 3, с. 87], тої третьої сторони, яка виступатиме замовником або транслюватиме ЗВО реальну потребу у їх послугах. Це означає, що університет загалом та викладачі зокрема повинні мати тісні зв'язки з органами місцевого самоврядування, місцевими громадськими організаціями, спілками тощо для налагодження співпраці в рамках SL. По-третє, у той час як SL розвиває такі необхідні ЗВО професійні та суспільні навички, даний підхід також вимагає специфічних компетенцій від викладачів [4], як то комунікаційні навички, навички проєктної діяльності, вміння організовувати самооцінку ЗВО тощо. І, звісно, постає питання щодо фінансування [4]. Адже, виконувати роботу на волонтерській основі можна, однак для впровадження SL на інституційному рівні і на постійній основі необхідні фінанси для принаймні часткової оплати праці та покриття можливих витрат.

Таким чином, SL пропонує широкий спектр позитивних і важливих аспектів свого впровадження, паралельно задаючи доволі складні умови реалізації. З точки зору підготовки майбутніх перекладачів в Україні, даний підхід міг би вирішити проблеми місцевих, особливо невеликих, громад у збереженні та передачі інформації англійською мовою (наприклад, для фіксації історії або подання заявок до благодійних організацій для відбудови і відновлення тощо), адже далеко не кожна селищна рада або громадська організація може похизуватись наявністю співробітника, здатного використовувати англійську мову на високому рівні. Залучення до співпраці з такими установами для вирішення реальних проблем у комунікації з закордонними партнерами дозволило б ЗВО побачити реальну потребу та користь від їх знань і навичок, їх майбутньої професії загалом, покращити свої академічні досягнення, соціальні навички, посилити громадянську самосвідомість. Водночас, виклики які SL ставить до своєї реалізації потребують більш детального вивчення для пошуку шляхів їх подолання або мінімізації. Відповідно, в рамках вище зазначеного проєкту молодих вчених буде досліджено кращі міжнародні практики впровадження підходу SL у діяльність закладів вищої освіти та сформовано методологію запровадження підходу SL у закладах вищої освіти України, в тому числі для підготовки майбутніх перекладачів.

Список використаних джерел

1. Інформаційний портал «ДИВИСЬ. ПАМ'ЯТАЙ. РОЗПОВІДАЙ. Місця пам'яті». URL: https://memory.tourism.gov.ua/
2. Проєкт молодих учених № 104/26 (0126U001542). Наукові проєкти, що виконуються за рахунок коштів держбюджету. Національний університет «Чернігівська політехніка». URL: https://stu.cn.ua/nauka-ta-innovatcii/naukovi-proyekty/naukovi-proyekty-shho-vykonuyutsya-za-rahunok-koshtiv-derzhbyudzhetu/proyekt-molodyh-uchenyh-%e2%84%96-104-26-0126u001542/
3. Aliyu M., et al. Service learning in higher education: Impact evaluation and best practices. JLCS Journal, 1(2). 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/384443554
4. Álvarez-Vanegas A., Ramani S. V., & Volante L. Service-learning as a niche innovation in higher education for sustainability. Frontiers in Education, 9. 2024. URL: https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1291669
5. Chekh M., & Vasylytsia O. Service-learning for sustainable development: Case-study evidence from war conditions. Journal of Development Studies, 6(1). 2025. URL: https://journals.sabauni.edu.ge/index.php/jds/issue/download/71/68
6. Cope E. M. Evangelical Writing in a Secular Imaginary: The Academic Writing of Christian Undergraduates at a Public University. Dalam Evangelical Writing in a Secular Imaginary: The Academic Writing of Christian Undergraduates at a Public University (hlm. 171). 2024. URL: https://doi.org/10.4324/9781003393948
7. Ribeiro A., Aramburuzabala P., & Paz-Lourido B. Service-learning in European higher education: Annual report. European Association of Service-Learning in Higher Education. 2021. URL: https://www.eoslhe.eu/wp-content/uploads/2021/12/Annual-Report-2021.pdf

УДК 81’42

Казанцева О. В.
здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»,
групи МЛАб 1-22-4.0д
Науковий керівник – **Калитюк Л. П.,** к. філолог. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

LINGUAL AND CULTURAL PECULIARITIES OF BRITISH AND AMERICAN HUMOUR

Despite sharing the English language, British and American cultures often demonstrate different communicative strategies in humorous discourse. These differences become especially visible in contemporary sitcoms and stand-up performances, where comic effect depends not only on linguistic form, but also on pragmatic expectations and cultural norms. Humour in this context reflects culturally specific ways of expressing criticism, embarrassment, emotional involvement, and social evaluation.

British humour is traditionally associated with indirectness, subtle irony, understatement, and socially awkward interaction, whereas American humorous discourse more frequently demonstrates exaggeration, direct irony, absurdity, and explicit verbal reactions [1; 2]. Such differences may reflect broader cultural expectations concerning emotional restraint, conversational behaviour, and preferred ways of creating humour in social interaction.

The humorous categories used in the comparison represent a working classification developed specifically for the study and combine linguistic, pragmatic, and discourse-related features associated with comic effect. Quantitative observations reveal a noticeable contrast between the two humorous traditions. The British material demonstrated a particularly high frequency of subtle irony (18.8%), social awkwardness (17.2%), sarcasm (12.0%), social anxiety (11.2%), and understatement (8.8%), which suggests a tendency toward hidden implication, emotional restraint, pragmatic ambiguity, and conversational discomfort. In many cases, comic effect emerges not from openly expressed jokes, but from failed interaction, embarrassment, or the speaker’s inability to recognise social inappropriateness.

One of the most characteristic features of British humorous discourse is the tendency to minimise emotionally significant situations through restrained or indirect language. For example, in *The Office* (UK), David Brent’s remark *“I’m a friend first, a boss second. Probably an entertainer third”* creates humour through subtle irony and failed self-presentation. Similarly, humour in British sitcoms often depends on awkward pauses, conversational discomfort, and the contrast between the speaker’s intentions and the audience’s interpretation of the situation. Such examples demonstrate that British humour frequently requires contextual interpretation and the recognition of meanings that remain partially implicit.

The American material, by contrast, demonstrated a considerably higher frequency of exaggeration (18.8%), direct irony (16.4%), absurdity (10.4%), and explicit verbal reactions. In many cases, comic effect is created through stronger emotional expression, direct evaluation, absurd details, and immediate punchlines aimed at rapid audience response. In *The Office* (US), Michael Scott’s statement *“I wish every day was diversity day”* illustrates exaggerated enthusiasm and explicit comic absurdity. Similar tendencies may be observed in American stand-up comedy, where humour is often based on open commentary, sharper punchlines, and more direct interaction with socially sensitive topics.

Thus, British and American humour may be viewed as two related but distinct communicative traditions. British humorous discourse more frequently depends on indirectness, contextual implication, and emotional restraint, whereas American humour tends to create comic effect through exaggeration, explicit verbalisation, and openly expressed evaluation. The comparison demonstrates

that even within a shared language, humour reflects culturally specific communicative norms and patterns of social interaction. Therefore, humour may be regarded not only as a linguistic phenomenon, but also as an important marker of cultural behaviour.

Список використаних джерел

1. Fox K. *Watching the English: The Hidden Rules of English Behaviour*. London : Hodder, 2014. 583 p.
2. Chen X., Dewaele J.-M. "We are not amused": The appreciation of British humour by British and American English L1 users. *Language & Communication*. 2021. Vol. 79. P. 13–24.

УДК 81'42

Кобєлєва О. С.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 035 «Філологія», групи МЛАб1-22-40д
Науковий керівник – **Калитюк Л. П.**, к. філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

LANGUAGE MEANS OF EXPRESSING GENDER STEREOTYPES IN ADVERTISING IN ENGLISH-SPEAKING CULTURES

Gender stereotypes have a significant influence on people's perception of reality. Social gender roles are reflected not only in an individual's appearance or behavior, but are also shaped through language [1]. One of the most effective ways of analyzing the occurrence of gender expressions is through advertising. For this research, the British and American advertisements from the 1950s-1990s were analyzed. Although modern advertising has been widely studied from the perspective of gender representation, advertisements from the second half of the twentieth century provide especially valuable material due to their more explicit and less filtered portrayal of traditional gender stereotypes. The analysis of such advertisements makes it possible to observe how stereotypical ideas about masculinity and femininity were linguistically constructed and normalized in English-speaking cultures.

The materials for the research were taken from *YouTube* (for video commercials) and the website *The Advertising Archives* (for print advertisements). The selected advertisements promoted products such as perfume, household goods, and alcoholic beverages. This made it possible to observe gender stereotypes in different advertising spheres, including beauty, domestic products, and beverages. Special attention was directed to parts of speech with gendered connotations.

The study reveals that feminine stereotypes prevail over the masculine ones in the selected advertisements. Feminine stereotypes are predominantly linked to standards of physical beauty, romanticized appeal, and emotional expressiveness. Perfume commercials especially rely on lexical units that can describe not only the product itself but also the consumer associated with it. Advertisements often use adjectives such as *"delicately floral", "beautiful"*, *"soft",* and *"sensational"*. Moreover, there are a lot of words with sexual connotations, for example, "*intriguing, impulsive, impressive, provocative, persuasive, unpredictable"*. It is also important to note that the sexualized image of women is present even in advertisements for male perfumes. It can be argued that both are targeted at male customers, who are expected to buy the product either for themselves or their girlfriends [2].

Another facet of femininity prevalent in mid-century advertising is the construct of domesticity. In numerous advertisements from the 1950s and 1960s, the female figure is exclusively portrayed as a housewife or a bride-to-be. Household products are primarily targeted at female consumers, except when marketed as gifts. Notably, even within these domestic settings, aesthetic appearance remains a primary requirement, reinforcing a dual expectation of domestic efficiency

and physical beauty exemplified by phrases like: "*the year's most fashionable cookware color"* or *"never were home appliances so beautiful to look at"*.

Male-targeted commercials are usually associated with the image of a powerful, successful man who is considered highly attractive to women. Advertisers attempt to present an idealised image of masculinity in order to convince consumers that purchasing the product will help them acquire these qualities. Such phrases as *"the essence of a man"* or *"unmistakably masculine"* also serve to reassure the consumer that using products like fragrances does not contradict traditional masculinity. This is important because personal care products are often culturally associated with femininity and may be perceived as inappropriate for men. Advertising, therefore, reframes them as acceptable and even essential for a "real man."

Furthermore, it is observable that both feminine and masculine advertisements are frequently relationship-oriented. For instance, an Old Spice commercial poses the rhetorical question: *"Girls like it. Is there a better reason to wear Old Spice?"* This reflects the notion that the gender roles in advertising are constructed within a broader patriarchal framework, where heteronormative relationships and family values function as central ideological pillars [2].

In conclusion, the analysed advertisements demonstrate that language is an important tool in shaping and reinforcing gender stereotypes. Female and male images are constructed through distinct lexical choices, with women predominantly associated with beauty and emotionality, and men with strength and success; however, both are relationship-centered. Overall, advertising discourse reflects and reinforces traditional gender roles characteristic of the second half of the twentieth century in English-speaking cultures.

Список використаних джерел

1. Goddard A., Meân L. (2009). Language & Gender, 2nd edition. Routledge.

2. Gill R. (2008). Empowerment/Sexism: Figuring Female Sexual Agency in Contemporary Advertising. *Feminism & Psychology,* 18(1), 35-60.

УДК 81'1:811.113+ 81'37

Колесник О. С.
завідувач кафедри германської філології
доктор філологічних наук, професор
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

РЕКОНСТРУКЦІЯ ВНУТРІШНЬОЇ ФОРМИ МІФОНІМІВ В АСПЕКТІ ЛІНГВОУНІВЕРСОЛОГІЧНОЇ МІФОСЕМІОТИКИ

1. Міфоніми ідентифікуються як номінативні одиниці, що вербалізують ірраціональний досвід, результати категоризаційної діяльності, спрямованої на осмислення та інтерпретацію емпірично недосяжних об'єктів. Відповідні концептуалізовані сутності становлять зміст первинного "міфологічного простору" (концепти на зразок ДРАКОН, МАГІЯ, ПОТОЙБІЧЧЯ), а також виявляються основою вторинних міфів – симулякрів, що моделюються у дискурсах різних жанрів.

2. Міфологічний простір є контейнером аксіоматичних інформаційних квантів, що є категоризаціними призмами (становлять ірраціональну основа раціоналізації дійсності та категоризації загалом) та інхоативними елементами, що здійснюють відсилку до первинних (відповідно, "істинних" і підсвідомо усвідомлюваних як "реалістичних") характеристик об'єктів і станів речей у світі / у вербально модельованому альтернативному світі.

3. Семантика міфонімів, а саме, їхній план змісту, що визначається як контенсіонал або "внутрішня форма" (у більш широкому розумінні, ніж "найближче етимологічне значення"), постає як контейнер семантичних ознак, організованих як простір: ієрархічна структура, що варіюється відповідно до контексту, прагматичних інтенцій мовця, жанрових характеристик дискурсу тощо. Структура простору демонструє властивості поля, однак не є винятково "пласкою" традиційною моделлю.

4. У структурі контенсіоналу міфонімів дистрибуція базових семантичних ознак (онтологічних, функційних, темпорально-локативних та аксіологічних) реалізується як багатовимірна матриця, що дозволяє співвіднести їх як з інтенсіоналом так і з імплікаціоналом значення. Традиційна 3-компонентна структура поля (ядро – медіальна зона – периферія) поєднується з 7-рівневою абстрактною моделлю організації відкритих систем, а саме, ізоморфних ієрархічного (парадигмального, статичного) та синергетичного (синтагматичного, динамічного) планів.

5. Реконструкція "нано-міфу" як тексту-програми, закодованого у внутрішній формі вербалізаторів концептів-міфологем, здійснюється шляхом синтезу первинних значень попередньо виділених першооснов з урахуванням їхньої фундаментальної полісемантичності, широких міждисциплінарних паралелей і аналогій, що віддзеркалюють алгоритми поступу відкритих систем, і фундаментальних діалектичних патернів, переосмислюваних як у вимірі синергетики так і "нейтрософії". Для кожного концепту-міфологеми визначається базова інхоативна пропозитивна структура (Х00).

6. Виокремлені "нано-міфи" є принципово іконічними, що визначає їхню "деміургуічну" функцію на архаїчних етапах поступу відомої цивілізації, так і "лігво-креативну" / "світотворчу" функцію у пост-інформаційну добу (базовий механізм – фрактальне моделювання).

7. Структура Х00 постає базовим оператором, що є "категоризаційним фільтром" / "призмою", котрий впливає на інтерпретацію вхідної інформації, а також визначає вектор, за яким здійснюється конфігурування картини альтернативного світу (відповідно, створює підґрунтя для маніпулятивних, або терапевтичних впливів на суб'єкти, що взаємодіють з таким світом).

Список використаних джерел

1. Kolesnyk, O. (2025). Alternative Worlds' Dynamics: Mythic-semiotic Focus. *Studia Philologica*, (2 (25), 95–113. https://doi.org/10.28925/2412-2491.2025.257

УДК 316.7:004(063)

Кошелєва В. В., Пєтухова Д. О.
здобувачки І курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А4 Середня освіта (Українська мова та література)
Науковий керівник – **Ткаченко К.В**, д.філос.н, викладач
ДЗ « Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Сучасний гуманітарний дискурс формується під впливом масштабних суспільних змін, серед яких особливе місце займають цифровізація, глобалізація та стрімкий розвиток інформаційних технологій. У таких умовах мова перестає бути лише традиційним засобом передачі інформації, адже вона стає інструментом соціальної взаємодії, формування

суспільної думки, культурної самоідентифікації та адаптації людини до нових комунікативних реалій. Цифрове середовище суттєво змінює способи спілкування між людьми, що спричиняє трансформацію мовних норм, появу нових мовних явищ та оновлення форм комунікації.

Метою дослідження є аналіз особливостей трансформації мовної комунікації в умовах цифрового середовища, а також визначення основних викликів і можливостей, які виникають у сучасному гуманітарному просторі.

Проблема мовної комунікації є однією з ключових у сучасних гуманітарних науках. Дослідники наголошують, що комунікація виступає не лише процесом передачі інформації, а й складною системою соціальної взаємодії. Так, О. Семенюк та В. Паращук визначають мовну комунікацію як багаторівневий процес, у якому важливу роль відіграють соціальні, психологічні та культурні чинники [1]. На думку О. Селіванової, розвиток сучасної лінгвістики безпосередньо пов'язаний із суспільними змінами, технологічним прогресом та активним проникненням цифрових технологій у всі сфери життя [2]. Це свідчить про те, що сучасна мова є динамічною системою, яка постійно реагує на нові виклики суспільства.

Однією з найпомітніших тенденцій розвитку мовної комунікації в цифровому середовищі є прагнення до економії мовних засобів. Соціальні мережі, месенджери та інші цифрові платформи орієнтовані на швидкий обмін інформацією, що зумовлює скорочення текстових повідомлень та спрощення мовних конструкцій. У сучасному онлайн-спілкуванні активно використовуються абревіатури, скорочення, еліптичні речення та графічні символи. Наприклад, значна частина емоційної інформації сьогодні передається не словами, а за допомогою емодзі, стікерів, GIF-зображень і мемів. Такі елементи поступово стають окремими компонентами комунікації, адже вони здатні передавати емоції, оцінки та контекст повідомлення без використання повних вербальних конструкцій.

Водночас цифровізація сприяє активному оновленню лексичного складу мови. Розвиток технологій, поширення соціальних мереж, штучного інтелекту та новітніх цифрових сервісів зумовлюють появу великої кількості неологізмів. Значна частина таких слів приходить із англійської мови, оскільки саме англійська сьогодні є основною мовою міжнародного цифрового простору. У мовленні активно закріплюються слова на зразок «чат», «бот», «контент», «стрим», «лайк», «репост», «фейк», «дедлайн», «блогер» тощо. З одного боку, ці процеси є природним наслідком розвитку суспільства та інтеграції України у світовий інформаційний простір. Проте, з іншого боку, надмірне використання іншомовних запозичень може призводити до поступового витіснення питомо українських мовних відповідників та послаблення мовної культури.

Особливо актуальною проблема мовної трансформації постає в умовах інформаційної війни та соціальної нестабільності. У сучасному суспільстві мова дедалі частіше використовується як інструмент впливу на суспільну свідомість. Інформаційний простір містить значну кількість маніпулятивного контенту, фейкових повідомлень та пропагандистських наративів, що потребує від людини високого рівня критичного мислення та медіаграмотності. Саме тому мовна комунікація сьогодні виконує не лише інформаційну, а й захисну функцію.

Важливу роль у цьому процесі відіграє формування національної ідентичності через мову. Л. Масенко зазначає, що мова є одним із головних чинників культурної та національної самоідентифікації суспільства [3]. У сучасних умовах українська мова стає важливим елементом суспільної консолідації та протидії інформаційним загрозам. Відмова від мови країни-агресора, активне використання української мови у медіапросторі та розвиток власного термінотворення є важливими проявами мовної стійкості суспільства.

Окрім цього, сучасний медійний простір значно впливає на формування суспільної думки. Н. Кондратенко підкреслює, що політичний та публічний дискурс здатний формувати певні моделі сприйняття реальності та впливати на громадську свідомість [4]. Саме через мову здійснюється оцінка подій, створюються образи «свого» та «чужого», формуються суспільні настрої та цінності. У зв'язку з цим особливої ваги набуває проблема відповідального використання мовних засобів у публічному просторі.

Не менш важливим аспектом є формування медіалінгвальної грамотності сучасної людини. Уміння аналізувати інформацію, розпізнавати маніпулятивні мовні конструкції та критично оцінювати контент стає необхідною складовою ефективної комунікації. Сучасний мовець має не лише володіти мовними нормами, а й розуміти механізми впливу інформації на суспільство. Це особливо важливо для молодого покоління, яке більшу частину інформації отримує саме через цифрові платформи та соціальні мережі.

Таким чином, трансформація мовної комунікації в цифровому середовищі є складним і багатогранним процесом. Розвиток цифрових технологій створює нові можливості для швидкого обміну інформацією, розширення міжкультурної взаємодії та вдосконалення комунікативних практик. Водночас ці процеси породжують низку викликів, серед яких спрощення мовлення, надмірна англізація, поширення маніпулятивного контенту та загроза втрати мовної самобутності. Саме тому важливим завданням сучасного гуманітарного дискурсу є збереження мовної культури, розвиток критичного мислення та підтримка національної мовної ідентичності в умовах глобального цифрового простору.

Список використаних джерел

1. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації. Київ : Академія, 2010. 240 с. https://studfile.net/preview/7825423/

2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с. https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001849

3. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: постколоніальний вимір. Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 164 с. https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001446

4. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація публічної сфери. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с. https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/09d366eb-979f-4b0f-9680-bf25c34b0119/content

---

УДК 81'42

Михайленко В. Ю.
здобувачка ІІІ курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
Науковий керівник – **Пікун Л. В.,** к. філол. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ТОНАЛЬНІСТЬ МЕДІАДИСКУРСУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ (НА МАТЕРІАЛІ АНАЛІЗУ АНАЛІТИЧНОЇ СТАТТІ)

У сучасному інформаційному суспільстві медіадискурс виступає не лише як засіб трансляції новин, а як потужний інструмент конструювання соціальної реальності, де категорія тональності стає ключовим носієм маніпулятивного потенціалу. Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю критичного осмислення лінгвокогнітивних механізмів впливу, що застосовуються у провідних аналітичних виданнях України, США та ЄС для формування векторів сприйняття складних політичних та воєнних процесів.

Об'єктом аналізу в роботі є специфічні лінгвістичні засоби та техніки, що визначають прагматичну мету тексту. В основі дослідження лежить порівняльний аналіз трьох аналітичних матеріалів, присвячених тематиці defense-tech та геополітичних стратегій, кожен з яких використовує унікальний інструментарій для впливу на аудиторію.

Аналіз українського джерела (на прикладі видання «Економічна правда») виявляє домінування стратегії «позитивної упередженості». Тональність матеріалу є піднесено-аналітичною, що досягається за рахунок використання мілітарних метафор та інноваційної термінології. Автор застосовує техніку «героїзації майбутнього», де Україна маркується як «авангард технологічного протистояння». Яскравим прикладом маніпулятивного впливу в цій статті є використання метафори «джин випущений з пляшки». Автор вживає її в контексті розвитку штучного інтелекту та його впливу на фізичний світ, намагаючись створити містичний та водночас лякаючий образ незворотності прогресу. Насправді ж ця фраза функціонує як інструмент створення штучного дедлайну, змушуючи партнерів відчувати раціональний страх перед хаосом, який нібито стане некерованим, якщо не інвестувати в українські розробки «вже сьогодні». Подібну роль відіграє термін «адаптивний капітал (AQ)». Вжитий як наукоподібний показник ефективності, він фактично є евфемізмом, що заміщує опис здатності людей виживати в нелюдських умовах війни, перетворюючи боротьбу за життя на сухий бізнес-термін. Навіть опис територій як «глобальної лабораторії» та «тестового полігону» служить цілі дистанціювання: жахи руйнувань маскуються під науковий експеримент, що піднімає статус України до «архітектора безпеки», але водночас знеособлює реальний бойовий досвід [1].

Американський медіадискурс (на прикладі Council on Foreign Relations) демонструє прагматичний підхід, де маніпуляція здійснюється через фреймування допомоги як «вигідної угоди». Фінансова підтримка України позиціонується як «інвестиція у внутрішнє виробництво США», що лобіює інтереси американського ВПК у понад 70 містах. Тональність матеріалу скептична, що підкреслюється фразою «U.S. commitment... has been called into question» (Відданість США… була поставлена під сумнів). Використання пасивного стану дозволяє автору посіяти сумнів у дієвості політики Вашингтона, не називаючи конкретних опонентів, що підштовхує читача до тривожного сприйняття реальності. Особливо витонченою є маніпуляція з терміном «incremental gains» (поступові здобутки). В контексті опису дій агресора цей евфемізм вживається для штучного заниження рівня занепокоєння у платників податків. Насправді ж він приховує реальні втрати територій та інтенсивність боїв, подаючи їх як незначні зміни, щоб збалансувати негативні новини про скорочення бюджетів. Водночас для опису логістичних процесів автори звертаються до метафори – «Aid appropriated... is still in the pipeline» (Допомога, що була виділена... все ще перебуває «в трубопроводі» / у процесі доставки). Це пом’якшує факт фізичної відсутності зброї на фронті, створюючи ілюзію безперервного процесу доставки, що насправді може бути заблокованим через політичні суперечки. Також, постійні посилання на Кільський інститут служать для надання матеріалу вигляду «абсолютної об'єктивності», маскуючи політичну кризу за сухими цифрами [2].

Європейський аналітичний дискурс (на прикладі European Council on Foreign Relations) базується на стратегії «раціонального скептицизму». Тональність тексту є дистанційованою, що найбільш повно проявляється у штучному розмежуванні аудиторії на «табір миру» (peace camp) та «табір справедливості» (justice camp). Автор вживає ці назви для класифікації тих, хто хоче негайного припинення війни, та тих, хто прагне перемоги України. Насправді ж таке спрощення є маніпулятивним ярликуванням, яке підсвідомо змушує читача обирати сторону, де «мир» навмисно протиставляється «справедливості», легітимізуючи ідею переговорів як єдино «раціональну». Впровадження метафори «sleepwalking» (лунатизм) щодо дій НАТО та ЄС апелює до підсвідомих страхів європейців втратити стабільність. В контексті статті вона означає ризик несвідомого втягування у тотальний конфлікт, але насправді служить інструментом тиску, щоб підштовхнути суспільство до думки про необхідність компромісів заради «пробудження» від небезпеки. Позиція українців при цьому маркується як «оптимізм волі», що в даному дискурсі означає ірраціональну віру в перемогу, протиставлену європейському «песимізму інтелекту» — тверезому, «зрілому» розрахунку, який насправді приховує звичайний прагматизм та небажання виходити з зони комфорту. Крім того, використання евфемізмів на кшталт «acceptable eventual settlement» (прийнятне остаточне врегулювання) приховано готує ґрунт для територіальних компромісів [3].

Підсумовуючи, порівняльний аналіз доводить, що тональність медіадискурсу не є випадковою, а ретельно формується завдяки влучному вибору лексики та використанню метафор. Маніпулятивні техніки варіюються від конструювання образу «героїчного інноватора» в Україні до просування концепту «економічно вигідної угоди» в США та акцентування на «реалістичному скептицизмі» в Європі. Кожна з цих стратегій спрямована на адаптацію воєнної дійсності до когнітивних очікувань конкретної аудиторії.

Для фахівця з перекладу критично важливо розпізнавати ці тональні нашарування. Вибір між словами «окупація» та «зміна ландшафту» повністю змінює сприйняття тексту, тому переклад має враховувати прихований підтекст для протидії дезінформаційним впливам у глобальному дискурсі.

Список використаних джерел

1. Якою буде майбутня війна. Україна – авангард технологічного протистояння, але чи розуміє це NATO? / Експерти аналітичного центру Advanter Group // Економічна правда : [сайт]. 2025. 18 серп. URL: https://epravda.com.ua/oborona/yakoyu-bude-maybutnya-viyna-810512/ (дата звернення: 11.05.2026).
2. Here's How Much Aid the United States Has Sent Ukraine / CFR Experts // Council on Foreign Relations : [site]. 2026. 23 Feb. URL: https://www.cfr.org/articles/how-much-us-aid-going-ukraine (дата звернення: 11.05.2026).
3. Krastev I., Leonard M. The meaning of sovereignty: Ukrainian and European views of Russia's war on Ukraine // European Council on Foreign Relations : [site]. 2024. 3 July. URL: https://ecfr.eu/publication/the-meaning-of-sovereignty-ukrainian-and-european-views-of-russias-war-on-ukraine/ (дата звернення: 11.05.2026)

УДК 81'42:32.019.5:070

Нужненко А. О.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 035 "Філологія", групи МЛАБ 1-22-4.0д
Науковий керівник - **Калитюк Л. П.**, к. філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

LANGUAGE MEANS OF DESCRIBING RUSSIAN DRONE INCURSIONS INTO EUROPEAN COUNTRIES IN ENGLISH MEDIA DISCOURSE

An analysis of English-language media discourse in recent years *(Reuters, BBC, The Guardian)* shows that journalism in the context of war is not merely a matter of recording facts. When it comes to cases of Russian drones violating the airspace of *NATO* countries *(Poland, Romania, Latvia)*, linguistic devices begin to serve as a "*buffer*." The present research investigates the linguistic mechanisms used by Western media to mitigate public anxiety. By decontextualizing acts of aggression and presenting them as confined local occurrences, the media perform a 'reassuring' function. The paper details the specific lexico-grammatical tools used to achieve this effect.

1. A Lexical "Safety Device": The Difference Between "Incursion" and "Invasion."

The first level of manipulation involves the choice of terminology. For events occurring on Ukrainian territory, the media use the word "*invasion*." However, in the case of drones entering EU territory, it is immediately replaced with "*incursion*." From a linguistic-cognitive perspective, the lexeme "*incursion*" carries a significantly lower degree of aggressiveness. It is associated with

transience, randomness, or a localized incident. This choice of words serves as a political safety valve. This is a strategic use of the word: the term *"invasion of Poland"* would legally require a harsh response, whereas "incursion" allows for a response limited to diplomatic concern. Thus, language functions as a political tool that keeps the conflict within the bounds of a "l*ocal incident"* and prevents undue alarm among the audience.

2. Grammatical strategy: "disappearing" the aggressor through the passive voice.

The most effective means of obscuring responsibility in the texts studied is the passive voice. Instead of active constructions *"Russia violated the airspace"*, journalists widely use phrases such as: *"Airspace was violated" or "The border was crossed."* With this sentence structure, the aggressor (Russia) simply drops out of the syntax. The event is presented as an anonymous fact that happened on its own. This creates the effect of a *"natural incident"* like bad weather, where the reader sees the result of the violation but does not see who pressed the "*start*" button. This allows the media to maintain the appearance of objectivity while simultaneously concealing the subject of the aggression behind a passive grammatical form.

3. Metaphorical dehumanization: drones as "swarms" and "waves."

The third level involves the use of conceptual metaphors that shift the war from the military realm to the biological or natural realm. Drone attacks are systematically described as swarms or waves.

"*Swarms*" is a metaphor from the world of insects. Insects have no conscience or political goals, they act on instinct. This removes the moral emphasis from aggression."*Waves*" is a metaphor for a natural force. A wave cannot be judged or stopped by diplomacy, it can only be weathered.

Conclusion.

The analysis demonstrates that English-language media discourse uses language not as a mirror, but as a complex linguistic filter. Through the use of metaphors "*incursion"*, manipulative grammar *(passive voice)*, and natural metaphors *"swarms, waves"*, the media create a *"comfort zone"* for their readers. This allows Western society to view the war from a distance, avoiding difficult political decisions. In this context, language serves as a fully-fledged means of *"managed perception*" of reality.This leads to the complete normalization of war. Military aggression is viewed as a weather forecast or a segment on a nature channel. Such metaphorization distances the reader from the reality of war crimes, turning them into a passive observer of a *"natural process."*

Список використаних джерел

1. Romania condemns Russia's drone incursion, says F-16s intercepted UAV near Danube. *The New Voice of Ukraine*. 2024. 30 Sept. URL: https://english.nv.ua/nation/romania-intercepts-russian-drone-near-danube-condemns-airspace-violation-50544833.html (дата звернення: 11.05.2026).
2. Romania becomes second Nato country to report Russian drone in its airspace. *BBC News*. 2024. 8 Sept. URL: https://www.bbc.com/news/articles/c80g7g5rmlno (дата звернення: 11.05.2026).
3. Ukraine war briefing: Nato condemns Russian drone violations of Latvia and Romania airspace. *The Guardian*. 2024. 9 Sept. URL: https://www.theguardian.com/world/article/2024/sep/09/ukraine-war-briefing-nato-condemns-russian-drone-violations-of-latvia-and-romania-airspace (дата звернення: 11.05.2026).
4. Baltic nations seek more NATO defence as drone hits Latvian oil tanks. *Reuters*. 2026. 7 May. URL: https://www.reuters.com/world/two-drones-russia-crash-latvia-army-says-2026-05-07/ (дата звернення: 11.05.2026).
5. At least 17 people killed in Russia's deadliest attack on Ukraine this year. *The Guardian*. 2026. 16 Apr. URL: https://www.theguardian.com/world/2026/apr/16/russia-attack-ukraine-drones-missiles-kyiv-odesa-volodymyr-zelenskyy (дата звернення: 11.05.2026).
6. Russia's intensifying drone war is spreading fear and eroding Ukrainian morale. *BBC News*. 2024. 30 Nov. URL: https://www.bbc.com/news/articles/c0m8gn7grn2o (дата звернення: 11.05.2026).

УДК 316.7:004(063)

Ромашко О. Д.
здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
Науковий керівник – **Калитюк Л. П.**, к. філ. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

SEMANTIC AND FUNCTIONAL FEATURES OF THE GENITIVE CASE ON THE EXAMPLE OF THE NOVEL "WHERE THE CRAWDADS SING" DELIA OWENS, 2018

The investigation of grammatical categories in modern literary discourse remains a primary objective of modern philology. It reveals how the choice of grammar structures shapes the rhythm of the narrative and imagery in a literary work. In an era when fiction and introspective narration are recognised globally, the analysis of the literary discourse structure of bestsellers like Delia Owens' "*Where the Crawdads Sing*" (2018) is particularly relevant. The research examines the need to understand how the Genitive Case (GC), which is a frequently simplified category in Modern English, functions as a sophisticated tool for the allocation of semantic meanings and bridging the gap between a character's internal world and external reality.

The study, which was conducted on a sample of 500 instances, illustrates a clear functional distribution between the structural forms and semantic roles of the genitive. The major focus lies in the comparison between the Subjective and Objective Genitive meanings. Consequently, this contributes to the novel's thematic organisation. The findings of the research reveal that the Subjective Genitive is often represented through the Saxon form (N_1's N_2). This variant serves as a primary instrument for personification, conferring natural objects where the author effectively blurs the line between the landscape and a living character. Beyond that, the author assigns subjective roles to the environment. Thus, it helps transform the landscape into an active narrative participant, which compensates for the protagonist's lack of human companionship.

In contrast, the Objective Genitive is predominantly displayed through the analytical (N_1 *of* N_2) *of*-construction. This form functions as a marker of societal strain and contention. This highlights the constant pressures and legal prosecution of the heroine. Though the Subjective Genitive promotes an intimate. anthropomorphic connection with nature, the Objective Genitive establishes a more formal, detached atmosphere. It enables the reader to feel the tension between the individual and the rigorous systems of the town.

To conclude, the research confirms that the choice of Genitive Case patterns in Delia Owens' prose surpasses basic grammar structures. The interplay between form and function becomes a vital stylistic instrument which allows the author to subtly subjectify or objectify core elements of the narrative environment. Thus, the Genitive Case remains a driving force that systemises semantic layers and fortifies the symbolic depth of Modern English prose.

Список використаних джерел

1. Owens D. Where the Crawdads Sing. New York: G.P. Putnam's Sons, 2018.
2. Yule G. The study of language. 7th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.

УДК 81’42:94(410)"18":929Victoria

Синиця А. В
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія»
Науковий керівник – **Калитюк Л. П**. к.філолог.н.,доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

EVALUATIVE LANGUAGE AS A MEANS OF REPRESENTING HISTORICAL FIGURES IN MODERN SCHOLARSHIP: THE CASE OF QUEEN VICTORIA

In contemporary humanitarian discourse, language is viewed not only as a means of conveying information but also as a powerful instrument for shaping evaluation, interpretation, and collective memory. This is especially relevant for historical figures, whose images are continuously reinterpreted in changing socio-cultural contexts.

The relevance of the study lies in examining the linguistic mechanisms used to construct evaluation of historical figures in academic discourse, where interpretation increasingly depends on language strategies.

The aim is to identify and classify linguistic means of evaluation in representing Queen Victoria and to determine their functional characteristics.

The hypothesis is that evaluative meaning is influenced by ideological context and the system of values of a given society. Evaluative phrases in historical discourse can be a direct reflection of societal expectations which are attributed to a certain person.

The research methods include discourse analysis based on Appraisal Theory and quantitative corpus analysis, enabling identification of frequency, distribution, and functional patterns of evaluative units. [1].

The analysis of a corpus comprising 500 evaluative language units demonstrates that the representation of Queen Victoria is complex and multi-layered. The collected data were classified into three principal evaluative types: positive, negative, and ambivalent, which together form a coherent evaluative system.

The quantitative distribution reveals a clear predominance of ambivalent evaluation, accounting for 45% of all instances, followed by positive (35%) and negative (20%). This distribution suggests that historical and biographical discourse tends to construct a balanced, nuanced, and multidimensional representation of historical figures.

At the lexical level, evaluation is mainly realised through adjectival-nominal combinations, which function as compact carriers of attitudinal meaning. Expressions such as *“innate kindliness,” “salient eccentricity,”* and *“dangerous weapon”* illustrate how psychological, moral, and behavioural traits are encoded within condensed lexical structures. Many of these constructions combine positive and negative semantic components, strengthening ambivalent evaluative orientation, while metaphorical choices further enhance interpretative depth.

At the grammatical level, evaluative meaning is reinforced through intensification, modality, comparison, and nominalisation. Adverbial intensifiers and idiomatic constructions (e.g. *“to the point of distraction”*) increase emotional force, while modal forms regulate degrees of certainty. Nominalisation is particularly significant in academic historical writing, as it transforms subjective evaluations into abstract, seemingly objective entities, contributing to an impersonal and authoritative tone.

At the discourse level, evaluation is constructed through contrastive and oppositional strategies operating across sentence structures. Binary oppositions such as *“admired and feared”* or *“devoted yet distant”* encode ambivalence as a dominant interpretative pattern, reflecting a tendency in historical writing to represent figures as complex and sometimes contradictory.

The thematic analysis further shows that evaluative meaning is distributed across key domains, reflecting societal expectations and values and include character traits, political power, family relations, public image, personal experience, and emotional reaction to losses. Each domain contributes differently to the overall evaluative profile.

Overall, the findings confirm that evaluative meaning emerges through the interaction of lexical, grammatical, and discourse resources. The dominance of ambivalent evaluation reflects a tendency in modern historiography to construct historical figures as complex, multidimensional, and interpretatively open, in line with broader shifts in scholarly and cultural approaches to history.

Список використаних джерел

1. Martin J. R., White P. R. R. The Language of Evaluation: Appraisal in English. London: Palgrave Macmillan, 2005. 278 p.

2. Bednarek M. Evaluation and stance in fiction: rethinking the relationship between corpus and discourse approaches. Functions of Language. 2019. Vol. 26, No. 2. P. 141–168.

3. Plunkett, J. (2020). Queen Victoria: First Media Monarch. Oxford: Oxford University Press.

4. Bogdanor, V. Queen Victoria and the Constitution. In V. Bogdanor (Ed.), The Monarchy and the Constitution. Oxford: OUP, pp. 1–52

УДК 615.8:316.77:159.9

Шеховцова Л. В.
здобувачка 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Терапія та реабілітація»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Науковий керівник – **Слюта А. М.**, к.пед.н, доцент
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ: ПСИХОСОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ З ПАЦІЄНТОМ (НА ПРИКЛАДІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ)

У сучасних умовах трансформації українського суспільства, спричинених тривалими кризовими явищами та воєнними подіями, проблема ефективної реабілітації військовослужбовців набуває особливої актуальності та суспільної значущості. Зростання кількості осіб, які потребують комплексного фізичного, психологічного та соціального відновлення після участі у бойових діях, поранень та психотравмувальних ситуацій, зумовлює необхідність переосмислення підходів до організації реабілітаційного процесу. У цьому контексті реабілітація розглядається як складний міждисциплінарний процес, що інтегрує медичні, психологічні, соціальні та комунікативні компоненти, які визначають його ефективність [1]. Особливого значення набуває комунікаційний компонент, який у сучасній реабілітаційній практиці виступає не допоміжним, а системоутворюючим елементом. Комунікація між фахівцем і пацієнтом забезпечує не лише обмін інформацією щодо лікувальних і відновлювальних заходів, але й формування довіри, підтримку мотивації, емоційну стабілізацію та залучення пацієнта до активної участі у процесі реабілітації. У медико-психологічному контексті вона розглядається як ключовий фактор формування ефективної взаємодії.

Метою дослідження було теоретичне обґрунтування ролі комунікації як визначального чинника ефективності реабілітації військовослужбовців та аналіз психосоціальних аспектів взаємодії між фахівцем і пацієнтом у процесі відновлення.

У науковому дискурсі комунікація у сфері охорони здоров’я трактується як багаторівневий процес, що включає вербальні та невербальні форми взаємодії, емоційну підтримку, інформаційний обмін та формування міжособистісних зв’язків. У реабілітації вона набуває

особливого значення через тривалість та поетапність відновлювального процесу, який потребує високого рівня залученості пацієнта. Саме ефективна комунікація забезпечує формування терапевтичного альянсу — стійких партнерських відносин між фахівцем і пацієнтом, що базуються на довірі, взаєморозумінні та спільній відповідальності за результат [3].

Терапевтичний альянс є динамічним утворенням, що формується протягом усього періоду реабілітації та залежить від здатності фахівця підтримувати відкритий діалог, враховувати індивідуальні потреби, життєвий досвід і очікування пацієнта, а також забезпечувати регулярний зворотний зв'язок. Специфіка роботи з військовослужбовцями визначається наявністю посттравматичних стресових реакцій, емоційної напруженості, підвищеної тривожності та недовіри до цивільного середовища, що вимагає дотримання принципів психологічної безпеки, поступовості та індивідуального підходу [2; 4]. Формування довіри є базовим психосоціальним компонентом ефективної взаємодії, що забезпечує відкритість пацієнта до співпраці та реалізується через професійну компетентність фахівця, емпатійність, послідовність дій і навички активного слухання.

Формування довіри є базовим психосоціальним компонентом ефективної взаємодії. Вона забезпечує відкритість пацієнта до співпраці, готовність виконувати рекомендації та активну участь у реабілітаційному процесі. Довіра формується через професійну компетентність фахівця, його емпатійність, послідовність дій, повагу до особистості пацієнта та дотримання етичних принципів. Важливу роль відіграють навички активного слухання, рефлексії та зрозумілого пояснення медичних і реабілітаційних процедур.

Мотиваційний аспект комунікації є не менш значущим, оскільки реабілітація часто супроводжується фізичним болем, втомою та повільною динамікою відновлення, що знижує залученість пацієнта, а у військовослужбовців додатково ускладнюється психологічними травмами та невизначеністю майбутнього. У цих умовах комунікація виконує функцію підтримки внутрішніх ресурсів, формування позитивного мислення та зміцнення віри у відновлення, зокрема через елементи мотиваційного інтерв'ювання [4].

Застосування пацієнтоорієнтованого підходу дозволяє враховувати індивідуальні потреби, цінності та життєвий досвід пацієнта. Для військовослужбовців це має особливе значення, оскільки реабілітація супроводжується необхідністю соціальної адаптації та переосмислення власної ролі в суспільстві. Такий підхід сприяє підвищенню відповідальності пацієнта за власне здоров'я та покращує результати відновлення.

Важливим аспектом є врахування психоемоційного стану пацієнтів. Значна частина військовослужбовців має прояви посттравматичного стресового розладу, депресивних і тривожних станів, що безпосередньо впливають на перебіг реабілітації. У цьому контексті комунікація виконує також терапевтичну функцію, сприяючи зниженню стресу, емоційній розрядці та формуванню відчуття безпеки.

Окремого значення набуває міждисциплінарна комунікація між лікарями, психологами, фізичними терапевтами, ерготерапевтами та соціальними працівниками. Узгодженість їхніх дій, обмін інформацією та спільне планування реабілітаційних заходів забезпечують цілісність процесу, мінімізують ризики дублювання втручань та підвищують ефективність допомоги [1]. Крім того, важливим напрямом розвитку реабілітаційної системи є підвищення рівня комунікативної компетентності фахівців. Це передбачає не лише базові навички спілкування, але й розвиток емоційного інтелекту, стресостійкості та здатності працювати з пацієнтами, які мають травматичний досвід. Впровадження тренінгових програм у цій сфері сприяє підвищенню якості реабілітаційних послуг.

Таким чином, комунікація є системоутворюючим чинником ефективної реабілітації військовослужбовців, що визначає не лише організацію взаємодії між фахівцем і пацієнтом, але й результативність відновлювального процесу в цілому. Її вплив реалізується через формування терапевтичного альянсу, забезпечення довіри, підтримку мотивації та стабілізацію психоемоційного стану пацієнта. Умови військової травматизації підсилюють значення якісної комунікації як інструменту подолання психологічних бар'єрів і сприяння адаптації.

Ефективність реабілітації зростає за умови впровадження пацієнтоорієнтованого підходу, розвитку міждисциплінарної взаємодії та підвищення комунікативної компетентності фахівців. Таким чином, інтеграція психосоціальних та комунікативних компонентів у систему реабілітації є необхідною передумовою підвищення її якості та результативності.

Список використаних джерел

1. Крупа В., Лобода І., Кшановська Р. Медико-психологічна та фізична реабілітація учасників військових конфліктів // *InterConf*. 2022. July. DOI: 10.51582/interconf.19-20.07.2022.027.

2. Лєбєдєва С. Ю., Овсяннікова Я. О., Похілько Д. С. Психологічна допомога та реабілітація учасників збройних конфліктів та фахівців ризиконебезпечних професій: світовий досвід // Науковий репозитарій НУЦЗ України. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/17321 (дата звернення: 30.04.2026).

3. Escolas S. M., Bartone P. T., Pitts B. L., & Safer M. A. The protective value of hardiness on military posttraumatic stress symptoms. Military Psychology (American Psychological Association). 2013. № 25 (2). P. 116–123. DOI: 10.1037/h0094953 (дата звернення: 28.04.2026).

4. Real Warriors Campaign. Health.mil. URL: http://www.realwarriors.net (дата звернення: 29.04.2026).

УДК 81’42

Якубенко В. О.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
Науковий керівник—**Калитюк Л. П.,** к.філолог.н.,доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

COHESION IN BBC DOCUMENTARY *OUR PLANET | COASTAL SEAS* (NARRATED BY DAVID ATTENBOROUGH)

In modern linguistics, the text is regarded as a communicative unit with semantic and structural organization. Cohesion ensures textual connectedness and logical integrity. The relevance of this research lies in the growing interest in cohesive devices in media discourse, particularly in documentary films. The present paper analyzes lexical and grammatical cohesion in the BBC documentary *Our Planet*, episode *Coastal Seas* (2019).

The concept of cohesion was firstly investigated by Michael Halliday and Ruqaiya Hasan in their work “Cohesion in English”, they showed the difference between cohesion and coherence and developed a classification of cohesive devices into lexical and grammatical types. This approach is still relevant today and was further developed by Robert-Alain de Beaugrande and Wolfgang Dressler (1981), who considered cohesion as one of the key standards of textuality. The notion of lexical cohesion was enlarged by Janne Morris and Graeme Hirst (1991), who introduced the concept of lexical chains to represent semantic relations in the text. Norman Fairclough (1995) emphasized the communicative and social role of cohesion in discourse.

The integrity of the film is achieved through utilizing lexical and grammatical cohesion. The ratio between them as well as their types is uneven in the film under study.

Lexical cohesion in the documentary discourse *Our Planet* | *Coastal Seas* is the primary means of ensuring coherence. It is realized through ***repetition, synonymy, hyponymy, antonymy***, and ***meronymy***. ***Repetition*** is one of the most frequent devices, ensuring continuity of meaning and emphasizing key concepts. For example, the lexical item “fish” is repeatedly used in different contexts to maintain focus on marine life and strengthen the thematic unity of the episode.

Synonymy contributes to textual cohesion without direct repetition, as in the use of “seas”, “oceans”, and “waters”, all of which refer to large marine environments. This variation helps avoid lexical redundancy while maintaining semantic continuity.

Hyponymy establishes hierarchical relations between concepts, where specific terms are linked to broader categories. For instance, “bottlenose dolphins” function as a hyponym of the general term “dolphins”, which allows the discourse to move from general description to the specific view on the item.

Antonymy is used to create contrast and highlight environmental changes and consequences. A clear example is the opposition between “healthy reef” conditions and “bleached coral reefs”, which visually and semantically demonstrates the impact of climate change on marine ecosystems.

Meronymy functions as a part of something that is referred to by another lexical item, contributing to detailed description of natural structures. For example, “fronds” are presented as part of “kelp”, which itself forms a larger underwater ecosystem. This device helps construct a layered representation of marine environments.

Grammatical cohesion performs a supportive function by providing logical connections between different parts of the text. This type of cohesion is also unevenly present in the film under consideration. ***Anaphora*** is the most dominant cohesive device in the documentary and ensures textual continuity by referring back to previously mentioned elements. For example, “they” refers to “bottlenose dolphins” and “hunters”, while “these” refers to “shoals of fish”, “mangroves”, and “marine meadows”. This allows the documentary to avoid constant repetition of nouns while still maintaining clarity and the text fluidity.

Demonstrative reference is also widely used to connect visual and verbal elements of narration. In the documentary words such as “this” and “these” are frequently used to refer back to previously shown scenes, for example “these lush marine meadows”, linking narration to visual footage of seagrass ecosystems.

Cataphora functions as a forward-looking cohesive device, where linguistic elements refer to information introduced later in the discourse. This creates suspense and guides the viewer’s attention toward upcoming elements in the narrative structure.

Ellipsis contributes to the economy of expression by omitting redundant elements that are contextually understood. For example, phrases like “[for dolphins]” are omitted in speech when the context already clearly indicates the subject, which maintains natural flow in narration.

Substitution replaces repeated lexical items with shorter forms such as “ones”, as in “bigger ones”, referring to larger fish species. This device reduces repetition while preserving meaning.

Conjunctions ensure logical progression and coherence of the narrative by linking clauses and ideas. For example, “and” connects actions and descriptions within the same scene, while other connectors such as “but”, “so”, and “while” express contrast and consequence structuring the discourse in a clear and logical way.

Список використаних джерел

1. Halliday M. A. K., Hasan R. Cohesion in English. London: Longman, 1976.
2. Beaugrande R.-A., Dressler W. U. Introduction to Text Linguistics. London: Longman, 1981.
3. Morris J., Hirst G. Lexical cohesion computed by thesaural relations as an indicator of the structure of text.
4. Fairclough N. Critical Discourse Analysis. London: Longman, 1995.
5. Schubert C., Sanchez-Stockhammer C. Introducing cohesion in multimodal discourse // Discourse, Context & Media. 2021. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2211695821000738
6. Cohesion in the discussion section of research articles: A cross-disciplinary investigation // ScienceDirect. URL: https://www.sciencedirect.com
7. Cohesion and Coherence in Essay Writing // MyEnglishPages. URL: https://www.myenglishpages.com
8. BBC. Our Planet | Coastal Seas (2019) [відео]. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=r9PeYPHdpNo

СЕКЦІЯ 2
Філософські аспекти комунікації в гуманітарному дискурсі.

УДК 141.32:316.77

Богун М. О.
доцент кафедри філософії та культурології
кандидат філософських наук, доцент,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ЗАБУТИЙ ЯСПЕРС: ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В ДОБУ ЦИФРОВОЇ МЕДІАЛЬНОСТІ

У сучасному гуманітарному дискурсі поняття комунікації дедалі частіше ототожнюється з інформаційним обміном, медіальними технологіями та функціонуванням цифрових мереж. У цьому контексті комунікація постає передусім як передача повідомлень, циркуляція даних або механізм соціальної координації. Водночас екзистенціальний вимір комунікації, який був центральним для класичної філософської традиції XX століття, поступово відходить на периферію теоретичного інтересу. Парадоксально, але саме в добу надмірної комунікативної насиченості найбільш радикальні філософські інтерпретації комунікації виявляються частково витісненими з актуального інтелектуального обігу.

У другій половині XX століття формується потужна традиція комунікативної філософії, представлена різними теоретичними підходами. До неї належать концепції Мартина Бубера, Юргена Хабермаса, Карла-Отто Апеля, Михаїла Бахтіна та Емманюеля Левінаса, для яких комунікація постає не лише як соціальний механізм, але як умова можливості взаєморозуміння, інтерсуб'єктивності та етичного співбуття. У межах цих підходів комунікація набуває статусу фундаментальної структури людського існування, через яку конституюються як індивідуальна свідомість, так і соціальний порядок. У сучасних дослідженнях ця проблематика набуває нової актуальності у зв'язку з трансформаціями цифрової медіакультури та кризою безпосереднього діалогічного досвіду [1].

На цьому тлі особливого значення набуває філософія Карла Ясперса, для якого комунікація становить не зовнішній аспект соціальної взаємодії, а внутрішню умову буття екзистенції. У його тритомній праці «Філософія» («*Philosophie*») проблема комунікації розглядається як необхідний вимір самопрояснення екзистенції. Важливе значення ця тема має також у роботі «Розум і екзистенція» («*Vernunft und Existenz*») та у дослідженні «Смисл і призначення історії» («*Vom Ursprung und Ziel der Geschichte*»), де комунікація пов'язується з історичним виміром людського існування та ідеєю духовної єдності людства в межах «осьового часу».

За Ясперсом, комунікація є «*медіумом екзистенції*» («*Kommunikation ist das Medium der Existenz»*) [2, S. 68]. Саме в комунікації, за думками філософа, здійснюється «*прояснення екзистенції*» («*Existenzerhellung vollzieht sich in Kommunikation»*) [Там само. - S. 70], тобто становлення людини як відкритої, самосвідомої істоти.

Для Ясперса комунікація ніколи не була лише технічним або соціальним процесом. Вона постає насамперед як подія зустрічі екзистенцій, у якій людина виходить за межі власної замкненості та відкриває себе *Іншому*. Така комунікація не зводиться до передачі інформації, оскільки її сутність полягає у спільному переживанні смислу, свободи, відповідальності та граничних ситуацій людського буття. Саме тому справжня комунікація в Ясперса пов'язана не з кількістю контактів, а з глибиною внутрішньої відкритості.

Особливо важливим є те, що ясперівська комунікація має не лише синхронічний, але й трансісторичний характер. Людина здатна вступати в екзистенціальний діалог не тільки зі своїми сучасниками, але й з мислителями минулого, з іншими культурами та духовними традиціями. У цьому сенсі читання Платона, Будди або Серена К'єркеґора є не простим засвоєнням текстів, а формою духовної співприсутності. Через поняття «осьового часу» Ясперс фактично описує людську культуру як великий історичний простір комунікації, у якому різні епохи здатні взаємно відкривати одна одну.

Сучасна медійна культура дедалі більше віддаляється від такого розуміння. Цифрове середовище створює ілюзію безперервного зв'язку, проте цей псевдо-зв'язок нерідко супроводжується дефіцитом глибокого, змістовного діалогу. Комунікація стає швидкою, фрагментарною та реактивною. У ній переважають сигнали, образи та миттєві реакції, тоді як досвід внутрішнього співпереживання та тривалого смислового діалогу поступово втрачає цінність. У результаті сучасна людина може бути включеною у безмежні мережі інформаційного обміну, але водночас залишатися екзистенційно самотньою та ізольованою.

У цьому контексті позиція Ясперса може розглядатися як концептуальна альтернатива домінуючому сьогодні інформаційному розумінню комунікації, проте ця «альтернатива» не є прямим запереченням технологічної комунікації, або медіа як таких. Йдеться радше про інший рівень опису комунікативного процесу: якщо в сучасних інформаційних підходах комунікація зазнає редукції до функції передачі даних, кодування повідомлень та їхньої ефективної циркуляції в мережах, то у Карла Ясперса вона постає як екзистенціальна подія, в якій вирішується спосіб людського буття. Тому мова йде не про відмову від інформаційної комунікації, а про виявлення її межі: там, де обмін інформацією не гарантує взаєморозуміння, смислової спільності та внутрішньої відкритості суб'єктів.

У цьому сенсі ясперсівська перспектива постає альтернативною насамперед у трьох контекстах. По-перше, у протиставленні до техніко-функціональних моделей комунікації, характерних для інформаційної теорії та цифрових медіа, де комунікація вимірюється швидкістю, обсягом і ефективністю передачі повідомлень. По-друге, у критиці редукції комунікації до соціальної координації, коли взаємодія розуміється як інструмент досягнення зовнішніх цілей, а не як простір самопізнання особистості. По-третє, у вимірі гуманітарного знання, де Ясперс акцентує увагу на тому, що справжня комунікація пов'язана з граничними ситуаціями, свободою та відповідальністю, тобто з тими вимірами людського існування, які не можуть бути повністю формалізовані або алгоритмізовані. Саме в цих межах його концепція набуває характеру критичної альтернативи до суто інформаційного розуміння комунікації.

Саме тому концепція Ясперса сьогодні заслуговує на нове прочитання. Його теорія комунікації може бути важливою не лише для історії філософії, але й для критичного осмислення сучасного інформаційного суспільства. Ясперс нагадує, що справжня комунікація починається там, де людина перестає сприймати *Іншого* як функцію інформаційного потоку і відкриває у ньому унікальну екзистенцію. У цьому сенсі «забутий Ясперс» є не просто забутим автором минулого, а мислителем, чиї ідеї набувають нової актуальності саме в умовах цифрової цивілізації.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія сучасної України. Комунікативна філософія // Електронна версія. URL: https://esu.com.ua/article-4421 (дата звернення: 07.05.2026).

2. Jaspers K. Philosophie. Bd. II: Existenzerhellung. Berlin / Heidelberg: Springer, 1973.

УДК 130.2

Борець Д. М.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти гр. ДС-241
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** кандидат філософських наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

АНТРОПОЦЕНТРИЗМ І ГУМАНІЗМ ЯК ОСНОВА КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Антропоцентризм і гуманізм епохи Відродження доцільно розглядати як взаємопов'язані та взаємодоповнювальні принципи, що не лише змінили світоглядну модель Європи, а й заклали фундамент сучасної комунікативної культури. Їх значення полягає у переорієнтації мислення з божественно-центрованої системи на людину як активного суб'єкта пізнання, мовлення та соціальної дії. У межах антропоцентризму людина постає як джерело смислів і критерій істини, що радикально змінює статус слова: воно перестає бути лише передачею догматичного знання і стає інструментом інтерпретації, аргументації та впливу. Відповідно, комунікація набуває індивідуалізованого характеру, де важливими стають не лише зміст висловлювання, а й контекст, інтенція, адресність і форма його подачі [1].

Гуманізм, у свою чергу, виступає етичним виміром антропоцентричного зсуву, формуючи нову систему цінностей, у центрі якої перебуває гідність особистості. Він утверджує ідеї свободи волі, відповідальності, освіченості та морального самовдосконалення, що безпосередньо впливає на характер комунікації в суспільстві. У гуманістичній парадигмі спілкування розглядається як діалог рівноправних суб'єктів, де відсутня абсолютна монополія на істину, а значення набуває здатність до аргументованого обміну думками. Це сприяє переходу від вертикальної, ієрархічної моделі комунікації до горизонтальної, заснованої на взаємоповазі, толерантності та визнанні цінності іншого досвіду [2].

Важливим чинником становлення нової комунікативної культури є відродження античної риторичної традиції, яка в епоху Відродження набуває принципово нового статусу. Освітня система орієнтується на studia humanitatis, що охоплює граматику, риторику, поетику, історію та моральну філософію: «На світоглядно-теоретичному рівні питання критерію творчої особистості та моральності її дії гостро постали в добу Відродження» [3, с.78]. Така структура освіти сприяє формуванню не лише мовленнєвих навичок, а й загальної культури мислення, здатності до аргументації та публічного висловлювання. Риторика виходить за межі мистецтва красномовства і стає інструментом соціальної взаємодії, політичної участі та формування громадянської позиції. Таким чином, комунікація набуває публічного характеру і стає одним із ключових механізмів суспільного розвитку [4].

У теоретичному вимірі антропоцентризм і гуманізм можна розмежувати за їх функціональною роллю у комунікативному процесі. Антропоцентризм виконує когнітивну функцію, задаючи уявлення про людину як центр смислотворення і пізнання світу. Гуманізм, натомість, виконує нормативну функцію, визначаючи етичні межі та правила комунікації – її моральність, відповідальність і орієнтацію на взаєморозуміння. У сукупності ці принципи формують основу сучасної комунікативної етики, яка базується на діалогічності, аргументованості, відкритості до різних інтерпретацій та повазі до співрозмовника [5].

Окремої уваги потребує політичний вимір комунікації, у межах якого слово виступає не лише засобом обміну інформацією, а й інструментом влади. Традиція політичного реалізму демонструє, що комунікація може бути спрямована на досягнення практичних цілей, включно з маніпуляцією та формуванням суспільної думки. Це створює постійне напруження між ефективністю мовлення та його моральною складовою. Гуманістична перспектива, навпаки, підкреслює необхідність етичної відповідальності мовця, правдивості висловлювань і внутрішньої автентичності як умов збереження довіри в комунікації [6].

Реформаційні процеси суттєво трансформували комунікативний простір Європи, розширивши доступ до текстів і знань. Переклад Біблії та інших релігійних текстів на національні мови сприяв демократизації знання, розвитку грамотності та формуванню національних культурних ідентичностей. У результаті слово перестає бути виключною прерогативою церковної чи елітарної верстви і стає інструментом суспільної участі. Це посилює значення публічного дискурсу, критики та полеміки як важливих форм соціальної взаємодії [7].

Паралельно з цим розвиток науки та натурфілософії формує нові стандарти комунікації, засновані на раціональності, доказовості та системності. Науковий дискурс поступово відходить від авторитетного знання і переходить до моделі, де істина встановлюється через аргументацію, експеримент і перевірку. Це стає основою сучасної академічної культури, у якій комунікація повинна бути логічною, структурованою та доказовою, що значною мірою визначає сучасні стандарти професійного спілкування [8].

Соціально-утопічні концепції доби Відродження доповнюють цю картину, формуючи уявлення про ідеальну модель комунікації в суспільстві. У них комунікація постає як механізм гармонізації інтересів, забезпечення соціальної рівності та формування спільних цінностей. Попри їх ідеалізований характер, ці проєкти виконують важливу функцію – вони окреслюють етичні та соціальні орієнтири, до яких може прагнути суспільство у розвитку комунікативної культури [9].

Отже, антропоцентризм і гуманізм у своїй взаємодії формують багатовимірну основу комунікативної культури, що охоплює когнітивний, етичний, соціальний, політичний та естетичний рівні. Вони забезпечують перехід до діалогічної, відкритої та раціонально організованої моделі спілкування, яка є характерною для сучасного суспільства. Їх значення не обмежується історичною епохою Відродження, а продовжує впливати на сучасні стандарти міжособистісної, професійної та публічної комунікації, де ключовими залишаються відповідальність за слово, здатність до діалогу та повага до іншого.

Список використаних джерел

1. Гуманізм // Енциклопедія історії України. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Gumanizm (дата звернення 09.04.2026).
2. Відродження (Ренесанс) // Енциклопедія історії України: URL: http://www.history.org.ua/?termin=Vidrodzhennia (дата звернення 10.04.2026).
3. Киселиця С. Модифікації творчості в контексті філософських парадигм Відродження та Нового часу. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії.* 2025. Вип. 58. С. 78-85. URL: https://www.academia.edu/129197608/ (дата звернення 07.04.2026).
4. Риторика // Українська літературна енциклопедія. URL: http://litopys.org.ua/ukrlit/ukrlit.htm (дата звернення 10.04.2026).
5. Філософський енциклопедичний словник / НАН України. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua (дата звернення 09.04.2026).
6. Мак'явеллі Нікколо // Енциклопедія історії України. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Makiavelli (дата звернення 11.04.2026).
7. Реформація // Енциклопедія історії України. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Reformatsiya (дата звернення 09.04.2026).
8. Натурфілософія // Енциклопедія історії України. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Naturofilosofiya (дата звернення 11.04.2026).
9. Утопія // Енциклопедія історії України. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Utopiya (дата звернення 09.04.2026).

УДК 321.7:17.022.1:316.77

Буглак С. В.
здобувачка бакалаврського рівня вищої освіти 4-го курсу спеціальності «Філософія»
Науковий керівник – **Шакун Н. В.**, зав. кафедри, к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СВОБОДА СЛОВА ЯК ФІЛОСОФСЬКА КАТЕГОРІЯ ТА КОМУНІКАТИВНА ОСНОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

У сучасному світі свобода слова є однією з ключових принципів демократичного суспільства та важливою умовою розвитку громадянської культури в державі. Вона виступає не лише правовим принципом, а й фундаментальною філософською категорією, яка визначає рівень свободи особистості, можливість самовираження та участі людини у суспільному житті. Проблематика свободи слова перебуває у центрі уваги соціальної філософії, політичної теорії, журналістики та етики, оскільки саме через комунікацію формується суспільна думка, політична свідомість та демократичні інститути. Значний внесок у дослідження свободи слова та демократії зробили такі зарубідні мислителі Дж. С. Мілль, Ю. Габермас, А. де Токвіль та Г. Арендт. Тоді як в українському науковому полі питання свободи слова висвітлено в наукових таких діячів: С. Й. Вовканича, Ю. Калиновський, Є. М. Мануйлов, І. Ю.Коваленко, М. Г. Житарюка, В. Й. Здоровеги, З. Є. Дмитровського, А. О. Капелюшного, О. К. Романчука, І. І. Паславського, М. С. Тимошика, В. І. Шкляра, М. Г. Яцимірської, Ю. В. О. Карпенка, В. В. Лизанчука, І. Л. Михайлина, А. З. Москаленка, Т. Романенко та інших авторів [1].

Свобода - є одним із найскладніших феноменів людського існування та важливою категорією не лише філософського знання, а й багатьох суміжних наук. Тривале дослідження цього поняття сприяло формуванню уявлення про свободу як багатогранне й полісемантичне явище, зміст якого змінювався залежно від історичної епохи та світоглядних підходів мислителів. В історії філософії існує велика кількість трактувань свободи. Так, Бенедикт Спіноза визначав свободу як усвідомлену необхідність, Томас Гоббс пов’язував її з відсутністю зовнішніх перешкод для дії, а Шарль де Монтеск'є трактував свободу як можливість діяти в межах закону. У філософії Іммануїл Кант свобода розуміється як здатність людини самостійно започатковувати причинний ряд подій, тоді як Фрідріх Шеллінг наголошував на творчому самопочатку будь-якої дії. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель розглядав свободу як перебування людини «у себе самої» навіть через взаємодію з «іншим», а Фрідріх Енгельс пов’язував її зі здатністю ухвалювати рішення на основі знання. У ХХ столітті Бертран Рассел інтерпретував свободу як відсутність перешкод для реалізації людських бажань, Жан-Поль Сартр - як можливість творити нове у світі, а Карл Ясперс - як подолання зовнішніх сил, що підкорюють людину [2].

Свобода слова є багатовимірним поняттям, яке охоплює право людини вільно висловлювати свої думки, переконання та оцінки без страху переслідування чи цензури. У філософському контексті вона безпосередньо пов’язана з поняттями автономії особистості, людської гідності та відповідальності. Ще у добу Просвітництва свобода слова розглядалася як необхідна умова суспільного прогресу та розвитку раціонального мислення. Англійський філософ Джон Стюарт Мілль у праці «Про свободу» (1859) наголошував, що свобода висловлення поглядів реалізується через принцип прагнення істини. Людина повинна мати можливість вільно формулювати та поширювати власні думки й переконання, навіть якщо вони можуть викликати суперечки або сприйматися суспільством як небезпечні. Обмеження права на висловлення позиції фактично позбавляє суспільство можливості наближатися до істини, адже ніхто не може претендувати на абсолютну безпомилковість. Заборона певних ідей передбачає впевненість у тому, що існує лише одна правильна точка зору, що суперечить самій природі пізнання. Навіть помилкові або суперечливі твердження можуть містити раціональне зерно, сприяти переосмисленню усталених переконань та стимулювати суспільну дискусію. Іноді придушена думка може бути не лише істинною, а й містити всю істину [3].

У сучасному демократичному суспільстві свобода слова є не лише індивідуальним правом, але й механізмом функціонування публічного простору. Німецький філософ Юрген Габермас розглядав комунікацію як основу демократичного процесу, у межах якого громадяни шляхом раціонального обговорення формують суспільний консенсус [4]. Саме тому свобода слова є передумовою існування відкритого громадянського суспільства, де кожна людина має можливість брати участь у суспільному діалозі.

Особливого значення проблема свободи слова набуває в умовах розвитку цифрових технологій та глобалізації інформаційного простору. Соціальні мережі, ЗМІ та цифрові платформи значно розширили можливості для комунікації та поширення інформації. Водночас це створило нові виклики, пов'язані з маніпуляціями, дезінформацією, мовою ворожнечі та інформаційними війнами. У сучасних умовах свобода слова дедалі частіше стикається з необхідністю пошуку балансу між правом на вільне висловлення думок і захистом суспільства від деструктивного інформаційного впливу.

Особливо актуальною ця проблема є для України в умовах повномасштабної російсько-української війни. Інформаційний простір став важливою складовою сучасного протистояння, де поряд із військовими діями ведеться боротьба за суспільну свідомість. У цьому контексті свобода слова набуває подвійного значення: з одного боку, вона залишається фундаментальним демократичним принципом, а з іншого – потребує відповідального ставлення до поширення інформації в умовах воєнного стану. Українське суспільство сьогодні активно формує власний медіапростір, спрямований на захист національної безпеки, підтримку громадянської єдності та протидію дезінформації.

Важливо зазначити, що свобода слова є невіддільною складовою демократичної культури. Французький політичний мислитель Алексіс де Токвіль підкреслював, що демократія неможлива без активної участі громадян у суспільному житті та відкритого обговорення суспільно значущих проблем [3]. Саме вільна комунікація забезпечує контроль суспільства над владою, сприяє прозорості державного управління та розвитку громадянської відповідальності.

Разом з тим абсолютна свобода слова не існує, адже будь-яке демократичне суспільство змушене визначати межі допустимого висловлювання. Поширення закликів до насильства, дискримінації чи пропаганди тоталітарних ідеологій суперечить принципам демократії та прав людини. Саме тому сучасна соціальна та політична філософія дедалі більше акцентує увагу на поєднанні свободи та відповідальності у сфері суспільної комунікації.

Отже, свобода слова є не лише фундаментальним правом людини, а й філософською категорією, що визначає характер демократичного суспільства. Вона виступає основою відкритої комунікації, розвитку громадянського суспільства та формування політичної культури серед громадян. У сучасних умовах цифровізації та глобальних суспільно-політичних викликів проблема свободи слова набуває нових вимірів, пов'язаних із необхідністю захисту демократичних цінностей, інформаційної безпеки та відповідального використання комунікативних можливостей. Саме тому свобода слова залишається одним із ключових принципів демократичного розвитку держави та важливою передумовою формування свідомого й активного громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Білоус, О. (2019). Свобода слова і стандарти журналістської творчості у зв'язку з гібридною війною Росії проти України. Український інформаційний простір, (2(4), 74–88. https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(4).2019.186930

2. Свобода як фактор соціокультурних трансформацій сучасного українського суспільства : монографія / З. М. Атаманюк – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 316 с

3. Кирилюк Ф.М. К 43 Історія зарубіжних політичних вчень. Нової доби: Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008 — 414 с.

4. Юрген Габермас: від рефлексії до комунікації / К. С. Дмитренко. Магістеріум. Історико-філософські студії. 2012. Вип. 47. С. 38-45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Magisterium_ist_2012_47_6

УДК: 811.161.2’276.6:811.161.2’271

Волошко М. А.
здобувачка ІІ курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Ковальова І. О.,** к. філол. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ВПЛИВ СУРЖИКУ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ

Питання вживання суржику серед студентської молоді сьогодні є особливо актуальним, адже воно безпосередньо впливає на формування професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Сьогодні однією з помітних особливостей мовної ситуації в Україні є поширення суржику. Під цим поняттям розуміють штучне поєднання елементів різних мов без дотримання норм літературної мови. Фактично це невпорядкована суміш рідномовних і чужомовних компонентів, яка негативно впливає на мовну свідомість людини, знижує рівень її мовної культури та позбавляє професійне мовлення національної виразності й естетичності. Сам термін «суржик» має національно-соціальне підґрунтя, адже походить із сільськогосподарської лексики. У переносному значенні це слово вживається для позначення змішаного мовлення, що поєднує елементи двох мов.

Проблема використання суржику є особливо актуальною у процесі комунікації, адже таке мовлення часто спотворює зміст висловлювання. Мовці нерідко вживають слова у невластивому значенні або використовують граматично неправильні форми, що ускладнює взаєморозуміння та знижує рівень мовної культури. В умовах сучасного розвитку українська мова функціонує як повноцінна і рівноправна серед інших мов, тому для ефективної професійної діяльності важливо володіти нормативною термінологією своєї галузі, що забезпечує якісний переклад спеціалізованих текстів і розуміння наукових джерел [1, с. 6].

У процесі формування майбутнього фахівця ключовими завданнями є відповідність професійним стандартам та здатність проявляти належні особистісні якості під час професійного спілкування. Це передбачає активне використання фахової термінології, а також сформовані вміння і навички точно й грамотно застосовувати терміни як в усному, так і в писемному мовленні, спираючись на власний досвід. Професійне мовлення спеціаліста тісно пов’язане з його індивідуальним словниковим запасом, у якому відображаються соціальні, психологічні та професійні риси особистості.

Водночас для компетентного фахівця важливо уникати мовних відхилень, зокрема змішаного мовлення, адже це може негативно позначитися на його професійному іміджі та рівні підготовки. Сьогодні ж молоді спеціалісти різних галузей нерідко стикаються з труднощами у дотриманні норм літературної мови, що потребує особливої уваги у процесі їхньої підготовки [2, с. 142-146].

Ю. В. Вавилюк звертав увагу на лексику технічної галузі, підкреслюючи, що поширення суржику в цьому середовищі значно ускладнює професійну діяльність спеціалістів. Неточності під час перекладу технічних термінів перешкоджають якісному виконанню завдань, адже спричиняють непорозуміння між фахівцями та створюють труднощі при укладанні спеціалізованої літератури. Для забезпечення адекватного перекладу необхідно вміти аналізувати граматичну структуру іншомовних речень, визначати можливі труднощі перекладу та будувати висловлювання відповідно до норм мови й вимог конкретного жанру. Очевидно, що спеціаліст має добре володіти граматичними особливостями як мови оригіналу, так і мови перекладу.

Також окремою проблемою є правильне наголошування слів. Типовими помилками є використання хибного наголосу під впливом діалектного мовлення або ж уживання варіантів,

які не відповідають нормативним вимогам. Автор зазначав, що у технічному мовленні досить часто трапляються суржикові форми, такі як «зварка», «сверло», «стєклорєз», «дворніки» замість нормативних відповідників «зварювання», «свердло», «склоріз», «двірник». До проявів суржику належать невиправдані іншомовні запозичення, а також слова й словосполучення, видозмінені під впливом російської мови, граматична та фонетична структура яких не узгоджується з нормами української літературної мови, наприклад «включити світло» замість «увімкнути світло», «зустрічаються помилки» замість «трапляються помилки» і «почуття болі» замість «відчуття болі» [3, с. 210].

Отже, використання суржику має негативний вплив на психологічний стан фахівця. Порушення мовної стійкості та відхід від усталених норм спілкування, а також усвідомлення недосконалості власного мовлення можуть пригнічувати особистість, знижувати впевненість у собі й ускладнювати взаємодію з іншими. Тривале перебування в такому стані сприяє закріпленню невпевненості як характерної риси поведінки. Це також свідчить про неточне розуміння значень слів, що позначається на якості знань. Натомість комунікативно компетентний спеціаліст вирізняється здатністю діяти свідомо й цілеспрямовано, а не піддаватися впливу поширених мовних відхилень, зокрема хибного уявлення про суржик як норму рідної мови.

Список використаних джерел

1. Сербенська О. Г. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за ред. О. Сербенської. Львів : Світ, 1994. С. 152.

2. Приходько В. М. Методи формування комунікативної компетенції фахівців. *Проблеми безперервної освіти в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України: збірник наукових праць*. 2004. С. 257.

3. Вавилюк Ю. В. Суржик в українській мові та його вплив у становленні майбутнього фахівця. *Розвиток освіти, науки та бізнесу: результати 2020: тези доп. міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 3-4 грудня 2020 р.* Україна, Дніпро, 2020. Т. 1. С. 210–211.

УДК 72.01:316.77

Горлач Д. В.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти гр. АМ-241
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** кандидат філософських наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»
(м. Чернігів, Україна)

КОМУНІКАЦІЙНІ ПРИВИДИ ПАНОПТИКОНУ

Архітектура зазвичай сприймається нами як мистецтво споруди. Проте справжній фундамент будь-якої споруди закладається не в ґрунті, а в ідеї про те, ким є людина: суб’єктом, що творить світ, чи об’єктом, який потрібно заточити. Філософія паноптизму, народжена в уяві Ієремії Бентама, пропонує нам жахливу метафору: будівля як нескінченний погляд [2]. Тут архітектура перестає бути прихистком і стає інструментом «насильства», де простір диктує спосіб бути, позбавляючи найінтимнішого – права на невидимість [3].

Комунікативно-психологічний (точніше, дискомунікаційний) тиск кільцевої в’язниці на людську психіку можна порівняти з ерозією глузду під вагою нескінченної тривоги. Архітектура Паноптикону створює жорстокий парадокс: камери, розділені бічними стінами, замикають в’язня в абсолютній ізоляції від інших людей, проте залишають його повністю відкритим для центральної вежі. Це стан «самотності без усамітнення» [1]. Філософськи це

означає тотальне руйнування інтимного простору, того самого «притулку для душі», де зазвичай формується наше «Я». Опинившись у центрі цієї порожнечі, де єдиною точкою опори є холодне, невидиме Око наглядача, людина втрачає внутрішній центр тяжіння.

Поступово воля в'язня розчиняється; він перестає бути суб'єктом, що діє відповідно до власних переконань, і перетворюється на об'єкт, який лише реагує на ситуацію. Кожен його рух, погляд чи подих перетворюються на вимушену інсценізацію демонстративної покори. Це призводить до глибокої духовної атрофії: постійне відчуття стороннього погляду випалює здатність людини бути справжньою навіть наодинці з собою. В'язень перестає належати собі, стаючи лише функцією простору або блідою тінню на стіні власної камери. Форма кола тут виступає не просто архітектурним рішенням, а метафізичною пасткою, що замикає особистість у нескінченному циклі самоконтролю. Врешті-решт, цей невпинний тиск перетворює живу, спонтанну людину на передбачуваний, позбавлений волі механізм, чиє існування повністю продиктоване геометрією стін.

Центральна вежа паноптикону – це не просто архітектурний елемент, це втілення ідеї Бога в епоху раціоналізму: всевидяче око, яке присутнє навіть тоді, коли воно заплющене. Мішель Фуко блискуче зауважив, що головна перемога такої системи не в замках на дверях, а в «наглядача, що живе всередині» [4]. Людина, яка усвідомлює можливість спостереження, починає сама себе цензурувати. Вона стає власним катом, вибудовуючи внутрішні стіни там, де зовнішні лише натякають на обмеження. Це момент, коли архітектура перетворюється на психологію: простір не просто обмежує рух тіла, він програмує рух думки, роблячи нас «прозорими» для наглядачів.

Сьогодні стіни паноптикону розчинилися, ставши невидимими, але від того ще міцнішими. Принцип тотального нагляду покинув тюремні каземати й оселився у прозорих акваріумах сучасних офісів та в нескінченних стрічках соцмереж. За Бюн-Чхоль Ханом, ми добровільно перетворилися на експонати «суспільства прозорості», де бути побаченим – означає існувати [6]. Проте в цьому стерильному світлі, де немає місця для приватної тіні, людина втрачає свою глибину. Ми стали заручниками ілюзії відкритості, яка замість свободи принесла самозасліплення та розчинення нашої справжньої суті [5].

Зрештою, питання паноптикону – це питання про ціну нашої свободи в обмін на порядок. Якщо простір сконструйований так, що в ньому неможливо залишитися наодинці з собою, то чи залишається в нас місце для справжнього вчинку? Справжня свобода завжди народжується в тіні, у неконтрольованих зонах, де погляд системи не може нас сягнути. Філософія архітектури майбутнього має полягати не в тому, як зробити будівлі зручнішими чи прозорішими, а в тому, як повернути людині право на «непроникність», створюючи простори, де ми знову зможемо бути не об'єктами спостереження, а творцями власного буття.

Список використаних джерел

1. Шмиг Р. А., Боярчук В. М., Добрянський І. М., Барабаш В. М.; за заг. ред. Р. А. Шмига. Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Паноптикон. Львів, 2010. С. 144.
2. Паноптизм. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%BC (дата звернення: 17.05.2026).
3. Jeremy Bentham, The Works. Vol. 10 (Memoirs Part I and Correspondence). John Bowring (editor). URL: https://oll.libertyfund.org/titles/bentham-the-works-of-jeremy-bentham (дата звернення: 06.05.2026).
4. Мішель Фуко. Хто такий філософ? URL: https://kontur.media/m_foucault_bartusiak/ (дата звернення: 05.05.2026).
5. Киселиця С. В. Український кордоцентризм як гуманізм. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія.* Чернігів : ЧНТУ, 2015. № 2(6). С.19-23. URL: http://journals.stu.cn.ua/problemy_sotsialnoyi_roboty/article/view/50595 (дата звернення 07.05.2026).
6. Життя напоказ. URL: https://www.topical.in.ua/zhyttya-napokaz/ (дата звернення 05.05.2026).

УДК 316.77:004:005.57

Горопашна В. О.
здобувачка 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Науковий керівник – **Петінова О. Б.,** д. філос. н., професор
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЦИФРОВА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У сучасному глобалізованому суспільстві цифрові технології стали невід'ємною частиною міжкультурної комунікації та соціокультурного менеджменту. Завдяки розвитку інтернету, соціальних мереж, цифрових платформ і медіасервісів значно розширилися можливості для взаємодії представників різних культур, поширення культурних цінностей та організації міжнародних культурних проєктів. Метою дослідження є аналіз цифрової міжкультурної комунікації як інструменту соціокультурного менеджменту в умовах глобалізації та визначення її ролі у формуванні сучасного культурного простору.

У сучасних умовах цифрова комунікація стала одним із головних засобів міжкультурної взаємодії. Через соціальні мережі, онлайн-платформи та медіаресурси люди отримують можливість швидко обмінюватися інформацією, знайомитися з культурою інших народів та брати участь у міжнародних культурних ініціативах [1]. Разом із цим глобалізація впливає і на локальні культури, оскільки поширення масової культури може призводити до часткової втрати національної самобутності та культурних традицій [2].

Соціокультурний менеджмент у цифровому середовищі передбачає використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для організації культурних заходів, міжнародної співпраці та популяризації української культури. Соціальні мережі та цифрові медіа стали ефективними інструментами комунікації між культурними інституціями та аудиторією. Саме через цифрові платформи здійснюється поширення культурного продукту, формування культурного іміджу держави та підтримка міжкультурного діалогу [3].

Особливу роль у процесі цифрової міжкультурної комунікації відіграє міжкультурна компетентність менеджера соціокультурної діяльності. Фахівець повинен володіти навичками ефективної комунікації, враховувати культурні особливості аудиторії, дотримуватися принципів толерантності та інформаційної етики. У сучасних умовах менеджер соціокультурної сфери має поєднувати цифрові компетентності з умінням організовувати міжкультурну взаємодію в глобальному середовищі [4].

Цифровізація соціокультурної сфери відкриває нові можливості для міжнародної культурної співпраці, однак одночасно створює певні виклики. Серед основних проблем можна виокремити інформаційну нерівність, загрозу втрати культурної самобутності та поширення стереотипів у цифровому просторі. Це потребує розробки ефективних управлінських стратегій, спрямованих на збереження культурного різноманіття та підтримку міжкультурного діалогу. Таким чином, цифрова міжкультурна комунікація є важливим інструментом сучасного соціокультурного менеджменту, який сприяє розвитку міжнародної взаємодії, популяризації культурних цінностей та формуванню глобального культурного простору.

Список використаних джерел

1. Гриньків А. Комунікативна компетентність у професійній підготовці менеджерів соціокультурної діяльності. *Вища освіта України*. 2022. №4. С. 54–60.DOI:

https://doi.org/10.31392/NPU-VOU.2022.4(87).07
2. Зощук Н., Шадюк Т., Клюха О. Комунікаційні основи концепту інформаційної культури у соціальному менеджменті. *Вісник ЖДУ ім. І. Франка. Філософські науки*. 2023. №2. С. 101–108. DOI: https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(94).2023.100-108
3. Кулікова С. В. Розвиток соціокультурної діяльності як педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2024. №2. С. 68–74. DOI: https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2024.306325
4. Fuchs C. Digital communication and media justice. Journal of Media Ethics. 2021.Vol.36, no.4.P.194–207.DOI: https://doi.org/10.1080/23736992.2021.1964968

УДК 101

Грішний Д. С.
здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня гр. ЗВ-241
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** кандидат філософських наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

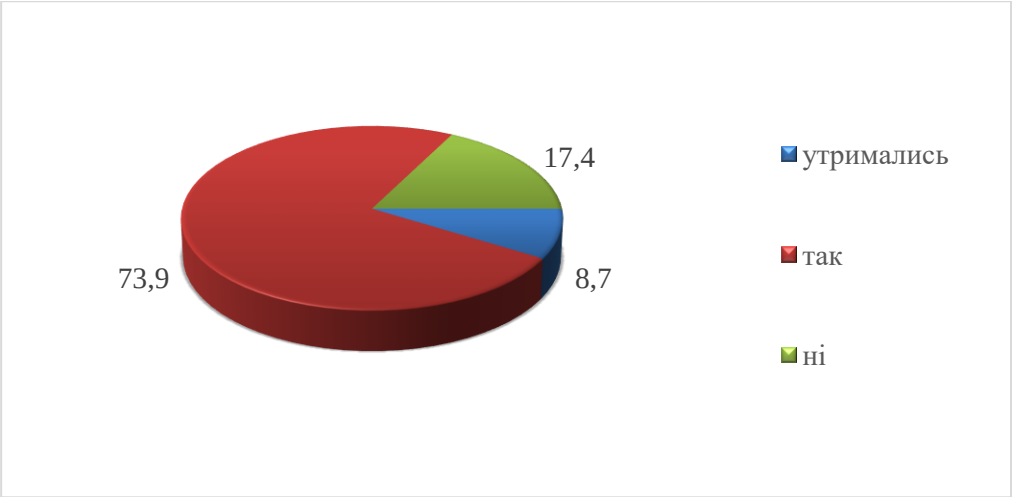
Філософія відіграє значну роль у сучасному світі. Без філософії як науки, люди банально б не знали як сформувати уявлення про різноманітні життєві явища, зокрема, не змогли б дисциплінувати мислення, вивчити загальнолюдські цінності (мати моральні принципи), рефлексувати над особистою поведінкою та своїх приятелів, аналізувати побутову повсякденність, врешті-решт, шукати сенс власного буття. Крім того, філософія допомагає людям розвивати індивідуальні здатності до критичного мислення, більше того, філософія може допомогти нам самостійно дійти етичних висновків.

На жаль, у житті часто виникають і будуть виникати ситуації, коли нам потрібно зробити складний вибір і прийняти правильне рішення, навіть якщо воно є незручним. Саме в такі моменти допомагає філософський аналіз і синтез, адже вони дають можливість спокійно оцінити ситуацію, проаналізувати наслідки та обрати найдоцільніший спосіб дій. Крім того, у подібних випадках важливу роль відіграє гуманність та толерантність, оскільки вона допомагає поважати погляди та рішення інших людей, знаходити спільну мову й уникати конфліктів.

У повсякденному житті філософія відіграє важливу роль для багатьох людей, які замислюються над законами людського буття, бо. адже вона, насамперед, допомагає сформувати правильне ставлення до праці. Кожен наш жест, кожен рух чи погляд пронизаний власною ідеологією та є унікальним – як відбиток пальців чи візерунок на подушечці пальців. Проте, здебільшого, потреба у філософії або філософування є дуже не стабільним явищем і здебільшого може змінюватись від багатьох чинників: вік, оточення, досвід, тощо. Ці скачки і є наше життя, тому «філософія повинна стосуватися вирішення реальних проблем, нагальних потреб, повсякденних інтересів людини, що, власне, й зумовлює зміст її міркування та діяльності» [1, с. 26]. До прикладу взяти зварювання: робота зварювальника потребує не лише професійних умінь, а й відповідальності, уважності та терпіння, що теж є суттєвими «шматочками» нашого філософського світогляду.

У щоденній роботі філософія людини проявляється через самодисципліну та усвідомлення важливості своєї праці. Від якості роботи зварювальника часто залежить безпека людей і надійність конструкцій, тому до своїх обов’язків потрібно ставитися серйозно та сумлінно, що, власне, складає основу наших переконань, пануючі принципи людського буття.

Людям із мого оточення я задав питання: «На Вашу думку, чи відіграє будь-яку роль філософія у повсякденному житті людини?» та отримав ось такі красномовні результати:

Так – 73,9% Ні – 17,4% Утримались – 8,7%

Список використаних джерел

1. Киселиця С. Вплив пізнавально-праксеологічної концепції Джона Д'юї на освіту і науку. *Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект* : Матеріали XII Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (02–03 квітня 2026 р., м. Черкаси) [Електронний ресурс] / відп. ред. проф. А. І. Бойко; упоряд. О. І. Астапова-Вязьміна. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2026. С. 26-27. URL: https://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/28228/1/

УДК 316.77:130.2:005.57

Гура К. І.
здобувачка 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Науковий керівник – **Петінова О. Б.,** д. філос. н., професор
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

КОМУНІКАЦІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН: ФІЛОСОФСЬКО-УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИМІР

У сучасному суспільстві комунікація виступає ключовим соціокультурним феноменом, через який реалізується взаємодія між індивідами та формуються спільні смисли, цінності й соціальні зв'язки. Вона також забезпечує функціонування суспільства та його розвиток.

Метою дослідження є аналіз комунікації як соціокультурного феномену та визначення її ролі у філософському й управлінському вимірах сучасного суспільства.

Наукові джерела свідчать, що дослідники по-різному розкривають багатогранність комунікації як соціокультурного феномена. Зокрема, Н. Зощук зосереджує увагу на зв'язку комунікації із соціальним управлінням та інформаційною культурою [2]. А. Гриньків досліджує її роль у професійній підготовці та розвитку комунікативної компетентності менеджерів соціокультурної сфери [1]. С. Кулікова розглядає комунікацію через призму соціокультурної діяльності як процесу передачі культурних цінностей і соціального досвіду [3]. У свою чергу, К. Фукс аналізує комунікацію у філософсько-етичному вимірі, звертаючи увагу на проблеми соціальної справедливості та спільного блага [4]. Загалом ці підходи засвідчують міждисциплінарний характер комунікації та її важливу роль у розвитку сучасного суспільства.

«Соціокультурна діяльність відіграє ключову роль у тому, як людина сприймає навколишній світ через створення, розповсюдження та використання культурних цінностей» [3]. Соціокультурна діяльність реалізується насамперед через комунікацію, адже саме завдяки спілкуванню, обміну інформацією та взаємодії між людьми відбувається передача культурного досвіду, норм і цінностей.

Важливим є управлінський вимір комунікації, особливо в контексті інформаційної культури. «Виділяється низка позицій, через які управління інформаційною культурою розглядається в аспекті комунікації: інформаційна обізнаність керівників, дотримання норм інформаційної етики, вибір засобів комунікації, взаємодія зі спільнотами, забезпечення зворотного зв'язку та відкритості комунікації» [2]. Це створює умови для ефективної взаємодії в соціальному управлінні та досягнення суспільно значущих результатів.

Сучасні умови розвитку суспільства підвищують вимоги до фахівців соціокультурної сфери. «Сучасні соціально-економічні виклики суспільства визначають вимоги до підготовки менеджерів соціокультурної сфери, зокрема такі, як професіоналізм у галузі сучасного менеджменту, маркетингу, а також володіння високим рівнем загальної культури та ерудицією, вміння здійснювати ефективні комунікації та розв'язувати конфліктні ситуації» [1].

Філософське осмислення комунікації бере початок ще в античній традиції, зокрема у працях Арістотеля. У філософському вимірі комунікація пов'язана з ідеєю спільного блага та взаємності. «Арістотель наголошує, що справедливість пов'язана зі спільним благом, спільною вигодою для всіх. У справедливому суспільстві всі люди є друзями та мають можливість ставитися один до одного як до друзів. Існують спільні етимологічні корені слів «спілкування», «спільнота» та «спільне надбання». «Спілкуватися» спочатку означало робити щось «спільним для багатьох». Справжнє комунікаційне суспільство – це суспільство спільного, де виграє кожен» [4].

Таким чином, комунікація є важливим соціокультурним феноменом, який поєднує філософські засади суспільної взаємодії з практиками соціального управління. Її значення полягає у забезпеченні взаєморозуміння, координації дій та підтриманні соціальної цілісності суспільства.

Список використаних джерел

1. Гриньків А. Комунікативна компетентність у професійній підготовці менеджерів соціокультурної діяльності. *Вища освіта України*. 2022. №4. С. 54. DOI: https://doi.org/10.31392/NPU-VOU.2022.4(87).07
2. Зощук Н., Шадюк Т., Клюха О. Комунікаційні основи концепту інформаційної культури у соціальному менеджменті. *Вісник ЖДУ ім. І. Франка. Філософські науки*. 2023. №2. С. 101. DOI: https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(94).2023.100-108
3. Кулікова С. В. Розвиток соціокультурної діяльності як педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2024. №2. С. 68. DOI: https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2024.306325
4. Fuchs C. Digital communication and media justice. *Journal of Media Ethics*. 2021. Vol. 2, no. 4. P. 194. DOI: https://doi.org/10.1080/23736992.2021.1964968

УДК 316.7:004(063)

Жорняк Г. С.
здобувачка І курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Українська мова та література»
Науковий керівник – **Ткаченко К. В.,** к. філос. н.
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

РОЗВИТОК МОВНОГО ПРОСТОРУ НА ТЕРЕНАХ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Довгі роки після здобуття незалежності, аж до початку 2000-х, Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про мови в Українській РСР», прийнятий ще на зорі перебудови у 1989 році, зберігав в Україні свою юридичну силу та формальну чинність. Цей закон залишився спадком радянських часів і продовжував впливати на мовну ситуацію в незалежній Україні. Хоча закон де-юро проголосив і закріпив високий статус української мови як єдиної державної, він також містив деякі специфічні компромісні формулювання. Зокрема, російська мова була «мовою міжнаціонального спілкування». Через таку двозначність на практиці нічого особливо не змінилося [7, ст. 4].

Процес становлення юридичних основ української державності отримав своє втілення в 1996 році, коли після довгих політичних суперечок нарешті ухвалили Конституцію. Однією з найабсолютніших, але разом з тим найспірніших зі складових Основного Закону стала знаменита Стаття 10. Вона не тільки закріпила юридичний статус мови, а й окреслила стратегічний вектор розвитку нації, ясно заявивши: «Державною мовою в Україні є українська мова». Водночас, намагаючись зберегти рівновагу у поліетнічному суспільстві і відповідати міжнародним стандартам прав людини, законодавці в цю ж статтю заклали складний гуманітарний аспект. Зокрема, держава взяла на себе високе зобов'язання гарантувати «Вільний розвиток, використання та захист російської та інших мов національних меншин України». Таку редакцію положення було запропоновано щоб забезпечити культурний плюралізм, проте на практиці це призвело до декларативності норм [6, ст. 10].

Незважаючи на високий конституційний статус мови України, фактичний стан справ довгий час був неоднозначним. Головною проблемою була відсутність ефективних механізмів впровадження цього положення в повсякденну адміністративну та судову практику.

Протягом тривалого історичного періоду процеси національно-культурної самоідентифікації в Україні були інерційними та не мали системних механізмів державності, покликаних протистояти наслідкам мовної та культурної асиміляції. Замість динамічної реалізації політики українізації, культурне життя як і раніше залежало від Росії, що знайшло своє вираження у повсюдному домінуванні російськомовного продукту в ключових сферах суспільного життя. Оскільки держава не захищала українську культуру вітчизняний медіапростір став реципієнтом чужих наративів, тоді як національні інтереси в культурній політиці довгий час ігнорувалися на користь ринкових чи політичних потреб [1, С. 238].

Це явище проявлялось навіть дуже чітко в інформаційному просторі – ефіри телебачення були перевантажені розважальним контентом, а також ток-шоу виробництва Російської Федерації. Така медійна експансія не тільки витісняла український продукт на маргінес, а й формувала специфічну когнітивну модель, за якою російська культура вважалась безальтернативною домінантою. Аналогічна картина була і в міському ландшафті, де візуальна комунікація – від реклами зовнішньої, до назв комфортів – позбавлена національних рис, внаслідок чого існує ілюзія єдиного з просторовим храмом-агресором семантичного простору, а візуальна ідентичність українських міст, вона просто нівелюється [3, С. 55].

Проблеми торкнулися й освіти, яка мала слугувати основою виховання національно свідомих громадян. Хоча у законодавстві була закріплена статус державної мови, у реальній педагогічній практиці часто так і залишилася російська мова мовою викладання предметів та засобом повсякденного спілкування між учнями й учителями. Це відтворювало мовне двовладдя серед молоді і консервацію думки про другорядність української мови у вищому навчанні та науковому дискурсі. Така асиметрія доповнювалася у звуковому оформленні громадських будівель, кав'ярень, кінотеатрів – російськомовна музична та кінопродукція формувала надійний фон, який стримував формування власного мистецького середовища і закріплював культурну залежність на рівні повсякдення [2, С. 80].

У процесі тотальної зміни суспільства в 2000-х роках ринок телеебачення швидко концентрувався в руках олігархів за допомогою великих медіахолдингів. З цим припливом прийшло панування російського контенту, яке поступово почало пропадати лише після 2014-го. сьогодні українське телебачення стикається з новими проблемами через війну з Росією.

Так само, як і телебачення, важку долю довелося переживати і книговиданню в Україні. У 1990-х – після розпаду СРСР, – український книжковий ринок залишився наданий сам собі: російські видавництва, підкріплені власною державою у вигляді пільгових законів та звільнень від ПДВ, кинулися у наступальну експансію. Поки українські видавці виживали в умовах відсутності державної підтримки та конкуренції з боку нелегально завезеної літератури, 95% ринку завоював російський продукт, заповнивши ніші від масової розважальної літератури до світових бестселерів [10, С. 64].

Ситуація почала змінюватися, коли українські видавці об'єдналися в 90-х і 2000-х: організація «Форуму видавців», вступ України до міжнародних норм з авторського права та часткова підтримка держави (зокрема, звільнення від податку на прибуток у 2000-х) дали можливість українським книгам розпочати якісно конкурувати. У тому, що видавництва на кшталт «Фоліо», «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Старого Лева» чи інших почали професійно займатися бізнес-процесами та ліцензіями, потроху відвойовуючи простір у російського навалу свідчить про новий, зрілий етап розвитку ринку [8, С. 15].

Залишкове враження російського впливу на книжковому ринку сталося після Революції Гідності та початку війни з РФ. Завдяки обмеженню імпорту російської літератури (2016), закону про мову (2019) та потужному культурному ренесансу, українська книга стала модним та якісним продуктом. Сучасні книгарні та фестивалі остаточно витіснили російську книгу, перетворивши читання російською на масову звичку, а український ринок – на повноцінну частину світового книжкового простору [5]

Шлях нашої мови до реальної незалежності показав, що треба було набагато більше, ніж просто підписати папери у 1991 році. Навіть після появи Конституції, де українську офіційно зробили державною мовою , у житті мало що змінилося: на телебаченні, у кафе та в школах все одно панувала російська. Це відбувалося через національну меншовартність і постійний вплив російського контенту, що просто заполонило все навкруги. Тільки після 2014 року, коли влада нарешті взялася за захист нашої культури, справи нарешті пішли в гору. Сьогодні українська мова нарешті стала «офіційною» витіснивши старі радянські звички й ставши частиною світового культурного простору [4, С. 33]

Список використаних джерел

1. Бевз Т. Особливості формування громадянської ідентичності в сучасній Україні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2014. Вип. 3. С. 236–246.
2. Данилевська О. Українська мова в українській школі на початку XXI століття: соціолінгвістичні нариси. *Мовознавство*. 2019. № 5. С. 79–82.
3. Іщенко А. І. Становлення телевізійних жанрів на українському телебаченні (за архівними матеріалами 1950-х рр.). *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2017. V(25), I. 147. С. 55–59.
4. Масенко Л. Мовний конфлікт в Україні: шляхи розв'язання. *Українська мова*. 2018. № 2. С. 20–35.

5. Про внесення змін до деяких законів України щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту : Закон України від 08.12.2016 № 1780-VIII.

6. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII.

7. Про мови в Українській РСР : Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 28.10.1989 № 8312-XI (втратив чинність 10.08.2012 на підставі Закону № 5029-VI). *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1989. Додаток до № 45. Ст. 631.

8. Теремко В. Стратегічні виклики друкованій культурі в електронну еру. *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 5. С. 14–18.

9. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей). Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 331 с.

10.Шпак В. Видавничий бізнес в умовах української державності. Київ : Експрес-об'ява, 2015. 391 с.

УДК: 316.7:316.77:004.738.5:005.7

Каневська С. В.
здобувачка 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Науковий керівник – **Петінова О. Б.**, д. філос. н., професор
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЦИФРОВА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Процеси цифровізації та глобалізації суттєво трансформували сучасний комунікативний простір і форми соціокультурної взаємодії. Соціальні мережі, онлайн-платформи, цифрові медіа та месенджери створили нові можливості для міжнародного культурного обміну, реалізації культурних проєктів і взаємодії представників різних культур. У сфері соціокультурного менеджменту цифрові технології дедалі активніше використовуються для організації онлайн-подій, просування культурних ініціатив, комунікації з міжнародною аудиторією та формування глобальних культурних спільнот. У зв’язку з цим особливої актуальності набуває проблема ефективної цифрової міжкультурної комунікації та розвитку міжкультурної компетентності в умовах цифрової епохи.

Міжкультурна комунікація розглядається як процес взаємодії представників різних культур, що передбачає обмін інформацією, цінностями, моделями поведінки та культурними смислами. Важливою складовою ефективної комунікації є міжкультурна компетентність, яка включає відкритість до іншої культури, емпатію, здатність розуміти культурні відмінності та адаптувати власну комунікативну поведінку [5]. У цифровому середовищі ці навички стають особливо важливими, оскільки онлайн-комунікація часто позбавлена невербальних засобів взаємодії, що може призводити до непорозумінь.

Цифрові технології суттєво трансформували традиційні форми міжкультурної комунікації. Онлайн-платформи та соціальні мережі розширили можливості міжнародної взаємодії, культурного обміну та поширення інформації [2]. Водночас цифрове середовище породжує нові виклики, пов’язані з культурними бар’єрами та відмінностями комунікативних стилів.

Однією з особливостей сучасної цифрової взаємодії є використання цифрових символів, візуальних елементів та інших засобів онлайн-комунікації як елементів міжкультурної комунікації [2]. Вони формують нову цифрову мову, однак представники різних культур можуть по-різному інтерпретувати однакові символи або комунікативні стилі. Відсутність невербальної комунікації у віртуальному середовищі також підвищує ризик виникнення комунікативних непорозумінь.

Важливу роль у сучасному цифровому просторі відіграє цифровий етикет, який визначає норми поведінки та правила комунікації в онлайн-середовищі [1]. Поважне ставлення до культурних відмінностей, дотримання етичних принципів цифрової взаємодії та врахування особливостей міжнародної комунікації сприяють більш ефективному міжкультурному діалогу. У сфері соціокультурного менеджменту цифровий етикет стає важливим інструментом організації міжнародної співпраці та культурної взаємодії.

Дослідники підкреслюють, що цифрова міжкультурна комунікація супроводжується низкою викликів: мовними бар'єрами, різницею комунікативних стилів та різним сприйняттям культурних норм у цифровому середовищі [3]. Навіть за наявності автоматичного перекладу культурний контекст повідомлення може втрачатися.

Практичним прикладом використання цифрової міжкультурної комунікації є діяльність культурних інституцій у період пандемії COVID-19. Музеї, виставкові центри та культурні організації активно використовували онлайн-екскурсії, livestream-події, віртуальні виставки та цифрові платформи для підтримки міжнародного культурного діалогу [4]. Такі цифрові формати дозволили культурним інституціям взаємодіяти з міжнародною аудиторією навіть в умовах глобальних обмежень.

Отже, цифрова міжкультурна комунікація поступово стає невід'ємним елементом сучасного соціокультурного менеджменту. Цифрові технології значно розширюють можливості міжнародної культурної взаємодії та створюють нові форми міжкультурного діалогу. Водночас ефективна онлайн-комунікація потребує розвитку міжкультурної компетентності, дотримання цифрового етикету та врахування культурних особливостей цифрової взаємодії.

Список використаних джерел

1. Волоснікова Н. М., Яцуна В. Б. Цифровий етикет і міжкультурна комунікація як інструменти ефективної взаємодії в системі міжнародних відносин. *Гілея.* 2025. Вип. 205–206. URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/00ad7b09-3154-4ec3-bb1b-5c6dc392d81c/content (дата звернення: 11.05.2026).

2. Shakeeva N., Andashova R., Jumalieva G. Intercultural communication in digital space: challenges and adaptation strategies. *Bulletin of the Jusup Balasagyn Kyrgyz National University*. 2025. Vol. 17, № 3. P. 59–67. URL: https://balasagynbulletin.com/web/uploads/pdf/%D0%92%20%D0%9A%D0%9D%D0%A3%D0%B8%D0%BC%D0%96.%D0%91%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B3%D1%8B%D0%BD%D0%B0_17_3_2025-59-67.pdf (дата звернення: 11.05.2026).

3. Judijanto L., Aryani V. Intercultural communication challenges in digital communication: a global perspective. *International Journal of Society Reviews (INJOSER)*. 2025. Vol. 3, № 1. P. 141–147. URL: https://www.researchgate.net/profile/Muh-Fauzan-Nastiar/publication/388038874_INTERCULTURAL_COMMUNICATION_CHALLENGES_IN_DIGITAL_COMMUNICATION_A_GLOBAL_PERSPECTIVE/links/67886fe2d587995ad1095f21/INTERCULTURAL-COMMUNICATION-CHALLENGES-IN-DIGITAL-COMMUNICATION-A-GLOBAL-PERSPECTIVE.pdf (дата звернення: 11.05.2026).

4. Grincheva N. Cultural diplomacy under the «digital lockdown»: pandemic challenges and opportunities in museum diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*. 2022. Vol. 18. P. 8–11. URL: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8547293/pdf/41254_2021_Article_237.pdf (дата звернення: 11.05.2026).

5. Baldwin J. R., González A., Brock N., Xie M., Chao C.-C. Intercultural Communication for Everyday Life. 2nd ed. Hoboken : Wiley Blackwell, 2024. URL: https://books.google.de/books?id=RTPWEAAAQBAJ (дата звернення: 11.05.2026).

УДК 1(091):37.013.73:316.1

Svitlana Kyselytsia
PhD in Philosophical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Philosophy and Social Sciences,
Chernihiv Polytechnic National University

THE ROLE OF PHILOSOPHY IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF STUDENTS WITHIN JAN-URBAN SANDAL'S «INNOVATIVE PEDAGOGY» SYSTEM

Scholarly inquiries into the structural transformations of the European educational and scientific environment have expanded significantly over recent years. This dynamic is explicitly reflected in the analytical frameworks published by the working groups of the Organization for Economic Cooperation and Development "OECD", the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization "UNESCO", and the European Commission. Today, the foundational questions regarding the philosophy of education occupy a prominent place within both international and domestic scientific discourses.

Among the practical models of contemporary higher education, the institutional experience of the "Fil. Dr. Jan-U. Sandal Institute" in Finstadjordet, Norway, represents a highly valuable case study. The founder, Executive Director, and owner of the Institute consistently designs productive research tracks aimed at facilitating international academic mobility. These programs allow visiting scholars from foreign universities to engage directly in world-class scientific projects and cutting-edge pedagogical experiments with a global reach through the Sandal Institute International Visiting Researchers "SIR" framework. This distinct approach, which treats philosophy simultaneously as a rigorous science, an academic discipline, and a core existential pathway, prompted my professional interest. Consequently, this intellectual alignment led to an official request from the administration of Chernihiv Polytechnic National University to support my research internship at the Institute. In his extensive academic work, Professor Sandal thoroughly evaluates the role of philosophy through the lens of "Danning" – a concept that serves as the cornerstone of the Norwegian educational philosophy. By critically deconstructing the obsolete approaches of traditional schooling, he conceptualizes his own matrix of Innovative Pedagogy.

The aim of this thesis is to analyze the structural role of philosophical training within Jan-Urban Sandal's Innovative Pedagogy matrix and to determine the potential fields of its implementation for higher education development.

Within this framework, social entrepreneurship is interpreted as the highest manifest form of active civic participation "Medborgerskap". Through this lens, the entrepreneur operates as a creator of sustainable values designed to resolve local community issues, minimize socioeconomic polarization, and reinforce democratic institutions. The inner structure of "Danning" unfolds via three interconnected dimensions that merge rational and ethical components. The initial level, "Utdanning", provides the subject with fundamental knowledge as an essential functional tool. This baseline enables the transition to "Selvstendighet", which positions the individual as an autonomous agent capable of free and critical thinking. Finally, "Medborgerskap" marks the definitive social vector where the individual acts deliberately for the common good.

The Institute practicalizes the "Danning" model through targeted seminars, international summits, and academic forums. In this environment, Professor Jan-Urban Sandal moves far beyond the conventional role of a lecturer, operating as a mentor who facilitates the formation of a distinct scientific position among researchers. He integrates the principles of human dignity and equality into administrative paradigms, presenting science as an instrument for sustainable societal evolution. For contemporary educators, this system serves as an empirical example of how economic theory can harmonize with humanistic values. Implementing these insights within higher education marks a transition away from the passive dissemination of facts toward cultivating socially accountable innovators and fully independent personalities.

The uniqueness of philosophical training “Exphil” at the “Fil. Dr. Jan-U. Sandal Institute” becomes evident when contrasted with mass state universities, where such courses often remain descriptive and standardized. Here, the discipline is transformed into a mechanism for shaping elite specialists who possess high utility within a competitive global labor market. Philosophy is approached not as an archival museum of historical thoughts, but as an intellectual operating system designed to solve complex challenges in socio-economic management and humanitarian development.

These specialized pedagogical vectors are systematically outlined within the broader concept of Innovative Pedagogy. Professor Sandal positions the core elements of “Exphil” – namely the philosophy of science, formal logic, and ethics – as mandatory attributes for the development of a Schumpeterian social entrepreneur. Having completed his own “Exphil” training at Lund University, Professor Sandal views this philosophical base as the indispensable genetic code of a researcher, actively instilling it through the Social Entrepreneur School “IBS”. In this configuration, “Exphil” serves as the primary mental architecture; without this critical foundation, applied fields like marketing, business management, or artificial intelligence algorithms function merely as superficial applications that risk being deployed incorrectly or harmfully. Philosophical depth ensures that education becomes genuinely innovative, equipping the individual to make moral choices under conditions of absolute environmental uncertainty.

The operational curriculum of this model is structured around key thematic fields. These include the philosophy of science and methodology “Vitenskapsteori”, ethics and social responsibility “Etikk”, and logic deployed as an analytical engine for Schumpeterian creative destruction. This curriculum guides the student’s transition from a passive object of instructional influence to a proactive subject of scientific inquiry, thereby establishing a new horizontal role for the educator.

The practical execution of this methodology relies on specific interactive learning formats. Small seminars centered on Socratic Dialogue replace large-scale lecture halls with small-group sessions, enabling every participant to articulate and defend their scientific theses. Furthermore, the analysis of real-world ethical dilemmas through Case Studies encourages students to deconstruct complex scenarios, such as the tension between corporate scaling and preserving a social mission, while the mentor acts as a discussion facilitator rather than a dogmatic judge. Finally, academic essay writing and oral defense train researchers to structure their arguments with high clarity and defend their findings before an audience of peers. Thus, within this framework, the teacher-mentor operates as an equal partner in dialogue, assisting the future creator “Homo Creator” in translating academic capital into real benefits for the social collective.

For the educational community in Ukraine, the experience of teaching “Exphil” at the Sandal Institute offers an important reference point for transforming humanitarian disciplines into a tangible force that builds personal character. This methodology turns philosophy from an abstract theory into a professional way of being. Ultimately, contrasting the “Examen Philosophicum” framework with traditional instructional models in Ukrainian higher education highlights the difference between teaching philosophy merely as an isolated academic discipline versus utilizing it as a foundational tool for forging a pro-active citizen.

References

1. Sandal, J.-U. (2022). Social Entrepreneur School IBS and Pedagogical Scientific Learning: Experience at Fil. Dr. Jan-U. Sandal Institute. Oslo: Sandal Institute Publishing.

2. Sandal, J.-U. (2014). Human Resource Development in Global Social Entrepreneurship. *Journal*, 5(1).

3. Sandal, J.-U. (2021). What is independence and how to use it? *Access Journal*, 2(3).

4. Sandal, J.-U. (2022). The purpose of the nation. *Access Journal*, 3(3).

5. Sandal, J.-U. (2026). *Fil. Dr. Jan-U. Sandal Institute*. Oslo: Sandal Institute. URL: https://www.janusandal.no/en/

6. Sandal, J.-U. (2024). Innovation and the entrepreneur – how to develop a democratic future and keep democracy strong. In: *Social Entrepreneurship as a Tool for Ukraine's Recovery*. Chernihiv: CPNU. URL: https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2024/09/zbirnyk.pdf

---

УДК 111.5:316.77

Коваль В. С.
здобувачка вищої освіти, гр. ФА-221
Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, кандидат філософських наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»
(м. Чернігів, Україна)

АКТУАЛЬНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОЇ СИНТЕЗИ СЕВЕРИНА БОЕЦІЯ: ВІЧНІСТЬ VS ЧАС

Северин Боецій (бл. 480-524 рр.) – визначний філософ перехідної епохи, який вважається одним із останніх представників античної думки та одним із перших середньовічних патристів, передвісником схоластичної традиції. У своєму фундаментальному трактаті «Розрада філософії» (книга V, проза 6) він здійснює потужно обґрунтований синтез арістотелівських, неоплатонічних та християнських концепцій простору і часу. У цьому контексті він формулює класичну середньовічну дефініцію вічності як антоніму часу: «Вічність – це повне та досконале володіння нескінченним життям одразу» [1]. На противагу цьому, час характеризується як протяжне існування, що розгортається у послідовності минулого, теперішнього та майбутнього, і є притаманним створеному світові. Вічність же Бога, за Боецієм, постає як «вічне теперішнє», стан, у якому все є одночасно присутнім поза сферою будь-якого руху чи зміни.

Боецій розглядав вічність не як безкінечну тривалість часу. Дотримуючись традиції Платона та Плотіна, він запропонував класичне визначення, яке згодом стало фундаментальним для всієї схоластичної філософії: «Вічність – це досконале володіння всією повнотою нескінченного життя одночасно» [1]. Варто зазначити, що «…сутність суб'єктивно-екзистенціального світосприйняття в теології «не удостоїлися честі» ретельного розгляду. Винятком, хіба що, є вчення Аврелія Августина про психологічний та фізичний час» [2, 48], в якому відкидаючи античне уявлення про циклічність історичних процесів, Святий Августин наголошує на її лінійній природі – історія людства простягається від гріхопадіння до Страшного суду [3]. Центральним у цьому визначенні є вираз tota simul, що означає «все одночасно». Тож, Боецій продовжує розвивати августинівське вчення про час, наполягаючи на перманентному перебуванні Бога в стані «нерухомого теперішнього». На відміну від істот, що існують у часі, Бог не втрачає минулого і не очікує майбутнього. Його буття – це абсолютна присутність, де весь обсяг існування охоплений одним актом божественного розуму.

У філософській системі Боеція час трактується як похідна, другорядна категорія, яка виникає як неповне відображення вічності у матеріальному світі. Якщо вічність розуміється як сутнісна концентрація буття, то час постає як її розпорошення або розподіл. Природа часовості полягає у плинності на противагу статичності. Час характеризується невпинною втратою: кожен актуальний момент тобто теперішнє, невідворотно трансформується у минуле, поступаючись місцем майбутньому. Автор здійснює чітке розмежування між вічністю Бога та безмежною тривалістю світу в часі. Навіть за умовної безпочатковості та безкінечності світу, він все одно перебував би під впливом часовості, оскільки його події розгортаються послідовно, а не існують одномоментно [1].

Підсумовуючи, можна зазначити, що Боецій здійснив вагомий інтелектуальний внесок, який на багато століть визначив напрямок розвитку європейської думки. Його аналіз відмінностей між вічністю та часом був не лише логічним експериментом, але й глибокою спробою примирити людську скінченність із божественною нескінченністю. Автор

запропонував оригінальне трактування вічності, наголошуючи, що це не просто нескінченно тривалий відрізок часу, а якісно відмінний стан буття. Він описав його поняттям «tota simul» – абсолютної цілісності, де не існує ні жалю за минулим, ні страху перед прийдешнім, адже все зливається в єдиний досконалий момент теперішнього. Окрім того, Боецій звернувся до питання свободи волі, уявляючи Бога як спостерігача з висоти. Такий погляд став витонченим рішенням однієї з найгостріших філософських проблем Середньовіччя. На його думку, Божественне знання не обмежує людської свободи: ми залишаємося вільними у нашому часовому вимірі, хоча для вічного погляду наші вибори вже постають очевидними.

Цей підхід дарує людям надію та практичну цінність. Коли розглядається час лише як часткове відображення вічності, людське життя набуває сенсу як подорож до відновлення цілісної гармонії. Боецій зазначає, що попри постійну мінливість світу та швидкоплинність подій, існує незмінний центр, з яким ми маємо глибокий зв'язок.

Насамкінець, Северин Боецій запропонував не просто сукупність філософських поглядів, а потужний логіко-онтологічний інструмент пізнання самої сутності людської природи. Ми – ті самі істоти, що існують виключно у конкретному часі, проте здатні осмислювати вічність. У цьому поєднанні – прагненні вийти за межі минущого і віднайти щось незмінне – закладено основу людського існування, яку Боецій так майстерно розкрив. Його ідеї залишаються актуальними й сьогодні, коли будь яка мисляча та відповідальна людина намагається знайти опору в світі, що змінюється з неймовірною швидкістю.

Список використаних джерел

1. Северин Боецій. Розрада від філософії. URL: https://lib.in.ua/116148-rozrada-vid-filosofii/ (дата звернення 05.05.2026).
2. Святий Августин. Сповідь / Пер. з латини Ю. Мушака; Післямова С. Здіорука. Київ : Основи, 1999. 319 с.
3. Киселиця С. Віра і сумнів у філософській парадигмі Середньовіччя та Нового часу: логіко-гносеологічний аналіз. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії.* 2025. Вип. 59. С. 93-100. URL: https://www.academia.edu/130014948/ (дата звернення 04.05.2026).

УДК: 81:316.77:305-055.2

Ковальова І. О.
к. філол. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

МОВНА ПОЛІТИКА ПРИКОРДОННЯ: ГЕНДЕРНА ЧУТЛИВІСТЬ ЯК ЧИННИК ПРОТИДІЇ ВОРОЖИМ НАРАТИВАМ

Сучасний соціолінгвістичний ландшафт України, зокрема її прикордонних регіонів, перебуває в епіцентрі не лише фізичного, а й семантичного протистояння. Для Чернігівщини як стратегічного фронтиру питання мовної політики виходить за межі суто лінгвістичних дискусій про правописні норми, трансформуючись у фундаментальний складник національної безпеки та інструмент формування суспільної стійкості. У цьому контексті особливої ваги набуває гендерна чутливість мови, яка постає не лише гуманітарним вектором розвитку, а й дієвим механізмом деконструкції ворожих наративів та зміцнення демократичних інституцій. Російська гібридна агресія системно використовує мову як інструмент маніпуляції, намагаючись через патріархальні мовні конструкти та нав'язування концепту «традиційних цінностей» законсервувати пострадянську ідентичність і загальмувати ліберальну трансформацію українського суспільства. «Мовна політика в

постколоніальному суспільстві є не лише інструментом комунікації, а й засобом деконструкції нав’язаних ззовні ієрархічних структур. Впровадження гендерно чутливих норм є складником ширшого процесу демократизації мовного простору, що дозволяє нейтралізувати патріархальні стереотипи, які тривалий час використовувалися як інструменти ідеологічного контролю» [1, с. 82].

Ворожа пропаганда активно експлуатує образ жінки як пасивного об’єкта, позбавленого політичної волі, або маргіналізує жіноче лідерство, представляючи його як деструктивний чинник для соціальної стабільності. Впровадження гендерно чутливої комунікації та системне використання фемінітивів в офіційному дискурсі прикордоння постає актом когнітивного спротиву. Фіксація в адміністративному обігу номінацій на кшталт «координаторка», «радниця», «аналітикиня» дозволяє закріпити в мовній свідомості нову соціальну реальність, де жінка є повноправним суб’єктом управління, безпеки та відбудови. Це руйнує андроцентричну модель світу, трансльовану агресором, і створює внутрішній імунітет громади до зовнішніх інформаційних втручань.

На особливу увагу заслуговує роль закладів вищої освіти як осередків формування майбутньої інтелектуальної та політичної еліти. Мовні практики, що панують в академічному середовищі, безпосередньо впливають на формування політичної культури студентства. Впровадження стандартів інклюзивної мови в освітній процес, наукову документацію та професійну комунікацію є формою реалізації «м’якої сили». Гендерний аудит мовних практик освітніх установ дозволяє ідентифікувати приховані бар’єри, що обмежують видимість жіночого внеску в науку та управління. Подолання мовної невидимості є необхідним пререквізитом для системного нівелювання гендерних розривів у доступі до владних ресурсів на регіональному рівні.

Важливим аспектом мовної політики на прикордонні є інтеграція внутрішньо переміщених осіб через комунікативні стратегії. Освітні ініціативи та мовні курси в цьому контексті виконують функцію не лише лінгвістичної адаптації, а й соціальної згуртованості. Використання гендерно чутливого підходу під час таких заходів сприяє швидшій актуалізації професійної та громадянської ідентичності жінок-ВПО. Мова стає простором рефлексії досвіду війни, де через інклюзивні конструкції формується етика партнерства та солідарності, що прямо протидіє спробам дестабілізації суспільства через соціальну атомізацію.

Крім того, гендерна чутливість мови є інструментом деактивації маніпулятивних технологій, що базуються на емоційній стигматизації. Дискурс-аналіз медійного контенту свідчить про наявність кореляції між рівнем гендерної стереотипізації тексту та його здатністю до маніпулятивного впливу. Андроцентрична мова часто слугує інструментом для просування пропагандистських тез, тоді як інклюзивна номінація вимагає термінологічної точності та поваги до людської гідності. Це створює раціональний бар’єр для сприйняття дезінформаційних кампаній, які паразитують на емоціях агресії та зверхності. «Стійкість суспільства до дезінформаційних впливів безпосередньо залежить від інклюзивності стратегічного наративу. Мова, що ігнорує суб'єктність значних соціальних груп, зокрема жінок, створює лакуни в суспільній єдності, які успішно експлуатуються агресором для посилення внутрішньої напруги та відчуження» [2, с. 115].

Отже, мовна політика прикордоння, збагачена гендерним виміром, постає як стратегічна інвестиція у демократичне майбутнє. Це шлях функціонального розвитку державної мови як мови свободи, лідерства та рівноправності. Інституціалізація гендерної чутливості на рівні університетів та муніципальних рад прикордонних регіонів є сигналом про стратегічний вибір суб’єктності, де кожен голос є названим та інтегрованим у процеси прийняття рішень. Фахова лінгвістична експертиза у поєднанні з політичною волею стає фундаментом для побудови стійкого соціального простору, зданого протистояти сучасним гібридним загрозам.

Список використаних джерел

1. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 164 с.
2. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : монографія / за заг. ред. в. о. нач. центру С. П. Мосова. Київ : НУОУ ім. Івана Черняховського, 2021. 240 с.

УДК 130.12:172.1

Корзаченко К. О.
здобувачка вищої освіти гр. ДС-241
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** кандидат філософських наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ ПОСТПРАВДИ

У XXI столітті людство зіткнулося з новим явищем в інформаційній сфері – феноменом постправди. Термін «постправда» (post-truth) вперше було використано у 1992 році сербсько-американським драматургом Стівом Тесичем в його есе для журналу «The Nation» в контексті військових дій у Перській затоці, проте широкої популярності він набув у 2016 році, після визнання його словом року за версією Оксфордського словника. Термін «постправда» використовують для опису ситуації, у якій емоції, форми подання інформації та суб'єктивні уявлення впливають на формування громадської думки більше, ніж об'єктивні факти.

Таке явище нині проникає в усі царини людського життя, особливо помітно виявляється його вплив на свідомість пересічної людини в політичній пропаганді, медіапросторі та соціальних мережах. Важливо зазначити, що феномен постправди є не лише актуальною проблемою у сучасному глобальному світі, а й конкретним свідомо організованим процесом спотворення інформації для великої частини народонаселення. Тому розповсюдження неправди стає важливим предметом занепокоєння мислячої громадськості і потребує ретельного філософського аналізу, оскільки ставить під сумнів самі поняття істини, адекватного відображення реальності та раціонального пізнання.

Поняття істини у класичній філософії розглядалося виключно як відповідність наявного знання правдивій реальності. Арістотель визначав істину як відповідність між мисленням та існуючим, що стало основою класичної теорії. Проте у постмодерній філософії місце класичної формули займають підходи, що ставлять під сумнів існування універсальної істини. Значно вплинули на формування сучасного розуміння феномену постправди ідеї таких філософів, як Жан-Франсуа Ліотар, Мішель Фуко та Жан Бодріяр.

Жан-Франсуа Ліотар, один з ключових філософів модернізму, у своїх працях переосмислює суть істини, відмовляючись від уявлень про неї як про єдину можливу, універсальну та об'єктивну категорію. Він стверджував, що епоха постмодерну поклала кінець «великим наративам», оскільки для неї характерним є підвищення рівня недовіри до теорій та ідей, що вважалися універсальними та претендували на абсолютну істину. Замість них філософ пропонував ідею множинності істин, які змінювали своє значення в залежності від локальних та контекстуальних умов. Пошук загальної згоди ж він вважав формою примусу, що знищує відмінності та індивідуальні ознаки, наголошуючи на винятковій важливості виявлення розбіжностей та незгоди.

Мішель Фуко розглядав істину не як незмінну сутність, що існує незалежно від зовнішніх умов, а як продукт взаємодії влади, дискурсу та історичних процесів. Згідно з його уявленням, істину неможливо «відкрити», вона має бути вироблена самим суспільством під

певний режим та систему знань, які визнає правильними. Таке сприйняття сутності істини означає, що вона не є постійною і може залежати як від політичних, так і від соціальних механізмів впливу.

Жан Бодріяр у концепції симулякрів запропонував уявлення, що істина існує не як об'єктивна реальність, а як відсутність, що приховується та витісняється знаковими моделями, що не мають оригіналу. У результаті людина реагує не на самі події, а на їхню інформаційну обгортку, інтерпретацію, що може бути керована зі сторони. Власне це і створює підґрунтя для появи феномену постправди.

Таке спотворення об'єктивної істини характеризується домінуванням емоцій над фактами, що своєю чергою призводить до спрощення процесу маніпулювання суспільною свідомістю та ще більшого масштабування неправдивої інформації. Втрата здатності критично сприймати інформацію, без опертя на власні переконання, призводить не лише до хибного уявлення про конкретну ситуацію окремого індивіда, а й до зниження рівня довіри до науки, експертного знання, державних інституцій та сфери медіа загалом. Розвиток цифрових технологій спонукає людство все частіше звертатися не до незаперечних фактів, а до медійних образів, часто штучно створених з певною метою, що становить загрозу раціональному мисленню як такому. Підсилює поляризацію суспільства вплив алгоритмів соціальних мереж, який підлаштовується під інтереси користувача та подає йому виключно ту інформацію, яка його зацікавить та буде відповідати ідейним уявленням.

Важливою є особливість постправди, яка відрізняє її від простої брехні. На відміну від традиційної неправди, яка приховує істину, постправда знецінює істину як основу пізнавальної активності людини, оскільки її застосування спрямоване саме на емоційну реакцію аудиторії, а «людина в процесі соціалізації… намагається якомога точніше осягнути можливості персонального впливу на навколишнє середовище» [8, с.42]. Такий феномен особливо гостро виявляється в екстремальних умовах, що занурює людей в стан довготривалої емоційної напруги. За таких обставин тиск, маніпуляційні та провокативні повідомлення стають зброєю в інформаційних війнах, що мають значний вплив і на реальний перебіг подій, особливо в умовах воєнного стану.

Яскравим прикладом феномену постправди є російсько-українська війна. У ній пропаганда агресора особливо активно впливає на сприйняття подій населенням певних територій. Поруч зі звичайною брехнею застосовується певне емоційне забарвлення фактів, що суттєво видозмінює картину істини для суспільної свідомості. Емоційне налаштування населення в тилу, в свою чергу, впливає на моральний стан військових на полі бою та здатне змінити перебіг військових дій. За таких умов застосування феномену постправди з боку ворога є особливо небезпечним, оскільки від цього безпосередньо залежить здоров'я та життя людей.

Отже, феномен постправди є складним соціально-філософським явищем, що виник у контексті розвитку постмодерної культури та цифрового інформаційного суспільства. Постправда виявляється не тільки як брехня, що приховує чи «перекручує» реальні факти, а й змінює ставлення людини до істини як цінності, знання як інструментарію життєзабезпечення та реальності загалом, підміняючи об'єктивний аналіз емоційними реакціями та маніпулятивними наративами.

Філософський аналіз цього явища дозволяє виявити та зрозуміти причини кризи раціональності у суспільстві та необхідність розвитку критичного мислення, медіаграмотності й відповідального ставлення до інформації. У сучасному світі захист істини стає не лише науковою чи філософською, а й важливою соціогуманітарною та політико-правовою проблемою, що вимагає ретельного моніторингу з боку громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Фуко, Мішель. Археологія знання. Київ: Основи, 2003.
2. Бодріяр, Жан. Симулякри і симуляція. Київ: Основи, 2004.

3. Габермас, Юрген. Теорія комунікативної дії. Київ: Либідь, 2000.
4. Верстин, Андрій. «Епоха постправди у працях філософів XX–XXI століть: теоретико-філософський аналіз». URL: humstudies.com.ua
5. Лактіонова А. В. «Концепт "пост-істина" в сучасному філософському та повсякденному світі». URL: philosophy.chdu.edu.ua
6. Самчук, Зореслав, Гурківська, Альона. «Постправда як інструмент політичного наративу епохи постмодерну». URL: pd.ipiend.gov.ua
7. Потіщук О. О. «Наука як соціальний інститут: філософський аналіз довіри, раціональності та маніпуляції у добу постправди». URL: ela.kpi.ua
8. Киселиця С. В. Громадська думка як морально-політичний регулятив людського буття. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. 2019. № 2(14). С. 42-51. Чернігів : ЧНТУ. URL: https://www.academia.edu/44930204/

УДК 316.77:323.2

Мініцький В. В.
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Політологія»
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського»;
Проноза І. І., к.політ. н., доцент
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського»

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНСОЛІДАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасна Україна – це простір, в якому перетинаються десятки та сотні культурних традицій, мов та ідентичностей. В умовах повномасштабної війни і повоєнного відновлення проблематика суспільної єдності сформувало не суто соціологічний термін, а фактором національної безпеки. Міжкультурна комунікація в сучасному світі являє собою не тільки «обмін інформацією між представниками різних етносів», а є також дієвим інструментом згуртування громадянського суспільства [1]. Мультикультурність підкреслює те що наше різноманіття – це не слабкість, а навпаки – фундамент, на якому будується сучасна політична нація.

Успішність демократичної країни залежить безпосереднім чином від того, яким чином та наскільки комфортно буде усім громадянам в самій державі і це не залежить від їхнього етнічного походження або віросповідання. Україна реалізує усьому світу унікальний приклад «інклюзивної стійкості». Міжкультурний діалог став з'єднувальною ланкою, яка дозволяє різним групам згуртуватися навколо єдиної та спільної для всіх мети – збереження незалежності і повоєнного відновлення правової держави [2].

Ключовим етапом консолідації є перехід від моделі «пасивного співіснування» до «активної взаємодії», що в свою чергу свідчить про те, що державна політика та ініціативи громадянського суспільства мають бути спрямовані на створення платформи для комунікації [1]. Коли люди з різних типів еліт працюють разом у волонтерських центрах, служать у ЗСУ або відновлюють громади, вони знищують стереотипи, які роками насаджувалися зовнішньою пропагандою [3].

Складовою невід'ємного процесу є законодавча база, де існує орієнтація на європейські стандарти захисту прав національних спільнот, що характеризується не просто формальністю для вступу в Європейський Союз, насамперед це визнання того, що кожна думка, кожен голос є цінним [4]. Оновлене законодавство повинно мати на меті сформувати умови, де культурна самобутність не буде ізолювати групу, а навпаки, збагачувати загальнонаціональний контекст.

Роль місцевих громад формує також основу, де саме на рівні міст та сіл відбувається реальна міжкультурна комунікація, тобто інтеграція ВПО, підтримка центрів та мовна адаптація, все це є практичними кроками до консолідації [5;6]. З цього свідчить те, що громадянське суспільство стає міцнішим тоді, коли кожен мешканець відчуває себе частиною єдиного цілого, зберігаючи при цьому свій унікальний культурний стержень.

Варто зазначити, що стратегічне значення міжкультурного діалогу виходить далеко за межі внутрішньої консолідації. У сучасному глобалізованому світі, здатність українських громад знаходити спільну мову з міжнародними партнерами створює невід'ємний фактор національного відновлення. Яскравим підтвердженням цьому є те, як культурні зв'язки трансформуються у конкретну допомогу та інвестиції. Дієвою складовою міжкультурного діалогу стало підписання чотирьох меморандумів про співпрацю між громадами України та Італії на конференції URC 2025 в Римі [7]. Ілюстрація Нововолинська, Полтави та Менської громади демонструють як міжкультурна комунікація на етапі сьогодення являє собою не лише певні фестивалі, але й думки та наміри про спільну участь відновленні. Створення Альянсу та залучення діаспори до процесів відновлення доводять, що культура є драйвером нової реальності, де українські громади стають повноправними учасниками європейського культурного простору.

Таблиця 1

Аналітична матриця культурної інтеграції та відновлення

Рівень взаємодії	**Основний механізм**	**Практичний результат**
Локальний (внутрішній)	Інтеграція ВПО та діалог національних спільнот всередині України;	Зниження соціальної напруги, формування єдиної політичної нації;
Міжнародний (горизонтальний)	Прямі меморандуми між громадами (Україна – Італія);	Залучення гуманітарної допомоги, обмін досвідом у збереженні спадщини;
Економічний (стратегічний)	Створення Альянсів туризму та креативних хабів;	Прямі іноземні інвестиції, створення робочих місць у регіонах;
Дипломатичний (м'яка сила)	Активна участь діаспори у лобіюванні інтересів громад;	Посилення суб'єктності України в ЄС через культурну присутність;

Модель розвитку громад через культуру на прикладі URC 2025 має свою стійкість в майбутній реалізації, оскільки основою є людські зв'язки та спільні цінності, що робить процес відновлення незворотним та глибоко інтегрованим у європейський простір [7].

Таким чином, міжкультурна комунікація – це м'яка сила, яка спроможна переформувати мультикультурність на стратегічну перевагу України. Консолідація суспільства шляхом діалогу дозволяє не лише ефективно протидіяти зовнішнім загрозам з якими стискається держава, а й будувати відкриту, толерантну країну, де різноманіття є головним джерелом розвитку та інновацій. Згуртованість на основі поваги до іншого як раз таки і створює шлях до зрілого громадянського суспільства європейського зразка.

Список використаних джерел

1. Бедзір В. Згуртуватися на основі мультикультурності // Урядовий кур'єр. 2021. 12 листопада 2021. URL: https://ukurier.gov.ua/uk/articles/zgurtuvatisya-na-osnovi-multikulturnosti/

2. Москаленко Ю. Сьогодні зв'язки між владою та громадянським суспільством здебільшого розірвані або не працюють – експерт // ZN.UA. 15 квітня 2024. URL: https://zn.ua/ukr/UKRAINE/sohodni-zvjazki-mizh-vladoju-ta-hromadjanskim-suspilstvom-zdebilshoho-rozirvani-abo-ne-pratsjujut-ekspert.html

3. Залучення громадянського суспільства до ухвалення рішень на місцях є фактором розвитку громад // Укрінформ. 29 листопада 2024. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3933454-zalucenna-gromadanskogo-suspilstva-do-uhvalenna-risen-na-miscah-e-faktorom-rozvitku-gromad.html

4. Качка Т. Успішне просування України до членства в ЄС потребує постійної співпраці влади та громадянського суспільства // Урядовий портал. 10 грудня 2025. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/uspishne-prosuvannya-ukrayiny-do-chlenstva-v-yes-potrebuye-postijnoyi-spivpratsi-vlady-ta-gromadyanskogo-suspilstva-taras-kachka/

5. У Києві пройшов форум організацій громадянського суспільства «EMPOWER: посилення через єдність» // Укрінформ. 16 грудня 2025. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/4070107-u-kievi-projsov-forum-organizacij-gromadanskogo-suspilstva-empower-posilenna-cerez-ednist.html

6. Стратегічне партнерство задля зміцнення демократії та підтримки України // Світ. 20 грудня 2026. URL: https://svit.kpi.ua/2026/02/20/%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BD%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B7%D0%BC%D1%96%D1%86%D0%BD/

7. У Римі підписані чотири меморандуми про культурну співпрацю між громадами України та Італії // Укрінформ. 17 липня 2025. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4014205-u-rimi-pidpisani-cotiri-memorandumi-pro-kulturnu-spivpracu-miz-gromadami-ukraini-ta-italii.html

---

УДК 130.3:172

Лоневська В. Д.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти гр. ЕМ-241
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** кандидат філософських наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

МЕЖІ ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОМУНІКАТИВНІЙ КУЛЬТУРІ: НАДМІРНІСТЬ ТА КОРИСНІСТЬ

Толерантність – це набута риса характеру, чи все таки важлива соціальна норма сучасної комунікативної культури? Відповідь на це питання не може бути однозначною, адже толерантність поєднує в собі ці виміри, створюючи внутрішню напругу, яка потребує визначення її меж і можливостей. З одного боку, толерантність є набутою рисою характеру, що розпочинається з дитинства, коли нас намагаються виховати чесними, ввічливими, ставитись до людей так, як ми хотіли б, щоб ставилися до нас. Протягом всього життя ми вчимось зберігати повагу та спокій навіть тоді, коли погляди, цінності чи поведінка іншої людини кардинально відрізняються від наших.

Така толерантність вимагає внутрішньої сили, бо передбачає не перетворювати відмінність однієї людини від іншої на ворожнечу. З іншого боку, у сучасному суспільстві толерантність встановлюється в процесі публічного діалогу як правила поведінки. Вона визначає які висловлювання є допустимими, а які – ні. Саме завдяки цим правилам наш демократичний світ досі продовжує існувати. Однак подвійна природа толерантності породжує головну проблему сучасності. Коли особиста риса характеру перетворюється на суспільну вимогу прийняття, толерантність втрачає свою цінність і перетворюється на індиферентність. Саме тому питання про межі толерантності завжди є актуальним. Де закінчується її корисність і починається небезпечна надмірність, яка руйнує саму можливість справжньої комунікації?

Досить часто ми пробачаємо маніпуляції, мову ворожнечі чи відверте хамство під прикриттям «права на власну думку». Мовчки схиляємо голову, коли під виглядом толерантності просувають агресію, дискримінацію чи відверту брехню. Це і є проявом надмірності, яка руйнує здоровий діалог, перетворюючи комунікаційний простір на поле безкарного маніпулювання свідомістю. Ще у XX столітті філософ Карл Поппер у своїй праці

«Відкрите суспільство та його вороги» сформулював так званий «парадокс толерантності», який влучно показав, що безмежна толерантність призводить до власного знищення. Якщо суспільство толерантно ставиться до нетерпимості, то рано чи пізно нетолерантні захоплять простір і знищать сам принцип толерантності. Парадокс вчить нас ключовому правилу екологічного спілкування: заради збереження толерантного простору нам необхідно бути нетолерантними до нетерпимості. Таким чином, толерантність не може бути безмежною. Вона потребує чітких меж, інакше перетвориться від порятунку на загрозу для комунікативної культури.

Незважаючи на всі небезпеки надмірності, толерантність залишається однією з головних цінностей сучасної комунікативної культури. Вона створює простір для відкритого обміну думками, дозволяючи різним світоглядам існувати та розвиватись. Толерантність провокує інтелектуальний розвиток суспільства, адже тільки в умовах поваги до інакомислення можливі справжні дискусії, нові ідеї та науковий прогрес. Історія науки знає безліч прикладів, коли революційні ідеї спочатку сприймалися як маячня. Одним з прикладів є угорський лікар Ігнац Земмельвейс, який у середині XIX століття стверджував, що причиною високої смертності жінок під час пологів є брудні руки лікарів. Його ідею висміювали, самого лікаря звільнили та оголосили божевільним. Лише після смерті Земмельвейса його гіпотеза була визнана правильною. Якби тогочасне наукове співтовариство не проявило хоча б мінімальної толерантності до неприємної для них ідеї, ми б досі втрачали тисячі життів через відсутність елементарної гігієни, побутове безкультур'я, лікарське недбальство, професійну халатність тощо. Таким чином, чітко відмежована від маргінальності чи безпринципності толерантність є фундаментальною умовою для соціальної стабільності, інтелектуального прогресу та здорової комунікативної культури.

Підсумовуючи, можна сказати, що толерантність є необхідною умовою здорового суспільного діалогу, взаєморозуміння та інтелектуального розвитку. Водночас її безмежна форма призводить до моральної індиферентності, руйнування критичного мислення та заміни справжньої комунікації на імітацію ввічливості. Толерантність не повинна перетворюватися на універсальний дозвіл усьому. Її справжня мета полягає не в безумовному прийняті, а в умінні проводити мудрі межі. Саме межована толерантність захищає свободу слова, гідність людини та можливість чесного обміну думками.

У сучасному світі, де без комунікації неможливе існування людського співтовариства, вміння відрізняти толерантність від її спотворених форм є особливо важливим. Лише свідоме ставлення до меж допустимості, що ми називаємо толерантністю, дозволить зберегти комунікативну культуру живою, чесною та по-справжньому вільною.

Список використаних джерел

1. Киселиця С. В. Соціогуманітарні межі толерантності в контексті євроінтеграції. *Актуальні проблеми філософії та соціології.* 2024. Вип. 47. С. 40-45. DOI: https://doi.org/10.32782/apfs.v047.2024.7 (дата звернення: 10.05.2026).
2. Лещенко М. Є. Толерантність як чинник формування успішної особистості. *Проблеми сучасної освіти і науки: філософія, психологія, соціологія.* 2019. № 1 (13). С. 46-51. URL: https://www.researchgate.net/publication/335943958 (дата звернення: 10.05.2026).
3. Препотенська М. П. Толерантність як фактор конфліктогенності: соціально-філософський ракурс. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Філософія*. 2020. № 1. С. 3-12. URL: https://www.researchgate.net/publication/348109207 (дата звернення: 14.05.2026).
4. Поппер К. Р. Відкрите суспільство та його вороги : у 2 т. / Карл Р. Поппер ; пер. з англ. О. Коваленко. Київ : Основи, 2004. Т. 1. 494 с.
5. Ігнац Земмельвейс: «спаситель матерів», якому всі жінки мають сказати спасибі [Електронний ресурс] *Українки – 2023*. URL: https://ukrainky.com.ua/zhinochi-istoriyi-pro-spasytelya-materiv-yakyj-zupynyv-smertnist-pry-pologah-i-navchyv-likariv-dezynfekcziyi/ (дата звернення: 10.05.2026).

УДК 159.95

Лосіна В. Д.
здобувачка вищої освіти гр. ФА-251
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м.Чернігів, Україна)

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА КОМУНІКАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Глобальна цифровізація перетворила соціальні мережі з допоміжних інструментів зв'язку на фундаментальне середовище життєдіяльності сучасної молоді. Для покоління «цифрових аборигенів» віртуальний простір є не просто платформою для обміну інформацією, а ключовим майданчиком формування ідентичності та соціальної взаємодії. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю філософського осмислення того, як алгоритми та інтерфейси медіаплатформ трансформують саму природу людської комунікації.

Соціальні мережі продиктували нові правила лінгвістичної взаємодії. Швидкість комунікації вимагає лаконічності, що призводить до активного використання абревіатур, англіцизмів та візуальних знаків (емодзі, стікерів). Мова стає гібридною: вона поєднує ознаки писемного та усного мовлення, що в лінгвістиці часто називають «мережевим письмом». З одного боку, це сприяє інтенсифікації обміну думками, з іншого – створює ризик деградації традиційної грамотності та спрощення складних смислових конструкцій до рівня візуальних метафор (мемів).

Одним із найгостріших аспектів є явище «цифрової репрезентації». У соціальних мережах молода людина конструює ідеалізований образ себе, що часто не збігається з реальністю. Це породжує феномен «перформативної комунікації», де головною метою стає не щирий діалог, а отримання соціального схвалення у вигляді вподобань («лайків») та коментарів. Такий підхід може призводити до відчуження особистості від власного «Я» та розвитку соціальної тривожності через постійне порівняння свого життя з «глянцевими» профілями інших користувачів.

Крім того, алгоритми формування стрічки новин створюють так звані «інформаційні бульбашки» або «ехо-камери». Користувач отримує лише ту інформацію, яка відповідає його попереднім уподобанням, що обмежує критичне мислення та здатність до сприйняття альтернативних точок зору. Для молоді, яка перебуває на етапі становлення світогляду, це може стати перешкодою для формування об'єктивної картини світу.

Попри існуючі ризики, не можна ігнорувати прогресивні можливості соціальних медіа. Вони забезпечують безпрецедентну горизонтальну мобільність: молодь отримує доступ до глобальних освітніх ресурсів, можливість миттєвої комунікації з експертами з усього світу та платформу для реалізації соціальних проєктів. «У добу панування так званих високих технологій у сучасному глобальному світі концепт «тілесність суб'єкта штучного інтелекту» може бути продуктивно співвіднесеним із практичним застосуванням ШІ у вигляді усвідомленого пошуку інформації в ІНТЕРНЕТ» [4, с. 102]. Соціальні мережі стали інструментом цифрового активізму, дозволяючи молодим людям об'єднуватися для вирішення екологічних, правових та гуманітарних проблем, що було неможливим у доцифрову епоху.

Вплив соціальних мереж на комунікацію молоді є складним та багатогранним процесом, що поєднує в собі як можливості для самореалізації, так і серйозні виклики для психічного та соціального здоров'я. Для гармонійного розвитку в цифровому суспільстві критично важливою стає медіаграмотність – здатність свідомо фільтрувати інформацію, розрізняти віртуальні маніпуляції та зберігати баланс між онлайн-активністю та реальним міжособистісним спілкуванням.

Список використаних джерел

1. Кастельс М. Інформаційна епоха: економіка, суспільство та культура. Київ : КМ Академія, 2006. 600 с.
2. Почепцов Г. Г. Комунікативні технології двадцятого століття. Київ : Ваклер, 2000. 384 с.
3. Черних Г. А. Соціальні мережі як чинник трансформації комунікативних практик молоді. *Соціологічні студії*. 2019. № 1. С. 45-50.
4. Хамітов Н. В., Киселиця С. В., Деркач О. Л. Проблема тілесності суб'єкта штучного інтелекту в контексті теорії еволюції природного і штучного інтелекту. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія.* Чернігів: ЧНТУ, 2017. № 2(10). С.95-102. DOI 10.25140/2412-1185-2017-2(10)-95-102. URL: https://www.academia.edu/104416507/

УДК 81:316.77

Лось Д. О.
здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Право»
Науковий керівник **– Ковальова І. О.,** к. філол. н.,
доцент кафедри філософії і суспільних наук
Національний університет «Чернігівська політехніка»

МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ У СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність теми. У сучасному суспільстві мова виконує не лише комунікативну, а й впливову функцію, виступаючи інструментом формування громадської думки, світогляду та поведінки людини. В умовах цифровізації, розвитку соціальних мереж і масових комунікацій мовний вплив значно посилюється, оскільки інформація швидко поширюється та охоплює широку аудиторію. Через мовлення передаються не лише факти, а й оцінки, емоції та ідеологічні установки.

У наукових дослідженнях мова розглядається як соціальне явище, тісно пов'язане з мисленням і свідомістю людини. Вона не лише відображає дійсність, а й формує її інтерпретацію. Як зазначає Ф. С. Бацевич, мовлення є важливим інструментом реалізації комунікативного впливу, що забезпечує можливість переконання та навіювання [1, с. 45–47].

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз мови як інструменту впливу у суспільстві, визначення основних механізмів мовного впливу та їхньої ролі у сучасних комунікативних процесах.

Виклад основного матеріалу. Мова як інструмент впливу реалізується у різних сферах суспільного життя: політиці, засобах масової інформації, рекламі, освіті та повсякденному спілкуванні. Її впливовість зумовлена здатністю поєднувати раціональні аргументи та емоційні чинники, формуючи у свідомості адресата певне сприйняття інформації.

Одним із ключових аспектів є взаємозв'язок мови і мислення. Мова структурує пізнавальні процеси, визначає спосіб осмислення дійсності та впливає на прийняття рішень. Через мовні категорії людина інтерпретує явища, що свідчить про когнітивний характер мовного впливу.

Важливу роль у процесі впливу відіграють лексичні та стилістичні засоби. Використання емоційно забарвленої лексики, оцінних слів, метафор, повторів і риторичних запитань дозволяє підсилити вплив повідомлення. Такі засоби формують певне ставлення до інформації та впливають на емоційний стан адресата.

Суттєве значення мають комунікативні стратегії, серед яких виокремлюють переконання, навіювання та маніпуляцію. Маніпулятивний вплив передбачає приховане формування потрібного сприйняття інформації.

Особливої ваги мовний вплив набуває у сфері масової інформації та соціальних мереж. У медіапросторі мова використовується для формування громадської думки, створення інформаційних наративів та інтерпретації подій. Дослідники зазначають, що медійний дискурс має високий рівень впливовості завдяки поєднанню мовних і психологічних чинників [2, с. 78–80].

У політичному дискурсі мова є важливим інструментом формування суспільної свідомості та впливу на електоральну поведінку. Через добір слів, використання оцінних конструкцій і риторичних засобів створюються образи, що визначають ставлення громадян до політичних процесів [3, с. 56–58].

Водночас мова відіграє важливу роль у міжособистісному спілкуванні, впливаючи на характер соціальних відносин. Рівень мовної культури визначає ефективність комунікації та якість взаємодії між людьми.

Висновки. Отже, мова є потужним інструментом впливу у суспільстві, що формує громадську думку, визначає поведінку людини та впливає на соціальні процеси. Її використання може мати як позитивний, так і маніпулятивний характер, що зумовлює необхідність розвитку критичного мислення та підвищення рівня мовної культури.

Подальший розвиток суспільства потребує усвідомлення ролі мови як засобу впливу, відповідального її використання та вдосконалення мовної освіти, що сприятиме формуванню інформаційно стійкого середовища.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2011. 344 с.
2. Шевченко Л. І. Медіалінгвістика : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2013. 256 с
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінол. енцикл. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.

УДК: 81’33:34.01

Наглюк К. О.
здобувачка 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Ковальова І. О.,** к.філол. н., доцент.
Національний університет «Чернігівська політехніка»

МОВА ЗАКОНОДАВСТВА: ПРОБЛЕМИ ЗРОЗУМІЛОСТІ ДЛЯ ГРОМАДЯН

Ефективність правового регулювання безпосередньо залежить від якості вербального вираження норм, оскільки мова законодавства виступає головним інструментом комунікації між державою та суспільством. Актуальність цієї проблеми зумовлена значним рівнем складності юридичних текстів, що створює реальні бар’єри для реалізації громадянами їхніх законних прав та обов’язків. Нерозуміння суті нормативних приписів веде до правового нігілізму та помилок при виконанні юридично значущих дій.

Забезпечення прозорості правових приписів є фундаментальною вимогою до сучасної правотворчої діяльності в демократичній державі. Як зазначає В. Лазарев, поняття правничої мови охоплює специфічну систему засобів, що мають забезпечувати однозначність сприйняття правової інформації та виключати будь-які маніпулятивні тлумачення [1, с.95]. Використання надмірно спеціалізованих конструкцій та перевантаженість тексту термінами часто призводить до того, що зміст закону залишається доступним лише для вузького кола

фахівців. Це зумовлює необхідність впровадження стандартів "простої мови", які дозволяють кожній особі усвідомлювати наслідки дії правових норм без обов'язкового залучення платних консультантів. Чітка мова законодавства є запорукою інклюзивності правового простору.

Стан та правила використання державної мови в офіційному обігу чітко регламентовані на найвищому законодавчому рівні. Згідно зі ст. 37 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» мовою актів індивідуальної дії, діловодства та документообігу в органах державної влади є державна мова [2]. Дотримання граматичних, лексичних та стилістичних норм української мови у текстах офіційних документів є не просто формальною вимогою, а базовою умовою правової визначеності. Відсутність чіткості у формулюваннях часто стає причиною довільного трактування норм представниками виконавчої чи судової влади. Саме тому уніфікація мовних стандартів у публічному секторі сприяє мінімізації суб'єктивізму та посиленню захисту прав людини.

Якість законодавчого тексту також прямо визначається рівнем дотримання принципів та правил правотворчої техніки. Згідно зі ст. 56 Закону України «Про правотворчу діяльність» текст нормативно-правового акта має бути викладений лаконічно, зрозуміло та з обов'язковим дотриманням норм літературної мови [3]. Такий підхід дозволяє уникнути смислових суперечностей між різними галузями права та забезпечує системність всього масиву законодавства. Структурна логіка, відсутність двозначних зворотів та тавтологій значно пришвидшують процес пошуку необхідної норми та її правильне застосування громадянами. Висока якість мови закону є показником поваги законодавця до свого народу.

Наукова спільнота активно звертає увагу на труднощі адаптації професійних дефініцій до повсякденного вжитку. На думку Г. П. Власової, процес спрощення юридичної термінології не повинен призводити до втрати специфічної точності правового змісту чи розмивання меж юридичних понять [4, с.15]. Пошук ідеального балансу між академічною коректністю та загальнодоступністю залишається одним із головних викликів для суб'єктів законодавчої ініціативи в умовах реформування правової системи. Впровадження обов'язкових методик тестування законодавчих текстів на рівень читабельності перед їх прийняттям може стати дієвим інструментом покращення комунікації. Як зазначають у своїх працях дослідники, стилістика актів має відповідати вимогам логічної послідовності, змістовної завершеності та виключати вживання термінів, що мають декілька значень у межах одного документа [5, с.16]. Очищення тексту від застарілих архаїзмів, канцеляризмів та невиправданих іноземних запозичень робить право ближчим до людей. Це не лише полегшує орієнтування в нормативному матеріалі, а й суттєво підвищує рівень довіри до державних інститутів та стимулює розвиток правосвідомої поведінки в суспільстві.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що мова законодавства залишається динамічною сферою, яка потребує постійної уваги та вдосконалення через гармонізацію юридичної герметичності та доступності викладу. Реалізація поставленої мети щодо покращення зрозумілості нормативних актів можлива за умови системного впровадження сучасних стандартів правотворчої техніки та обов'язкового залучення лінгвістів до процесу проєктування законів.

Список використаних джерел:

1. Лазарєв В. Поняття «юридична мова»: сучасні наукові інтерпретації. *Нове українськее право.* 2021. С. 194–197. URL: https://doi.org/10.51989/nul.2021.3.28 (дата звернення: 30.04.2026).

2. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII : станом на 16 січ. 2026 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text (дата звернення: 30.04.2026).

3. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX : станом на 19 квіт. 2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text (дата звернення: 30.04.2026).

4. Власова Г. П. Зрозумілість юридичної термінології та спрощення її складності сприйняття. Європейський правничий часопис. 2025. С. 13–21. URL: https://doi.org/10.36919/3041-1149(print).6-7.2025.13-21 (дата звернення: 30.04.2026).

5. Яцик Т, Бодунова О. Мова та стиль нормативно-правового акта: аналіз Закону України «Про правотворчу діяльність». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* . 2024. Т. 1, № 84. С. 11–17. URL: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.1.1 (дата звернення: 30.04.2026).

УДК 001.8:316.77:1

Ольховик М. В.
доцент кафедри філософії і суспільних наук,
кандидат філософських наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ВІДКРИТА НАУКА ЯК ГУМАНІСТИЧНИЙ КОНТЕКСТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ

Стрімка цифровізація наукового простору та утвердження парадигми відкритої науки (Open Science) поставили перед дослідниками й освітянами принципово нові питання філософського та методологічного характеру. Відкрита наука перестала бути суто технічним явищем, пов'язаним із відкритим доступом до публікацій чи даних, і набула вимірів гуманістичного проєкту, що переосмислює сутність наукової комунікації, її ціннісні засади та соціальну відповідальність. У 2021 році ЮНЕСКО ухвалила Рекомендацію щодо відкритої науки, в якій закріплено принципи рівності, справедливості, різноманітності та інклюзивності як фундаментальних гуманістичних орієнтирів наукової діяльності [1].

З філософської перспективи відкрита наука є виявом нової форми наукової раціональності, в якій знання розглядається не як привілей вузьких фахових спільнот, а як загальне благо, доступне кожному члену суспільства. Такий підхід кореспондує з традицією гуманістичної методології, що наголошує на антропоцентричному характері пізнання та його невіддільності від комунікативного виміру. Наукова комунікація в цьому контексті постає не лише як механізм трансляції результатів дослідження, а як діалогічна практика, що конституює саму природу науки [2]. Відкрита наука, отже, актуалізує комунікативний поворот у методології гуманітарних і соціальних наук, переміщуючи в центр уваги питання прозорості, відтворюваності та суспільної підзвітності досліджень.

Для системи вищої освіти України окреслені тенденції набувають особливої гостроти в умовах євроінтеграційного курсу, реформування дослідницької інфраструктури та нагальної потреби у відновленні й примноженні наукового потенціалу, підірваного повномасштабним збройним вторгненням. Приєднання України до Національного плану щодо відкритої науки у 2022 році закріпило стратегічні зобов'язання університетів щодо системного впровадження принципів відкритості, прозорості та суспільної підзвітності в дослідницьку й освітню практику — і тим самим визначило новий інституційний горизонт для переосмислення ролі наукової комунікації. Відкрита наукова практика в цьому контексті постає не лише як технічна вимога доступності даних і публікацій, а як культурна трансформація академічного середовища: вона передбачає перебудову усталених форм виробництва, верифікації та розповсюдження знань, формуючи нову етику взаємодії між дослідниками, інституціями та суспільством [3]. Цифровізація наукової комунікації водночас ускладнює цей процес, висуваючи підвищені вимоги до академічної доброчесності та цифрових компетентностей як неодмінних умов повноцінної й відповідальної участі вченого в глобальному науковому дискурсі [4].

Методологічно відкрита наука поєднує елементи критичної теорії, комунікативної раціональності (Ю. Габермас) та постпозитивістської філософії науки. Особливого значення набуває принцип діалогічності: наукова комунікація стає ефективною тоді, коли вона відкрита для критики, перевірки та переосмислення незалежними суб'єктами. Для підготовки фахівців, чия діяльність нерозривно пов'язана з виробництвом і трансляцією знань, включення філософських і методологічних засад відкритої науки в освітні програми є необхідною умовою формування сучасної дослідницької культури та відповідальної фахової комунікації.

Отже, відкрита наука як гуманістичний контекст професійної комунікації визначає новий ціннісний горизонт наукової діяльності, в якому прозорість, інклюзивність та суспільна значущість знань постають як органічні складові фахової ідентичності дослідника. Філософське осмислення цього феномену є необхідним підґрунтям для розроблення методологічних засад сучасної вищої освіти та наукової комунікації в Україні.

Список використаних джерел

1. UNESCO Recommendation on Open Science. Paris: UNESCO, 2021. URL: https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-open-science

2. Oliveira M., Barata G., Fleerackers A. та ін. Bridging science communication and open science — Working inclusively toward the common good. *Frontiers in Communication.* 2024. Vol. 9. URL: https://www.frontiersin.org/journals/communication/articles/10.3389/fcomm.2024.1473268/full

3. Теоретичні та методичні основи модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни: монографія / В. Луговий, І. Драч, О. Петроє, В. Зінченко, Ю. Мєлков, І. Жиляєв, І. Регейло, О. Слободянюк, Н. Базелюк; за ред. В. Лугового, І. Драч, О. Петроє. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 173 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/doslidn-univ-vidkryta-nauka_IVO-2023-173p.pdf

4. Наукова комунікація в цифрову епоху: наук.-практ. монографія / Ярошенко Т., Ярошенко О., Чуканова С. За заг. ред. Т. Ярошенко. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2024. 463 с.

УДК 316.7:004(063)

Подковка П. О.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти гр. ДС-241
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** кандидат філософських наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА ПРОБЛЕМА

Сучасний світ неможливо уявити без комунікації. Суспільство постійно взаємодіє через слова, тексти, публічні виступи та соціальні мережі, передаючи певну інформацію. Однак разом із зростанням інформаційних потоків ускладнюється і сам процес комунікації, роблячи актуальною проблему комунікативної культури. Комунікативна культура є комплексною соціально-політичною та морально-етичною проблемою, яка визначає якість взаємодії між людьми та рівень розвитку суспільства [1].

Варто зазначити, що інформація завжди впливала на формування особистості, її світогляд, стереотипи поведінки, ступінь суспільної активності і культурний вигляд як окремих індивідів, так і різних груп та суспільства в цілому. На сьогоднішній день людина постійно перебуває в інформаційному середовищі, де важливо не лише отримувати дані, а й

критично їх оцінювати. Саме тут проявляється роль комунікативної культури як здатності адекватно сприймати інформацію та передавати іншим. Без цього виникають маніпуляції, спотворення реальності та зростає емоційна напруга між людьми.

З наукової точки зору, поняття комунікативної культури залишається багатозначним і невизначеним. Різні дослідники підходять до нього з позицій філософії, соціології, психології. Але все ж можна узагальнити, що вона охоплює кілька важливих компонентів: моральні цінності та норми, знання і навички спілкування, а також особистісні якості людини. Таким чином це не лише техніка передачі інформації, а глибока система взаємодії, що має етичний і соціальний зміст [3].

Особливого значення набуває твердження американського фахівця Едварда Холла, що «культура – це комунікація, а комунікація – це культура». Фактично через спілкування людина стає частиною суспільства, соціалізується, засвоює етичні норми та цінності. Саме у процесі комунікації формуються соціальні зв'язки та культурні традиції. Це означає, що рівень комунікативної культури прямо впливає на стан суспільства, роблячи його конфліктним і роз'єднаним, чи дружнім та здатним до діалогу і співпраці [1].

У контексті європейської комунікативної культури особливе місце посідає толерантність як одна з основних демократичних цінностей. Вона передбачає повагу до іншої думки, готовність до діалогу та визнання права кожної людини на власну позицію. Саме толерантність допомагає підтримувати баланс між свободою слова та відповідальністю за власні висловлювання. Проте, в сучасному суспільстві часто виникає проблема хибного розуміння толерантності, коли вона перетворюється на байдужість, безпринципність або потурання агресії та дезінформації. У такому випадку комунікація втрачає гуманістичний характер і може стати інструментом маніпуляції [2].

З соціально-політичної точки зору проблема культури проявляється особливо гостро у глобалізованому культурно-антропологічному просторі. Політичні процеси значною мірою залежать від якості публічного мовлення, бо якщо у спілкуванні домінують маніпуляції, дезінформація або недосказанність, це підриває довіру до влади. Комунікація в такому випадку перестає бути інструментом порозуміння і стає засобом впливу і контролю [4].

З морально-етичної позиції комунікативна культура є показником зрілості особистості. Уміння поважати, визнавати іншу точку зору співрозмовника, уникати агресії та маніпуляції є проявом внутрішніх цінностей. Саме через спілкування людина демонструє своє ставлення до інших [1].

Отже, комунікативна культура відіграє важливу роль у розвитку як міжособистісних відносин, так і суспільних процесів. Від її рівня залежить не лише якість обміну інформацією, а й здатність людей до взаєморозуміння та співпраці. Вона формується через поєднання знань, цінностей та відповідального ставлення до слова. Саме тому розвиток комунікативної культури є необхідною умовою для формування зрілого та свідомого суспільства.

Список використаних джерел

1. Соціально-комунікаційна культура суспільства. URL: https://studfile.net/preview/8997248/page:4/ (дата звернення: 29.04.2026).
2. Киселиця С. Соціогуманітарні межі толерантності в контексті євроінтеграції. URL: https://www.academia.edu/123850088/ (дата звернення: 09.05.2026).
3. Соколов А. В. Загальна теорія соціальної комунікації. URL: https://studfile.net/preview/2967826/page:9/ (дата звернення: 09.05.2026).
4. Почепцов Г. Теорія комунікації. URL: https://studfile.net/preview/7544387/page:64/ (дата звернення: 09.05.2026).

УДК: 811.161.2’276.3:004.738.5

Романенко М. В.
здобувачка 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Ковальова І. О.,** к. філол. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ

Сучасний медіапростір і розвиток соціальних мереж суттєво впливають на стиль спілкування молоді, зокрема на активне використання сленгу. Інтернет-комунікація сприяє появі нових мовних форм, скорочень та виразів, які швидко поширюються серед користувачів соціальних мереж. Разом із розвитком цифрових технологій змінюється і сам процес комунікації, а мова стає більш динамічною, емоційною та неформальною.

На думку О. Стишова, сленг є відкритою та відносно стабільною мовною підсистемою розмовної нелітературної мови, яка завдяки значному поширенню серед мовців наближається до літературної розмовної лексики [1, с. 90]. Молодіжний сленг формується під впливом сучасної культури, цифрового середовища та глобалізаційних процесів.

Спілкування молоді в Інтернеті часто не відповідає нормам літературної мови. Бажання швидко передавати інформацію, економити час та зробити мовлення більш емоційним сприяє виникненню нових слів і мовних конструкцій. Сленг допомагає молодим людям виділятися, виражати власні емоції та створювати невимушену атмосферу спілкування.

Популярність сленгу пояснюється його неофіційністю та наближеністю до повсякденного мовлення. Такі слова, як «лайкати», «спамити», «хештег», уже стали звичними для користувачів соціальних мереж. Блогери та інфлюенсери активно використовують сленгові вислови для встановлення емоційного контакту з аудиторією, створюючи ефект «живого» та дружнього спілкування.

Дослідники О. Степаненко, В. Заєць та Ю. Степчук зазначають, що сленг соціальних мереж переважно складається з англіцизмів і словотворчих трансформацій літературної мови, пов’язаних із дозвіллям, розвагами та цифровою культурою [3, с. 48]. Особливо активно сленг поширюється через TikTok, Instagram Reels та YouTube Shorts, де нові слова й вислови швидко стають популярними завдяки трендам, мемам і вірусному контенту.

Молодіжний сленг виконує також важливу соціальну функцію. Використання певних мовних одиниць допомагає молоді відчувати приналежність до певної групи, виражати індивідуальність та емоційний стан. Через сленг користувачі демонструють свою обізнаність із сучасними трендами та цифровою культурою.

Водночас сленг є дуже динамічним явищем: одні слова швидко виходять з ужитку, а інші стають частиною загальновживаної лексики. Це свідчить про активний розвиток мови в умовах цифрового середовища. Проте надмірне використання сленгової лексики, англіцизмів і скорочень може негативно впливати на культуру мовлення та дотримання норм літературної мови.

Отже, молодіжний сленг є невід’ємною частиною сучасного медіапростору та цифрової комунікації. Його поширення тісно пов’язане з розвитком соціальних мереж і діяльністю блогерів. Сленг робить спілкування швидким, емоційним і неформальним, однак важливо зберігати баланс між використанням сучасної мовної лексики та дотриманням норм літературної мови, оскільки мова є важливим показником культури та розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Стишов О.А. Сленгізми в сучасних масмедіа. *Лінгвістичні студії.* 2025. № 49. С. 86-97.

2. Юрса Л., Негер О. Сленг як різновид мовленння україномовних блогів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 83. Том 3. С. 232-235.

3. Степаненко О., Заєць В., Степчук Ю. Сучасний молодіжний сленг української молоді. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2022. Вип. 24. С. 45-49.

УДК 130.12

Рудаковська П. Є.
здобувачка вищої освіти гр. ФА-251
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** кандидат філософських наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

КОМУНІКАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СЛОВА В ДУХОВНІЙ КУЛЬТУРІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Давньоруська духовна культура, як і її філософська думка, розпочинається з осмислення цінності слова. Це поняття походить від грецького терміна «логос», що в перекладі означає не тільки «слово», а й «божественний порядок». Тому в контексті християнських традицій Київської Русі слово сприймалося як першооснова, через яку відкривається божественна істина, що й зумовило сакральне ставлення до книги не тільки як до матеріального об'єкта, а й символу віри.

Становлення та розквіт книжності на руських землях були зумовлені важливими історичними подіями. Ключовим чинником стало прийняття християнства у 988 році, що вимагало не лише літургійних текстів, а й широкої системи передавання духовного досвіду. Офіційне запровадження віри потребувало перекладу візантійських пам'яток та створення власних скрипторіїв: «Київська Русь – перша східнослов'янська держава, яка усталенням проблеми етнічної самосвідомості … сформувала екзистенціальні підвалини специфічної різновекторної української духовності» [1, с. 275]. А поява великої кількості перекладних текстів в той час створила нове інтелектуальне середовище, що відкрило комунікацію між поколіннями через передачу знань.

Морально-естетичному потенціалу книжного слова свої праці присвячують В. Личковах, В. Шейко М. Попович, В. Горський. Зокрема, концепція естетизації книги Володимира Личковаха базувалися на переконанні, що давньоруське мистецтво передавання думки – висловлювання – було не лише ремеслом, а постало як особливий тип духовного досвіду, де краса форми безпосередньо зароджується разом з моральним удосконаленням особистості. Тут акцентується увага на животворящій ідеї софійності, де через гармонію з привабливим книжковим оформленням давньоруська людина не просто отримувала інформацію, а й проходила шлях преображення власного внутрішнього світу. Так утворюється фундамент української духовності, в якому краса завжди є свідченням істини, а освіченість – найвищою етичною чеснотою [2].

Саме в цей час з'являються перші оздоблені манускрипти, зокрема, Остромирове Євангеліє [3]. Перші книги були кропіткою працею, де кожен етап був наповнений релігійним символізмом. У красі книжкового оформлення автори, художники, видавці вбачали шлях до духовного просвітлення читача. Метафізика світла в книжковому мистецтві реалізовувалася через суворе ієрархічне використання кольорів. Золото в ініціалах виступало як «застигле світло», що символізувало неземну енергію, тоді як поєднання лазуриту та кіноварі створювало візуальний образ гармонійного божественного порядку, що пронизує кожну сторінку. Тому до книги ставилися з повагою, адже подібне оздоблення відчувалося як частинка божественного в руках людини і було містком між земним життям і духовним просвітленням.

Важливим інструментом такої естетизації є зворотна перспектива. У контексті досліджень В. Горського [4] зворотна перспектива в книжковій графіці розглядається як спосіб подолання обмеженості людського зору, що перетворює читача з пасивного спостерігача на активного співучасника божественного діалогу. Вона не просто зображує святого чи євангеліста, а ставить читача в позицію «учня» перед обличчям Вічності. Для дослідження філософських аспектів духовності українського народу це ціла комунікативна стратегія, яка долає дистанцію між тим, що є зараз та тим, що є вічне. Дематеріалізація форми – видовжені фігури та невагомість ліній – спонукає людину до пошуку істини, рефлексії, переживання, врешті-решт, усвідомлення власної цінності та відповідальності перед Вищою силою, Ідеалом, Трансцендентним, Богом, Абсолютом, перетворюючи процес читання на акт духовного саморозкриття.

Особливе місце також посідала краса уставу – найпершого і найдавнішого виду письма у нашій духовній традиції. Кожна літера відзначалась монументальністю, строгою геометрією і виписувалася як окремий архітектурний елемент. Це надавало читачам відчуття вічності, спокою та урочистості. Такий ритм письма вимагав від людини повної зосередженості та викликав відчуття поваги до прочитаного. В оздобленні використовували дорогоцінні фарби, зокрема лазурит та золото, що символізувало божественне світло або внутрішнє сяйво.

Також варто звернути увагу на книжкову мініатюру (зокрема Остромирову Євангелію та Ізборник Святослава), яка пропонує ідеал людини як «скарбниці чеснот». В Ізборнику 1073 року груповий портрет родини князя Святослава демонструє єдність соціального статусу та духовної урочистості [5]. Образи євангелістів з їхніми проникливими очима символізують зосередженість на творенні сакрального тексту. Це нагадує нам, що книга – це живий співрозмовник, який наче з'єднує нас із цими образами та спонукає до наслідування їхніх чеснот. Одним з найяскравіших прикладів того часу є «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона [6]. У цьому творі морально-естетичний потенціал слова сягає апогею через використання риторичних фігур, антитез та метафор. Автор не просто викладає історію, а показує справжню божественну красу спасіння (порятунку душі). В тексті акт хрещення Русі зображується не просто процесом а станом переходу від «пітьми» до «світла».

Комунікативний вплив книжного слова також виявлявся у ритміці самого письма та читанні вголос, що нагадувало молитовний спів. Як відомо, в культурі Київської Русі книга була не просто джерелом знань, а інструментом подолання хаосу: строгий порядок літер на сторінці впорядковував думки читача, приносячи в його життя гармонію та духовну тишу. Це робило процес читання не лише інтелектуальним, а й «лікувальним» актом, що зцілював душу, адже найголовнішою комунікацією є комунікація з собою і чуючи свій голос, люди входили в психологічно резонансний стан, який впорядковував їх думки.

Особливим культурно-комунікативним актом або одухотворюючим ставленням до слова стала розбудова книгосховищ, серед яких найвідомішим феноменом стала бібліотека Ярослава Мудрого при соборі Святої Софії. Процес взаємодії з книгою в Київській Русі сприймався як шлях становлення особистості типу «любомудра». Для такого читача естетика тексту та зображення була не розвагою, а формою «внутрішнього діяння», де через осягнення Божественної Премудрості (софійність) відбувалося духовне самовдосконалення та преображення людини. У давньоруських джерелах процес читання описується як насолода , це можна помітити навіть у найвідомішому фрагменті «Повісті временних літ»: «Книги – це ріки, що напоюють всесвіт, вони – джерела мудрості, бо в книгах незмірна глибина... Той, хто часто читає книги, той із Богом бесідує» [7]. Книгосховища підтримували цю красу читання і коли сонячне світло падало на книги в процесі їх прочитання, золоті літери мерехтіли, створюючи для читача відчуття присутності божественної сили.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що книжне слово в Київській Русі – це не просто зовнішня урочиста прикраса, а синтез релігійного, філософського та образотворчого мистецтва. Книга дала початок формуванню інтелектуального середовища і стала

інструментом самоідентифікації давнього українства, а також стала фундаментом особливого типу комунікативної культури, де діалог поєднує земне та божественне і базується на спільному знаходженні істини. Тому і дотепер освіченість, особливе бачення прекрасного і гуманного та повага до божественного і духовного є характерною рисою українського народу.

Список використаних джерел

1. Киселиця С. В. Двовір'я в Україні як спадок «чужої» ідентичності. *Наукові записки. Серія «Культурологія».* Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. Вип.9. С. 274-281. URL: https://www.academia.edu/43866423/
2. Личковах В. А. Історія української естетичної думки : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019.
3. Остромирове Євангеліє (1056–1057) : Факсимільне видання. Київ, 1988. URL: https://archive.org/details/ostromirovo/page/n5/mode/2up
4. Горський В. С. Історія української філософії : навч. посіб. Київ : Наукова думка, 1996. 286 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001106
5. Ізборник Святослава 1076 року // Пам'ятки української мови. Київ : Наукова думка, 1984. (Стаття «Повчання про читання книг»). URL: http://litopys.org.ua/oldukr2/oldukr58.htm
6. Митрополит Іларіон. Слово про закон і благодать (середина XI ст.). URL: http://litopys.org.ua/oldukr/ilarion.htm
7. Повість временних літ : Літопис (За Іпатським списком) / Пер. з давньорус. Л. Махновця. Київ : Дніпро, 1989. (Розділ «Похвала книгам» під 1037 роком). URL: http://litopys.org.ua/litop/lit08.htm

---

УДК 141.7: 316.77: 1(091)

Столяр М. Б.
професор кафедри філософії та культурології
доктор філософських наук, професор
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ СМІХОВИХ ПРАКТИК У ПЛОЩИНІ ПРОВІДНИХ ТЕОРІЙ СМІХУ

Феномен сміху з точки зору сучасного етапу філософського його осмислення є настільки внутрішньо різноманітним та багато аспектним, що філософи схильні скоріше говорити про «сміхи» [1, 29], ніж про сміх-взагалі. Перший етап формування теорії сміху, який тривав до другої половини XX ст.), був періодом, коли кожний філософ, практично не спираючись на досвід дослідження сміху своїми попередниками, висував власну теорію, яку розглядав як свого роду абсолютне пояснення сутності сміху. Цьому періоду притаманні такі риси як монологізм, есенціоналізм, абсолютизація власних досягнень, однобічно критичне ставлення до теорій інших філософів, редукція багатьох вимірів та аспектів сміху, що не вкладаються у «ліжко Прокруста» власної теорії. Інколи філософи висували практично одну й ту саму теорію сміху, але при цьому робили предметом кепкуванням теорію іншого філософа, як наприклад, Шопенгавер презирливо ставився до теорії сміху Канта, не дивлячись на те, що вони були досить близькими за змістом. Не кажучи вже про те, що теорія Канта витлумачувала феномен сміху в значно більшій кількості аспектів і вимірів [3].

Початок другого, *діалогічного* етапу у філософському вивченні сміху можна відраховувати з часу виходу роботи Д. Монро «Теорії гумору». Автор, мабуть, першим в історії філософії відмовився від пошуку сутності сміху та критики різних теорій з позиції

власної теорії. Він приходить до думки про необхідність взаємного доповнення різних методологічних практик вивчення сміху, кожна з яких виявляє важливі риси сміху: «Each of these theories of humor is able to explain some types of humor, but it may be doubted if any of them can satisfactorily explain every type of humor» [2]. Це був початок нового, постмодерного етапу осмислення феномену сміху, коли філософи почали долати зверхність по відношенню до думок інших філософів з предмету та стали осмислювати власні дослідження в контексті цілісного сміхового дискурсу.

Проте навіть в межах окремих теорій сміху ми можемо виокремити певні комунікативні їхні аспекти. Жорсткі, ієрархічні комунікативні практики досліджує *теорія зверхності (the Superiority Theory).* При чому зверхність наразі виступає амбівалентною. Начальник фактично сміється над підлеглими, інтенсивна робота яких створює фундамент його матеріального забезпечення та професійної кар'єри, але дуже низько оцінюється в матеріальному еквіваленті. Наразі керівник через добродушний сміх самовдоволення стверджує свою успішність та «абсолютну невразливість» для прямої критики з негативними наслідками. Проте підлеглі, позбавлені можливості публічної критики, кепкують з недолугості свого керівника, роблячи кожний його вислів, слово, жест предметом гострої сатири. У випадку непоганого начальника – предметом гумору. Певною мірою тут спрацьовує і *принцип невідповідності*, якщо людина з більш високим статусом не підтверджує певне місце в суспільстві своїми компетенціями та манерою поведінки. *Теорія невідповідності* (the Incongruity Theory) звертає нашу увагу на моменти кардинальної зміни семантики в процесі спілкування, які переключають увагу з високого на низьке (зокрема, сфера тілесного низу); з сакрального на узвичаєне; з витонченого на брутальне тощо. Насправді, почуття гумору як один з виявів інтелекту людини проявляються переважно у цій площині комунікації. Кепкування може бути як дотепним, так і зовсім недотепним, примітивним і смішним лише для того, хто насміхається з іншого. Що ж до того, як в процесі спілкування один із суб'єктів виявляє здатність переключити зміст комунікації, миттєво відкривши подвійну семантику окремого слова чи вислову, то це і є феномен, що має назву почуття гумору. Почуття гумору може бути активним і пасивним. Активне почуття гумору передбачає здатність суб'єкту створювати сміхові ситуації. Пасивне почуття гумору є в тих людей, які здатні схвально, у формі сміху, оцінити відповідне переключення, але самі сміхові ситуації не створюють. І нарешті, відсутність почуття гумору, − це часткове або повне несприйняття полісемантичності слів і висловів у сміховій площині. Відповідно, ця якість моє свою градацію. Декому достатньо пояснити, в чому «прикол», один раз; декому − декілька разів, але бувають такі випадки, коли ніяке пояснення не дає бажаного результату.

Якщо йдеться про анекдот іншої культурної доби, то до необхідності мати почуття гумору приєднується також розуміння *специфіки культурного комунікативного контексту*. Розіграши з твору Сервантеса «Дон Кіхот», сцени побиття лицаря і його зброєносця колись і для когось були смішними. Ми їх у такій якості не сприймаємо. Комедія Хмари» Аристофана не смішна через те, що софістичний дискурс для нас не є певною комункативною реальністю. Також згадка про смерть Сократа в наслідок чорного піару, створеного комедіографом, вбиває будь-яке бажання сміятися. «Гаргантюа і Пантагрюель» Франсуа Рабле був смішним тоді, коли він пропонував яскраві, контрастні до аскетичної культури середньовіччя образи. Політичний сатиричний дискурс літератури Нового часу також є зрозумілим лише в певному соціально-політичному та ідеологічному контексті, який, все одно, до кінця важко пояснити чи усвідомити. Навіть антирадянські політичні анекдоти близької до нас другої половини XX ст., від яких пересічні люди (і не тільки пересічні) колись просто вмирали від сміху, сьогодні не сприймаються у такій самій якості навіть тими людьми, що жили у ті часи.

Проте сміхова культура минулого не стає з часом повністю не зрозумілою у площині сміхової реакції. Транс-культурний сміховий дискурс включає еротичний гумор з його прозорими для дорослої людини символами та метафорами. Візьмемо, наприклад, комедію Аристофана «Лісістрата». Це твір сміхової культури на всі часи. Критика західного чернецтва

доби Відродження в площині еротичного гумору також є зрозумілою та смішною навіть в сучасному комунікативному просторі. Існують також певні універсальні, архетипові сміхові ситуації та образи, які є зрозумілими для всіх часів та народів. Наприклад, такими є давньогрецькі анекдоти про розумників, бо будуються на контрасті давньогрецького раціоналізму з яскраво вираженим моментом етнічної пихатості та виявах недолугості людей. В кожній культурі предметом сміху постають культові постаті: 1) мудреців (Стародавня Греція); 2) полководців та імператорів (Стародавній Рим); 3) середньовічний карнавал взагалі перевертає згори до низу усю соціальну ієрархію… В кожному комунікативному просторі є постаті, що символізують собою недалекість, тупість, недолугість. Подекуди цей гумор набуває карикатурних рис певного етносу. Достатньо змінити один етнос на інший і анекдотична ситуація стає зрозумілою в будь-якому комунікативному просторі. Універсальною темою сміху є сімейні стосунки. В межах сміхової культури вони постають як такі, що протилежні належним злагоді, вірності та любові. Те ж саме стосується професійного обов'язку лікарів, вчителів, стражів (поліцейських).

Відтак, сміх є явищем, що існує лише в контексті певної комунікативної ситуації, як з точки зору методології вивчення сміху, так і з боку самих сміхових практик.

Список використаних джерел

1. Пролеєв С. Пролеев С. В. Там, где смеха нет // Δόξα /ДОКСА. Зб. наук. праць з філософії та філології. Одеса. 2008. Вип. 13. Сміх та серйозність: множинність видів та взаємин. С. 27–32.
2. Monro D. H. Theories of Humor. Writing and Reading. Across the Curriculum 3rd ed. 1988. 349 p. URL: https://www.bookofthrees.com/theories-of-humor-monro/ (дата звернення 9.05.2026).
3. Stoliar M. B. Immanuel Kant's Theory of Laughter and Philosophical Irony // Philosophy and Values of the Modern Culture. Collective monograph / M.H. Bratasiuk, O.Ye. Gomilko, A.A. Kravchenko, V.V. Poliuha, etc. – Lviv – Toruń : Liha-Pres, 2019. P. 122-141.

УДК 005.336.2:316.7:008

Тющенко К. О.
здобувачка 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
«Менеджмент соціокультурної діяльності»
Петінова О. Б.
професорка кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик,
докторка філософських наук, професорка
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕНЕДЖЕРА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

У сучасному світі роль менеджера соціокультурної діяльності часто вимагає співпраці з різними людьми та представниками різних культур. Це зумовлює необхідність формування міжкультурної компетентності. Культурна компетентність — це здатність розуміти людей з інших культур, взаємодіяти з повагою та готовністю розглядати нові ідеї та погляди. Вона ґрунтується на усвідомленні того, що не існує універсального стилю керівництва, а також на розумінні того, що те, що мотивує одну людину, може не мотивувати іншу [3].

У цій тезі я аналізую роботи про міжкультурну компетентність Н. Дампіра, Н. Осей-Бонсу, Е. Сандовал, та роботи Е. Клементса, Д. Кніббе для наведення прикладів із медіа.

Сьогодні глобалізація об'єднує країни, ринки та людей у єдину систему. З кожним роком вміння ефективно працювати в міжкультурному контексті стає все більш актуальною [6]. Працювати в межах однієї культури набагато простіше: мисленнєві процеси, звички та поведінка людей часто дуже схожі. Кожному зрозуміло, що від нього очікують, які підходи до вирішення питань та цінності будуть прийнятними в роботі. Можна припустити, що ці «полегшення» в порозумінні також створюють певні обмеження в розвитку та презентації організацій.

Якщо менеджер поглиблить свої знання про різні культури, це допоможе краще розуміти різноманітність потреб ринку та вдосконалити стратегії роботи з етнічними групами; культурна компетентність може допомогти людині легше пристосуватися до змін, що характерні для будь-якого перехідного періоду.

Включення різноманітних груп людей в робочий процес може розвинути творчий підхід до вирішення проблем завдяки новим поглядам, ідеям та стратегіям; сприяти залученню та активній участі інших культурних груп; сприяти зміцненню довіри та співпраці; допомогти подолати страх помилок, конкуренції або конфліктів; сприяти зміцненню поваги та взаєморозуміння між учасниками процесу; сприяти інклюзивності та рівності [1].

Щоб почати розвивати міжкультурну компетентність, менеджеру потрібно навчитись бути свідомими щодо власних культурних переконань та того, як вони можуть впливати на ваше сприйняття інших культур; ознайомитись зі ставленням різних культур до таких тем, як інвалідність, обмеження життєдіяльності та здоров’я загалом; навчитись визначати та уникати стереотипів та враховувати індивідуальні відмінності, виходячи з загальновизнаних культурних традицій.

В організаціях завжди є різні групи людей. Деякі з них мають більший вплив через наявність історичного значення. Ці різноманітні групи людей пов’язані з історією нерівності та несправедливості, коли не до всіх людей ставилися однаково через їхні особливості. До таких видів різноманітності належать: маргіналізовані або соціально ізольовані групи, національність, етнічна приналежність, рідна мова, раса, гендер, сексуальна орієнтація, соціальний клас, релігійні переконання та віросповідання, фізичні та розумові здібності [5].

ЗМІ відіграють важливу роль у формуванні уявлень про людей з інвалідністю. Завдяки певному способу подання стереотипів споживачі медіа часто схиляються до визначеної точки зору, що змінює їхні сприйняття. Стереотипи, які поширюють засобами масової інформації, впливає на те, як суспільство сприймає інвалідність [2].

Через недостатню представленість у ЗМІ спільнота людей з інвалідністю не має можливості бачити своїх представників у медіа. Багато людей досі думають, що такі люди фундаментально відрізняються та є тими, кого складно порозуміти. Проте вони звичайні люди.

Зображення людей з інвалідністю не тільки нагадує людям без інвалідності про їхню людську сутність, а й дарує комфорт і впевненість у собі глядачам з інвалідністю. Репрезентація дає їм розуміння, що вони мають своє місце у світі, так само як і будь-яка людина без інвалідності [4].

Одним із вдалих прикладів репрезентації інвалідності є Віктор з мультсеріалу Arcane. Інвалідність є частиною його персонажа, але не визначає його повністю. У нього є друзі, цілі та особистість, як і в будь-якого іншого персонажа. Віктор – науковець, з першого сезону показаний слабким та худим через хворобу. Під час пересування йому необхідна постійна опора на палицю,а на правій нозі він носить ортез. Протягом сюжету сценаристи оминають «шкідливі тропи», які при'язують всі особливості персонажа до його інвалідності: розум Віктора не є наслідком потреби «виправити себе»; після спроби змінити своє тіло інвалідність не пропадає, тим самим не передаючи глядачу ідею, що єдиний вихід – позбутися інвалідності, що, зазвичай, неможливо для більшості людей з цієї групи, таким чином ставлячи їм неможливе в реалізації завдання [5].

Невдалим прикладом є Хлоя з відеогри Life is Strange. Наслідком одного з варіантів вибору, запропонованих гравцеві в грі, стає нещасний випадок. Хлоя залишається паралізованою після автокатастрофи. Гравець відвідує Хлою вдома і вони проводять деякий час разом, згадуючи минуле. Потім Хлоя просить гравця допомогти їй померти, що підкреслює уявлення про те, що краще бути мертвим, ніж інвалідом, яке поділяють багато людей без інвалідності. Таку точку зору заохочують мас-медіа, які часто зображують інвалідність як трагедію, а людей з інвалідністю, які не відповідають суспільним очікуванням, — як тих, чиє життя пропало. Ця думка підкріплюється самою грою. Однак вибір подається таким чином, що справжній друг допоможе людині з інвалідністю померти, а не допоможе їй пристосуватися до нових обставин і жити своїм життям якнайкраще. Пізніше гравцеві надається можливість перенестися в минуле і запобігти нещасному випадку, тим самим усунувши інвалідність. Ця дія робить ту частину гри, де Хлоя є інвалідкою, непотрібною і, зрештою, позбавленою сенсу [2].

По суті, міжкультурна компетентність дає менеджерам соціокультурної діяльності можливість сприяти досягненню організаціями більшого глобального успіху. Організації, які ставлять міжкультурну компетентність на перше місце, матимуть значну перевагу над конкурентами. Вони будуть краще підготовлені до роботи на міжнародних ринках, формування інноваційних команд та налагодження міцніших відносин як із співробітниками, так і з клієнтами [7].

Список використаних джерел:

1. Chapter 27., section 7. building culturally competent organizations - main section | community tool box. *Community Tool Box*. URL: https://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/culture/cultural-competence/culturally-competent-organizations/main (дата звернення: 11.05.2026).
2. Clements A. Disability representation in media: more than just the character : дисертація. 2022. 89 с.
3. Dampier N. The inclusive leader: the key leadership behaviors to develop cultural competence. *Frontline Training Solutions*. URL: https://frontlineon.com/blog/the-inclusive-leader-the-key-leadership-behaviors-to-develop-cultural-competence/.
4. Gunter G. The importance of disability representation in media. *The Crimson White*. URL: https://thecrimsonwhite.com/117773/culture/the-importance-of-disability-representation-in-media/ (дата звернення: 11.05.2026).
5. Knibbe J. Portraying disability: league of legends' multifaceted approach across game, lore, and media. *New media and digital culture*. 2024. С. 53.
6. Osei-Bonsu N. Discourse analysis of cross-cultural competencies in international business management. *European scientific journal, ESJ*. 2016. Т. 12, № 22. С. 359. URL: https://doi.org/10.19044/esj.2016.v12n22p359 (дата звернення: 12.05.2026).
7. Sandoval E. HR’s guide to cultural competence in a global workforce. *UKG*. URL: https://www.ukg.com/blog/hr-leaders/hrs-guide-cultural-competence-global-workforce.

УДК 130.3:170.2

Фіялковська І. В.
здобувачка вищої освіти гр. ФТЕ-232
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

РОЛЬ МОЛОДІ У ПОСТВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

Наше сьогодення вносить корективи в життя не тільки молоді але й всіх людей, але саме молоде покоління найкраще адаптувалося до змін і готове прийняти виклики сучасного світу. Сьогодні, коли Україна стикається з складними соціально-економічними та політичними

викликами через військову агресію та економічні труднощі, активна участь молоді є ключовим фактором для її відновлення. В цей складний для нас час молодь здобуває освіту під російськими пострілами під час військового стану, щоб стати спеціалістами в своїй сфері. Не викликає сумніву твердження, що саме молодь як найбільш проактивна частина громадськості, використовуючи різноманітні канали комунікації (передусім соціальні мережі), змогла об'єднатись і миттєво акумулювати ресурси для допомоги державі перед обличчям ворога [1].

У діджиталізованому та глобалізованому світі, де немає фізичних кордонів, інформація розповсюджується за лічені секунди. Завдяки цьому інструменту громадські активісти та інші небайдужі громадяни поширюють новини про ситуацію в Україні, висвітлюють трагічні історії знайомих та свої власні, відкривають збори на допомогу військовим та постраждалим тощо. Чимало громадських та політичних діячів, молодих науковців, бізнесменів переорієнтували свою діяльність відповідно до вимог воєнного часу – вступ до лав ЗСУ, волонтерство, дослідження витоків російсько-української війни, боротьба з російською пропагандою, відкриття центрів допомоги постраждалим тощо. Це створило міцний фундамент української незламності, каталізатором якої виступила саме молодь. За даними Міністерства молоді та спорту України велика частина волонтерських організацій, які займаються збором гуманітарної допомоги, медичною підтримкою та реабілітацією поранених, складається з молодих людей віком до 35 років. Це підтверджує тезу, що молодь готова брати на себе відповідальність за відновлення країни у важкі часи.

Крім того, важливо зазначити, що молодь є рушійною силою технологічного розвитку, що критично важливо для відновлення економіки. Наприклад, багато молодих спеціалістів у ІТ-галузі вже долучилися до цифровізації державних послуг, що полегшує доступ до них навіть під час війни. Українська платформа «Дія», що стала одним із прикладів успішної цифровізації, розроблена переважно молодими програмістами. По-перше, молоді фахівці можуть стати основою економічного відродження країни через розвиток інноваційних технологій та стартапів. Україна вже займає лідируючі позиції в Європі для деяких ІТ-спеціалістів, і цей сектор має всі шанси стати драйвером після відновлення економіки. По-друге, молодь може стати головною силою у відновленні демократичних інститутів та боротьбі з корупцією.

Останні дослідження соціологів показують, що молоде покоління в Україні є менш толерантним до корупції та більш відкритим до прозорих і справедливих принципів управління державою. Таким чином, молоді лідери можуть забезпечити сталий розвиток демократії та права в Україні. Також варто припустити, що молодь відіграватиме ключову роль у вирішенні екологічних проблем, що виникли внаслідок війни. Після завершення бойових дій постане питання відновлення екології, рекультивації земель та очищення територій від боєприпасів. Уже сьогодні в Україні діють екологічні молодіжні рухи, які займаються висаджуванням дерев та відновленням природних зон, і цей тренд, ймовірно, лише посилиться в майбутньому.

Висновок таким чином, роль молоді у відновленні країни є багатогранною і включає економічний, соціальний, політичний та екологічний аспекти. Факти свідчать про те, що молодь вже активно долучається до процесів відновлення, а гіпотези щодо її майбутньої ролі можна припустити, що саме молоде покоління стане основою для відбудови України після закінчення війни. Молоді люди здатні не тільки сприяти економічному зростанню та розвитку технологій, але й стати гарантом демократії та сталого розвитку країни в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Крук, О., Киселиця, С., Мазур, Т. Становлення громадянського суспільства і формування громадянської позиції у мешканців прикордоння. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 40. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, Видавничий дім «Гельветика». С. 154-163. URL: https://www.academia.edu/86571466/

УДК 316.7:316.4:130.2:141.32:39

Чабан С. І.
здобувачка 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Науковий керівник – **Петінова О. Б.,** д. філос. н., професор
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ГЛОБАЛЬНІ КУЛЬТУРНІ МЕРЕЖІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЛОКАЛЬНИХ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК

Глобальні культурні мережі в умовах інформаційного суспільства стали важливим чинником трансформації локальних культурних практик. Розвиток цифрових технологій, інформаційних платформ та мережевої комунікації сприяв формуванню нового типу соціокультурної взаємодії, у межах якої локальні культури інтегруються у глобальний інформаційний простір. Глобальні мережі не лише забезпечують швидке поширення культурних продуктів, а й змінюють форми комунікації, сприйняття мистецтва та способи культурного самовираження [2, с. 6].

У сучасному суспільстві глобалізація культурного простору безпосередньо пов’язана з розвитком цифрових медіа та інформаційних технологій. Інтернет і соціальні мережі стали основними платформами для поширення культурних цінностей, ідей та мистецьких практик. Завдяки цьому локальні культурні явища виходять за межі окремих регіонів і стають частиною міжнародного культурного обміну. Водночас цифрове середовище створює нові механізми формування культурної ідентичності, у яких поєднуються локальні традиції та глобальні тенденції [3].

Одним із найбільш помітних прикладів трансформації локальних культурних практик є зміни у сфері сучасного мистецтва та скульптури. Розвиток цифрових технологій, 3D-моделювання, віртуальної та доповненої реальності значно розширив можливості художнього вираження. Традиційні матеріали, такі як камінь, бронза, дерево чи глина, сьогодні поєднуються із цифровими інструментами, що дозволяє створювати інтерактивні мистецькі об’єкти та виводити скульптуру за межі фізичного простору. Завдяки глобальним цифровим платформам мистецькі практики швидко поширюються між країнами та культурами, формуючи нові підходи до творчості [1, с. 276–281].

Особливий вплив глобальні культурні мережі мають на сферу дизайну та візуальної культури. Сучасний дизайн дедалі більше орієнтується на цифрові платформи, мультимедійність та інтерактивність. Використання цифрових технологій у дизайні сприяє формуванню нових естетичних підходів, які поєднують локальні культурні елементи з міжнародними тенденціями. Це дозволяє створювати універсальні культурні продукти, зрозумілі для глобальної аудиторії, але водночас зберігати окремі елементи національної ідентичності [4]. Суттєвих змін зазнають і творчі індустрії. Процес цифровізації культурного простору сприяв активному розвитку креативних індустрій, які дедалі більше орієнтуються на використання цифрових інструментів, онлайн-платформ та мультимедійних технологій. Українські митці отримали можливість інтегруватися у світові культурні тенденції, створювати інноваційні проєкти та співпрацювати з міжнародними культурними спільнотами. Це сприяє модернізації локальних культурних практик та розширенню культурної комунікації на глобальному рівні [5].

Важливою особливістю глобальних культурних мереж є трансформація комунікативних практик. Інформаційні мережі змінюють характер соціальної взаємодії, оскільки комунікація дедалі частіше відбувається у віртуальному середовищі. Це сприяє появі нових культурних форм, цифрових спільнот та онлайн-мистецтва. Комунікативні практики набувають нових рис, які раніше були нехарактерними для традиційної культури. Людина стає одночасно споживачем і творцем культурного контенту, а локальні культурні елементи отримують можливість швидко інтегруватися у глобальний інформаційний простір [2].

Сучасні цифрові технології суттєво впливають на способи створення та поширення культурного продукту. Використання програмного забезпечення для 3D-моделювання, цифрового проєктування та інтерактивного дизайну дозволяє митцям реалізовувати складні творчі ідеї, які були неможливими у межах традиційного мистецтва. У результаті формується новий тип культурної творчості, що базується на поєднанні мистецтва, технологій та глобальної мережевої взаємодії [1, с. 276–281].

Водночас глобалізація культурного простору має не лише позитивні, а й суперечливі наслідки. З одного боку, вона забезпечує доступ до світових культурних ресурсів та сприяє міжкультурному діалогу. З іншого боку, посилюється ризик стандартизації культурних практик, коли локальні традиції поступово витісняються масовою глобальною культурою. Саме тому важливим завданням сучасного суспільства є збереження культурної самобутності в умовах активного розвитку глобальних інформаційних мереж [3]. Соціальні мережі сьогодні виконують функцію універсального комунікативного середовища, у якому відбувається формування нових типів соціальних зв’язків та культурної взаємодії. У гіперпов’язаному світі люди одночасно існують у реальному й віртуальному середовищах, а цифрові платформи стають основним простором культурної комунікації. Це створює нові форми соціальної активності та сприяє появі нових моделей культурної поведінки.

Таким чином, глобальні культурні мережі є одним із ключових чинників трансформації локальних культурних практик у сучасному світі. Вони змінюють способи комунікації, мистецької творчості, дизайну та культурного обміну, створюючи нові можливості для розвитку культури. Водночас процес глобалізації потребує збереження локальної культурної ідентичності та підтримки національних культурних традицій у цифровому середовищі.

Список використаних джерел

1. Щербаков С. Еволюція скульптури: від традиційних матеріалів до цифрових технологій. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2025. № 1. DOI: https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2025.327978

2. Ягодзінський С. М. Глобальні інформаційні мережі у соціокультурній перспективі : монографія. Київ: АМГ, 2015. https://www.researchgate.net/publication/368861123_Globalni_informacijni_merezi_u_sociokulturnij_perspektivi

3. Скокова Людмила. Культурні практики в сучасному суспільстві: теоретичні підходи та емпіричні виміри. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. URL: https://i-soc.com.ua/assets/files/journal/specrada/dis_skokova.pdf

4. Малежик Ю. Вплив глобальних культурних трендів на сучасних українських художників та мистецьку освіту. *Theory and practice of design.* Issue 36. 2025. Полтава, Україна, 2025. URL: https://jrnl.nau.edu.ua/index.php/Design/article/view/20405/27470

5. Pletsan K. Theoretical and Methodological Principles of Digitalisation of Cultural Space in the Process of Creative Industry Development in Ukraine. 2021. URL: https://www.researchgate.net/publication/353033140_THEORETICAL_AND_METHODOLOGICAL_PRINCIPLES_OF_DIGITALISATION_OF_CULTURAL_SPACE_IN_THE_PROCESS_OF_CREATIVE_INDUSTRY_DEVELOPMENT_IN_UKRAINE

УДК 316.77:1

Шакун Н. В.
кандидат філософських наук, доцент,
завідувачка кафедри філософії і суспільних наук
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ФІЛОСОФІЯ КОМУНІКАЦІЇ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ГУМАНІТАРНОГО ДИСКУРСУ

Трансформації соціокультурного простору, спричинені розвитком цифрових технологій, глобалізаційними процесами та стрімким зростанням інформаційних потоків, актуалізують переосмислення феномену комунікації. Остання в контексті сучасних викликів перестає бути лише засобом передачі інформації й постає фундаментальною формою людського співбуття, механізмом конструювання соціальної реальності, формування цінностей, смислів та колективної ідентичності.

У сучасній соціальній філософії комунікація розглядається не лише як обмін інформацією, а як процес співтворення соціокультурного простору та взаємодії індивідуальних світів. Саме через комунікацію формуються культурні норми, моральні цінності, соціальна пам'ять та механізми суспільної інтеграції. Людське буття в такому контексті постає співбуттям, оскільки міжіндивідуальні зв'язки та діалог є фундаментальною основою існування суспільства.

Сучасний гуманітарний дискурс дедалі частіше звертається до проблеми комунікації як до одного з ключових вимірів людського існування. Як вдало зауважують сучасні науковці, «комунікація в комунікативній філософії розглядається як універсальна реальність соціального існування, як вираз здатності суспільної людини до співіснування» [1, с. 53]. Актуалізація цієї проблематики зумовлена кризою соціальної довіри, фрагментацією інформаційного простору, трансформацією моральних орієнтирів та ускладненням форм соціальної взаємодії. Водночас філософське осмислення комунікації як способу співіснування людини у світі набуває в контексті зазначених викликів особливої ваги, оскільки формує стилі мислення та способи пояснення світу через людський досвід.

Однією з центральних тем для обговорення в українському гуманітарному просторі є питання «Що означає бути українцем?» Відповіді на нього народжуються у дискусіях про мову, переосмисленні історії, культурній деколонізації, темі європейської ідентичності України. Дискурс історичної пам'яті в українській культурі та медіа зосереджений на осмисленні травматичних і визначальних сторінок минулого, які впливають на сучасну національну свідомість. Через книги, фільми, журналістику, меморіальні практики та публічні дискусії історична пам'ять функціонує як комунікативний простір, у якому суспільство формує й передає спільні смисли, цінності та уявлення про минуле. В контексті філософії комунікації цей дискурс можна розглядати як процес суспільного діалогу, де пам'ять стає засобом конструювання колективної ідентичності та взаєморозуміння між поколіннями. Сьогодні важливим завданням гуманітаристики стає збереження соціальної пам'яті, репрезентація травматичного досвіду, подолання колоніальних і тоталітарних наративів, а також осмислення сучасної війни як комунікативного й історичного досвіду, що впливає на формування суспільної свідомості України.

Методологічна функція філософії комунікації полягає насамперед у тому, що вона пропонує особливий спосіб дослідження соціальної реальності через категорії діалогу, взаємодії, інтерпретації, порозуміння та смислотворення. Якщо класичні моделі суспільного аналізу зосереджувалися переважно на економічних, політичних чи інституційних структурах, то комунікативна методологія переносить акцент на процеси міжсуб'єктної взаємодії. У центрі уваги опиняється не ізольований індивід і не абстрактна соціальна система, а комунікативний простір, у межах якого формуються соціальні зв'язки, культурні норми та колективні ідентичності.

Особливість методологічного потенціалу філософії комунікації полягає в її міждисциплінарності. Комунікативний підхід інтегрує філософію, культурологію, соціологію, психологію, лінгвістику, медіазнавство, політологію та педагогіку, створюючи спільне поле аналізу гуманітарних явищ. Завдяки цьому гуманітарний дискурс перестає бути сукупністю ізольованих дисциплін і перетворюється на відкриту систему інтерпретації людського досвіду. Саме комунікація стає універсальною категорією, через яку пояснюються механізми соціалізації, культурної спадкоємності, функціонування мови, освіти, медіа та суспільних інститутів.

Отже, комунікативний підхід дозволяє переосмислити гуманітарний дискурс як відкритий процес діалогу, у межах якого людина не лише передає інформацію, а й формує власну ідентичність, культурну пам'ять і способи розуміння світу. Через категорії взаємодії, порозуміння, інтерпретації та відповідальності філософія комунікації відкриває можливість цілісного аналізу соціальної реальності, де визначальними стають не стільки інституції чи структури, скільки міжлюдські зв'язки та здатність суспільства до діалогу.

Особливого значення комунікативна проблематика набуває в українському гуманітарному просторі, для якого питання історичної пам'яті, культурної спадкоємності, деколонізації та національної ідентичності сьогодні мають не лише теоретичний, а й глибоко екзистенційний характер. Осмислення сучасної війни, травматичного історичного досвіду, ролі мови, культури та пам'яті відбувається насамперед у площині суспільного діалогу, де формується спільне бачення минулого й майбутнього України.

Відтак, філософія комунікації виконує важливу методологічну функцію – вона створює підґрунтя для інтерпретації гуманітарних процесів як простору співтворення смислів і цінностей. У цьому контексті гуманітаристика постає не лише сферою теоретичного знання, а простором відповідальності за збереження людяності, культурної пам'яті та можливості взаєморозуміння в умовах сучасних цивілізаційних викликів.

Список використаних джерел

Левченко А., Левченко М. Комунікативна філософія в контексті утвердження принципів гуманізму //Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. 2018. Вип. 21. С. 52–56.

УДК: 316.77:008.2]:338.46:005

Шакіна М. П.
здобувачка 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
«Менеджмент соціокультурної діяльності»
Науковий керівник – **Петінова О. Б.**, д. філос. н. , професор
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ІНТЕРКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ У КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЯХ: УПРАВЛІНСЬКІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИКИ

У сучасних умовах глобалізації креативні індустрії стають важливим простором міжкультурної взаємодії та розвитку міжнародної співпраці. Інтеркультурний діалог сприяє обміну культурними цінностями, розвитку творчих ініціатив та формуванню нових моделей комунікації. Особливу роль у цьому процесі відіграє соціокультурний менеджмент, який забезпечує організацію та координацію культурних проєктів у міжнародному середовищі.

Креативні індустрії охоплюють різні напрями діяльності: дизайн, медіа, кіно, музику, цифрове мистецтво, театральне мистецтво та культурний менеджмент. Саме в цих сферах активно реалізуються процеси інтеркультурної взаємодії, що дозволяють формувати нові творчі продукти та культурні практики. Дослідники наголошують, що креативні хаби стають осередками розвитку міжкультурного діалогу та соціальної взаємодії [1]. У сучасних креативних просторах створюються умови для співпраці представників різних культур, обміну досвідом та розвитку міжнародних проєктів.

Важливим аспектом інтеркультурного діалогу є ефективна комунікація між представниками різних культурних середовищ. Як відзначає Л. Шинкарук та співатори, значний внесок у дослідження міжкультурної комунікації зробив Е. Холл та Ф. Клакхон, які розробили концепцію висококонтекстних і низькоконтекстних культур. Різні культури по-різному сприймають інформацію, комунікацію та соціальні взаємини [2]. Це має важливе значення для управління міжнародними творчими командами та реалізації культурних проєктів.

Не менш важливим є внесок Г. Хофстеде, який досліджував культурні відмінності в управлінні та організаційній поведінці. Його теорія культурних вимірів пояснює особливості взаємодії людей у міжнародному середовищі та допомагає адаптувати управлінські стратегії до культурних особливостей різних країн [3].

Сучасні наукові дослідження також підтверджують, що інтеркультурний діалог є важливим інструментом соціальної інтеграції та розвитку інклюзивного суспільства. У доповідях UNESCO зазначається, що міжкультурна комунікація сприяє зміцненню миру, толерантності та взаєморозуміння між народами [4]. Особливого значення це набуває у сфері креативних індустрій, де культурне різноманіття виступає джерелом інновацій та творчого розвитку. Окрему роль у розвитку інтеркультурного діалогу відіграють цифрові технології. Онлайн-платформи, соціальні мережі та цифрові медіа створюють нові можливості для міжнародної співпраці та просування культурних продуктів. Цифровізація культурного простору дозволяє розширити аудиторію та забезпечити доступність культурного контенту для різних соціальних груп.

Управлінські стратегії у креативних індустріях базуються на принципах культурної адаптації, партнерства та відкритої комунікації. Ефективний менеджмент міжнародних культурних проєктів потребує розвитку міжкультурної компетентності, уміння працювати в багатокультурному середовищі та здатності враховувати культурні особливості різних аудиторій. Отже, інтеркультурний діалог у креативних індустріях є важливим чинником розвитку сучасного соціокультурного менеджменту. Він сприяє міжнародній співпраці, формуванню інноваційних культурних проєктів та розвитку толерантного суспільства. У сучасних умовах глобалізації роль міжкультурної комунікації постійно зростає, що робить її важливою складовою розвитку креативного сектору.

Список використаних джерел

1. Komorowski M., Fodor M. M., Pepper S., Lewis J. Creative Hubs and Intercultural Dialogue Towards a New Socio-Economic Narrative. *Sustainability*. 2023. Vol. 15, No. 10. 8282 p. DOI: 10.3390/su15108282.

2. Shynkaruk L., Salata H., Danylova T. Dialogue of Cultures: E. Hall and F. Kluckhohn. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*. 2018. No. 3. P. 128–132. DOI: 10.32461/2226-3209.3.2018.147319.

3. Hofstede G. Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations. Thousand Oaks: Sage Publications, 2001. 596 p.

4. UNESCO. We Need to Talk: Measuring Intercultural Dialogue for Peace and Inclusion. Paris: UNESCO, 2022.

5. Mansouri F., Elias A. The Intercultural Dialogue Index (ICDI): An Index for Assessing Intercultural Relations. *Social Indicators Research*. 2021. Vol. 155. P. 411–453. DOI: 10.1007/s11205-021-02616-8.

УДК 159.95

Шишкін М. Є.
здобувач вищої освіти гр. ФА-221
Науковий керівник – **Киселиця С. В.,** к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

КОМУНІКАТИВНА СВОБОДА ТА ЇЇ ВИМІРИ У ДОБУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Феномен свободи наразі викликає чи не найжвавіший інтерес мислячої громадськості, оскільки вирішення проблеми демаркації особистого та суспільного виступає однією з найсуттєвіших рис сьогодення і потребує чітко встановленої ціннісної шкали. Сучасний світ, де інформаційні технології розвиваються стрімголов, людина стикається з новими серйозними викликами. Зокрема, у пошуку балансу між свободою висловлювання особистості та захистом інтересів держави, між правом на приватне життя та національною безпекою і таке інше.

Наразі свобода розглядається як світоглядно-теоретичне підґрунтя, що визначає межі правового регулювання та захисту. Основні концепції свободи вибору моделі поведінки людини були сформовані ще в античному світі. Саме з цієї причини виникає нагальна потреба у ретельному дослідженні еволюції поняття свободи з врахуванням історичних традицій та сучасних реалій, адже когнітивна та аксіологічна діяльність людини здійснюється як «здатність його носія чи виду його носіїв адекватно реагувати на актуальні завдання» [1, с. 95].

Категорія свободи у теперішніх правових стосунках розглядається як поліморфний феномен, що охоплює різні сторони суспільного життя. Її зміст, переважно, залежить від культурно-історичного та соціогуманітарного контексту. Протягом століть це поняття змінювалось та підлаштовувалось під життєві реалії, насамперед, під діючу економічну та політичну парадигми суспільства.

Міркування навколо ролі та значення свободи в житті людини перманентно привертало увагу філософів, художників, політиків, письменників, поетів. Тільки її розуміння зазвичай суттєво відрізнялось з огляду на школу чи духовну традицію, яка репрезентувалась мислителями. Відтак, не представляється можливим однозначне ствердження чи заперечення істинності позиції без розгляду життєвих обставин, позаяк в такому випадку зникне сама ситуація свободи вибору. Адже свобода нічого не варта, якщо вона не включає у глибинний процес самореалізації особистості «амбівалентність у сприйманні людиною світу» [2, с. 408].

Сьогодні свобода міняє свій формат у зв’язку з розвитком цифрових технологій. Одним із вагомих питань є баланс між свободою слова та захистом суспільних інтересів. У цифрову епоху свобода слова отримала надзвичайно великі можливості для поширення, але водночас виникли проблеми дезінформації та маніпуляції нею, одним із яких є застереження: «інформаційне суспільство, яке актуалізує діяльність та спілкування онлайн, через екран монітору, значно сприяє виникненню та поширенню харизматичних образів у повсякденному житті [3, с. 84].

Очевидно, що філософія свободи є одним з духовних феноменів людства, шо тісно переплітається з історією розвитку техніки і технологій. Якщо проаналізуємо становлення природничих, соціальних, гуманітарних наук, то побачимо що будь яка доба вносила суттєві корективи у розуміння цього явища – від релігійних у Середньовіччі, звернених до Бога і до раціональних, зорієнтованих на людину-споживача у наш час.

Сучасне суспільство отримує все нові виклики щодо тлумачення та гарантування свободи вибору. З одного боку, діджиталізація уможливлює вияв особистісної свободи через розгалужені комунікації. З іншого – загрожує приватності, потребує додаткових зусиль з боку держави для захисту персональних даних споживача та продуцієнта інформації, убезпечення від надмірного контролю третіх осіб в процесі обміну думками і таке інше.

Загалом, зміст і роль комунікативної свободи в сучасних реаліях полягає у формуванні світоглядно-теоретичних і політико-правових орієнтирів, де поважаються інтереси як особи, так і громади. В умовах інтенсивної цифровізації варто спрямувати зусилля мислячої громадськості на пошук і збереження рівноваги між правовим полем і науково-технічним поступом. У глобальному світі, тісно пов'язаному зі змінами в культурно-антропологічному просторі, лише поєднання історичних надбань з інноваційними технологіями дозволить зберегти свободу вибору як абсолютну цінність та використати її на благо суспільства.

Список використаних жерел

1. Хамітов Н. В., Киселиця С. В., Деркач О. Л. Проблема тілесності суб'єкта штучного інтелекту в контексті теорії еволюції природного і штучного інтелекту. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія.* Чернігів: ЧНТУ, 2017. № 2(10). С.95-102. DOI 10.25140/2412-1185-2017-2(10)-95-102. URL: https://www.academia.edu/104416507/ (дата звернення 15.04.2026).

2. Киселиця С. В. Епістемологічне підґрунтя віри. *Наукові записки. Серія «Філософія».* Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. Вип. 11. С.406-416. URL: https://www.academia.edu/43866477/ (дата звернення 17.04.2026).

3. Крилова С., Крилова В. Харизма людини у еру інформаційних технологій та мас-медіа. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії.* 2023. Вип. 47, 2. С. 84-91. URL: https://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/47_2023/10.pdf (дата звернення 15.04.2026).

СЕКЦІЯ 3
Міжкультурна комунікація в глобалізованому світі

УДК 81'42:316.77:316.7

Bykonia O.P.
Professor of the Linguistics Department
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Penitentiary Academy of Ukraine

INTERCULTURAL COMMUNICATION AS A FACTOR IN PROFESSIONAL INTERACTION WITHIN A GLOBALISED SECURITY ENVIRONMENT

Intense processes of globalisation, digitalisation and the transformation of the communicative sphere characterise the contemporary stage of societal development. In this context, intercultural communication is becoming not only a mechanism for social interaction, but also a key factor in professional effectiveness, particularly in the fields of security, law and public administration.

Globalisation processes are significantly altering the nature of linguistic interaction, highlighting the need to develop intercultural competence as a component of professional training for modern specialists. In a multicultural environment, communication goes beyond the mere linguistic exchange of information and encompasses a system of cultural codes, pragmatic strategies, social norms and behavioural models.

This issue is particularly relevant in the context of the professional activities of security sector personnel, where effective communication is directly linked to the ability to interpret culturally marked behavioural patterns, prevent conflict-prone situations, and ensure constructive interaction.

This study aims to analyse intercultural communication as a factor in professional interaction within the context of a globalised security environment.

In today's humanities, intercultural communication is viewed as a complex sociocultural process of interaction between members of different cultural communities, involving the exchange of information, meanings, values and behavioural patterns.

In this context, language serves not only as a means of transmitting information but also as a mechanism for shaping social reality and cultural identity. As V. I. Aksonova notes, intercultural communication is a key factor in the formation of a global information and communication space, as it facilitates the integration of diverse cultural systems amidst the process of globalisation [1].

Researchers emphasise that intercultural communication is based on the interaction of cultural codes, which determine linguistic behaviour, communicative strategies, and the interpretation of information. In this regard, the concepts of linguistic worldview, cultural context and discursive practices take on particular significance.

The works of Edward Hall, who proposed a classification of high-context and low-context cultures, remain conceptually important for the study of intercultural communication [2]. The scholar argued that communication effectiveness depends not only on linguistic means but also on participants' ability to take cultural context into account.

Geert Hofstede also made a significant contribution to the development of the theory of intercultural communication, viewing culture as a system of collective values that determine the communicative behaviour of social groups [3].

Globalisation has significantly influenced the nature of modern communication, transformed linguistic practices and gave rise to a new digital discourse. The high intensity of information

exchange characterises the contemporary communicative space, the multimodality of communication, the spread of English as a lingua franca, the hybridisation of linguistic practices, and the digitalisation of communicative processes.

The digital space is shaping new models of professional communication, within which the speed of information exchange, the adaptability of communication strategies and the ability to interpret messages across cultures are becoming particularly important.

Intercultural competence is particularly important for professionals in the security sector, law enforcement and the prison system, whose work involves communicating in conflict-prone environments.

In this context, professional communication entails the ability to interpret culturally marked behaviour; mastery of conflict de-escalation strategies; adherence to ethical standards of professional speech; and the development of tolerant communicative behaviour.

One of the key challenges in intercultural interaction is the existence of communication barriers arising from differences between cultural models of behaviour.

The main barriers to intercultural communication include: semantic differences; pragmatic misunderstandings; ethnocultural stereotypes; differences in communication strategies; and conflicting value orientations.

Manipulative discursive practices used to influence public consciousness are becoming particularly relevant in today's information landscape.

Within the framework of critical discourse analysis, discourse is viewed as an instrument of social influence that shapes models of reality perception and determines the nature of social interaction.

In the professional sphere, the effectiveness of communication depends to a large extent on a specialist's ability to take into account the cultural context of the communicative situation and to adapt their speech behaviour to the specifics of intercultural interaction.

At the same time, globalisation is leading to the standardisation of language practices, which may result in the loss of local cultural distinctiveness and the erosion of national linguistic identity.

Therefore, intercultural communication within the context of a globalised security environment is a key factor in professional interaction and social stability.

Contemporary globalisation processes are transforming the communicative landscape, altering patterns of linguistic behaviour, professional interaction, and mechanisms of social communication.

In these circumstances, intercultural competence becomes an essential component of professional training for security sector specialists, as it ensures effective communication, helps prevent conflicts and fosters constructive dialogue.

Prospects for further research relate to the analysis of digital discourse, the transformation of linguistic identity, and communication strategies within a professional multicultural environment.

Список використаних джерел

1. Аксьонова В.І. Міжкультурна комунікація як фактор формування глобального інформаційно-комунікативного простору: монографія. Кіровоград, 2016. 228 с.

2. Hall E.T. Beyond Culture. New York: Anchor Books, 1990. 256 p. URL: https://archive.org/details/beyondculture00hall

3. Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M. Cultures and Organizations: Software of the Mind. McGraw-Hill, New York, 2010. 576 p.

УДК 811.111'42:659.1:316.772.4

Баштова С. В.,
здобувачка ІІІ курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Туризм»
Науковий керівник – **Ніколаєнко О. В.,** ст. викладач кафедри ІФ
Національний університет «Чернігівська політехніка»

МАНІПУЛЯТИВНІ МОВНІ ЗАСОБИ В ТУРИСТИЧНІЙ РЕКЛАМІ: ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Трансформація глобального інформаційного простору перетворила сучасну туристичну галузь на арену інтенсивної лінгвокультурної взаємодії. Сьогодні просування туристичного продукту базується не на сухому переліку послуг, а на конструюванні специфічного прагматичного наративу, який має бути зрозумілим представникам різних національних спільнот. У межах міжкультурної комунікації реклама виступає потужним інструментом впливу, де мова виконує роль стратегічного медіатора. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення того, як вербальні механізми адаптуються до вимог глобалізованого ринку, створюючи універсальні, але водночас глибоко маніпулятивні образи дестинацій, що апелюють до базових культурних архетипів споживача.

Першочерговим завданням туристичного тексту є вимкнення раціонального аналізу та перехід у площину почуттів. Для цього активно використовуються вербальні засоби маніпуляції, засновані на емоційно-оцінній лексиці [1]. Замість технічних описів ми бачимо слова-маркери: «незабутній», «райський», «ексклюзивний». Ці епітети створюють суб’єктивну цінність об’єкта, яка часто не підкріплена фактами. Зокрема, реклама часто маніпулює нашим бажанням пізнати «іншого», створюючи спрощений, привабливий образ чужої культури для глобального споживача. Наприклад, слово «автентичний» додає статусності будь-якому готелю, створюючи ілюзію доторку до історії, навіть якщо йдеться про стандартну стилізацію.

Важливу роль у цьому процесі відіграють імперативні конструкції, що є частиною ширшої технології маніпуляції [3]. Фрази на кшталт «Відкрий для себе нові горизонти» або «Дозволь собі розкіш» діють як приховані команди. Вони не просто пропонують послугу, а формулюють готову модель поведінки. Читач підсвідомо сприймає такий заклик не як тиск, а як дружню пораду чи дозвіл на отримання задоволення, що значно знижує критичний поріг сприйняття інформації.

Особливості маніпуляції на веб-сайтах для туристів вимагають максимальної лаконічності та влучності [2]. Тут активно застосовується метод евфемізації — заміна слів із потенційно негативним забарвленням на привабливі відповідники. Це дозволяє рекламістам перетворювати недоліки локації на її «унікальні особливості». Так, невеликий розмір номера описується як «затишна приватність», а відсутність активної інфраструктури поблизу як «можливість повного єднання з природою». Такі лінгвістичні прийоми допомагають створювати ідеалізовану картинку відпочинку, де кожна деталь тексту працює на підсилення позитивного образу [2].

Ще одним потужним інструментом вербальної маніпуляції є апеляція до думки більшості [1]. Вирази «хіт сезону», «вибір мільйонів» або «найпопулярніший напрямок» створюють психологічний ефект безпеки. Людина схильна довіряти перевіреним маршрутам, і реклама майстерно використовує цей інстинкт, щоб зняти відповідальність за вибір із самого клієнта. Коли ми бачимо, що напрямок є популярним, ми підсвідомо вважаємо його якісним.

Останнім штрихом у цій маніпулятивній системі є стратегія персоналізації, де через активне використання займенників «Ви» та «Ваш» створюється ефект індивідуальної пропозиції. Це одна з ключових технологій маніпуляції, що дозволяє побудувати довірливі відносини з аудиторією [3]. Коли текст обіцяє, що «Ваш ідеальний ранок почнеться тут», він влучає в особисті потреби читача, роблячи рекламну обіцянку частиною його власних планів на майбутнє.

Підсумовуючи викладене, слід констатувати, що лінгвістична природа туристичного дискурсу в умовах глобалізації є симбіозом сугестивних технологій та соціокультурних стандартів. Застосування емоційно-експресивної лексики, стратегій соціального схвалення та технік персоналізації дозволяє створювати комунікативні моделі, що ефективно нівелюють мовні бар'єри та керують поведінковими актами міжнародної аудиторії. Маніпуляція в цьому контексті постає як складне лінгвокультурне явище: вона водночас стимулює розвиток «економіки вражень» і створює ризики викривленого сприйняття реальності. Усвідомлення цих механізмів є ключовим фактором формування критичної медіаграмотності в просторі сучасного міжкультурного діалогу, що дозволяє споживачеві відокремлювати сконструйовані рекламні міфи від об'єктивної соціокультурної дійсності.

Список використаних джерел

1. Мойсеєнко І. П. Вербальні засоби маніпуляції в рекламі. Вісник Київського університету культури. 2024. № 1. С. 126–130. URL: https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.1.1/21 (дата звернення: 16.02.2026).

2. Papp V. Linguistic Tools of Manipulation in Advertisements on Websites for Tourists. 3rd International Conference Foreign Languages and Tourism. 2016. С. 78–84. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/1017849.FLT_Conference.pdf (дата звернення: 20.02.2026).

3. Слободянюк І. Ю. Технологія маніпуляції у текстах туристичної реклами : монографія. – Кропивницький. Кіровоградський університет. 2022. 157 с. URL: https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/15733 (дата звернення: 21.02.2026).

УДК 81'42: 316.772.3/.4

Vysikanets D. O.
Student, academic group ФА-241
Scientific advisor – **Ushata T. O.**, senior lecturer
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

‘DIGITAL GLOBISH’: THE EVOLUTION OF ENGLISH AS A GLOBAL LANGUAGE IN SOCIAL MEDIA

Among the defining features of present-day linguistic change, the global spread of English stands out as particularly consequential. Over time, it has given rise to a distinct communicative form commonly referred to as "Globish" – a term coined by Jean-Paul Nerrière in 2004 to describe a simplified version of English oriented toward cross-cultural exchange in business contexts [1]. At its core, this variety relies on a reduced vocabulary and less complex grammatical patterns, with the priority placed firmly on mutual comprehension rather than conformity to native-speaker usage.

The mass uptake of social media has, however, pushed this concept well beyond its original boundaries, producing what scholars might call "Digital Globish" – a living, open-ended mode of expression shaped jointly by hundreds of millions of internet users worldwide. Unlike Nerrière's top-down model, Digital Globish is driven largely by speakers for whom English is not a mother

tongue. Since non-native users account for more than 1.1 billion of the estimated 1.5 billion people who communicate in English globally, the language's trajectory is now shaped primarily by communities outside historically anglophone regions [2].

The technical architecture of digital platforms has left a deep mark on the form this variety of English takes. Character restrictions, real-time messaging, and the general speed of online interaction have together pushed users toward shorter, more economical expression – a tendency well illustrated by the widespread use of initialisms like "LOL" or "OMG." Social media has also altered the pragmatic weight of familiar punctuation marks: a closing full stop, once purely conventional, now often reads as signalling coldness or irritation rather than grammatical completeness. Image-oriented platforms like Instagram and TikTok have additionally deepened the role of non-textual elements – among them hashtags, emoji, memes, and catchphrases – in day-to-day digital communication.

In practice, emoji and memes have taken on a function comparable to body language in face-to-face interaction: they signal mood, clarify intent, and help bridge gaps between different cultural backgrounds. Where emoji add emotional texture to written text, memes work through the tension between image and caption to produce shared cultural meaning. Within Digital Globish, knowing how internet culture works often matters more for successful communication than any command of formal grammar.

Another notable trait of this register is what has been termed "algospeak" – a set of informal substitution strategies that users have developed to stay below the radar of automated moderation systems. Words or phrases liable to trigger algorithmic filters are swapped for phonetic lookalikes, deliberate misspellings, or symbolic substitutes (the word "unalive" instead of "dead," or particular emoji used to gesture at sensitive topics, are representative examples). Algospeak makes visible the ways in which language bends in response to technological control, though this flexibility comes at a cost: meaning can become unclear, and certain stigmas may be reinforced rather than challenged [3].

The spread of English through digital channels has also set in motion processes of "glocalization" and translanguaging. In mixed-language online spaces, English regularly merges with local vernaculars, yielding hybrid codes such as Hinglish. Users move fluidly between languages to position themselves socially and to say things with a precision that one language alone might not allow. These practices challenge ideologies built on the premise of a single, pure language and position English instead as a resource held in common across its global user base.

That said, the entrenchment of Digital Globish raises legitimate questions about the fate of formal linguistic competence. Online norms consistently put speed and practical communication ahead of punctuation and grammatical precision. There is growing evidence that younger speakers are bringing these informal habits into academic writing, which makes it harder to sustain clear distinctions between registers [4].

The dominant position of English in digital spaces produces both opportunities and disparities. It opens access to transnational conversations in education, work, and culture; at the same time, it works against speakers of minority languages and tends to reproduce existing hierarchies of linguistic status. Non-native users remain vulnerable to being judged negatively on account of accent or non-standard forms, regardless of how substantive their actual contribution might be.

These shifts have real consequences for how languages are taught. Rather than treating Digital Globish as something to be corrected or avoided, educators would be better served by helping learners develop the awareness to move between registers as the situation demands. Language curricula should incorporate an understanding of how digital discourse works, how to shift between formal and informal modes, and how to communicate across cultural differences. Translanguaging approaches, in particular, seem well-suited to helping multilingual learners make productive use of everything they know linguistically [5].

In the years ahead, Digital Globish will probably become still more decentralised and increasingly shaped by the platforms that host it. AI writing assistants, predictive input, and algorithmic content filtering will keep pushing language in particular directions, even as users find new ways to express themselves. English, in this light, is remaking itself into a flexible, multi-centred global system – one defined less by its native speakers than by the far larger community that uses it as a second or additional language.

Taken together, Digital Globish represents a fundamental shift in both the global standing and the internal workings of the English language. It brings together tendencies toward grammatical and lexical simplification, the growing role of multimodal expression, processes of cultural mixing, and deep adaptation to digital environments. For all the challenges it poses to established norms and for all the reasonable concerns about the long-term health of linguistic diversity, it has also made possible forms of communicative exchange and creative engagement at a scale that was previously unimaginable. Any serious scholarly treatment of communication, identity, and cultural production in today's globalised world must therefore grapple with what Digital Globish is and what it is becoming.

Список використаних джерел

1. Globish (Nerrière) // Wikipedia : website. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Globish_(Nerri%C3%A8re) (accessed: 08.05.2026).
2. Globish Overview // Globish Foundation : website. URL: https://globishfoundation.org/index.php/globish-overview (accessed: 08.05.2026).
3. English Journal : electronic scientific journal. URL: https://languagejournals.com/index.php/englishjournal/article/view/98/83 (accessed: 08.05.2026).
4. Digital Communication and English Language Evolution // EasyChair Preprints. URL: https://easychair.org/publications/preprint/lQ4v/open (accessed: 08.05.2026).
5. International Journal of Scientific Innovation : electronic resource. URL: https://ijsi.in/wp-content/uploads/2025/07/18.02.027.20251003.pdf (accessed: 08.05.2026).

УДК: 811.111 [22+37] (045)

Георгиця К. А.

здобувачка 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»

Науковий керівник – **Чернікова О. І.**, доцент кафедри лінгвістики та перекладу, кандидат філологічних наук

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

LINGUO-CULTURAL ASPECTS IN LITERARY TRANSLATION. NATIONALLY BIASED LEXICON AND WAYS OF ITS TRANSLATION

"Culture is the way of life and its manifestations that are peculiar to a community that uses a particular language as its means of expression".[1]

As much as art, translation has always been one of the most human-driven industries. It reflects not only intellectual effort, but also empathy, intuition, and the translator's ability to bridge gaps between different worldviews.

Translating literary works is not an easy task since it poses many problems for the translator in terms of lingua-cultural aspects. All the translations seek dynamic equivalence in the sense of creating a response in the audience similar to that of the original text.[2] These challenges require not only technical skill but also deep cultural sensitivity and awareness of context. This places a significant

ethical responsibility on translators, as their decisions can influence how entire cultures and identities are represented and understood by foreign audiences. Key cultural aspects of literary translation may not only involve linguistic features such as: idioms, proverbs, and non-equivalent vocabulary, but emotions and feelings as well. In addition, symbolism, humor, historical references, and culturally specific imagery often complicate the translation process, demanding creative solutions rather than literal equivalence.[3] No matter how different cultures around the world are, literature will always be the key tool to express your views, to make a political statement, to fight, oppress, etc. Through literature, authors encode their cultural realities, and translators become responsible for decoding and re-encoding these meanings for a new audience without losing their essence.[4]

Since the beginning of time, all the nations have been able to survive on their art. Culture and tradition were passed along orally — using words in the form of songs, stories or poems. In the past, the perfect way to interpret such works accurately and in depth was to visit the country of their origin, live through their lives, experience the same things and then describe it as precisely as you can. Such immersive experience allowed for a more authentic understanding of cultural nuances that cannot be fully captured through language alone**.** However, with the development of the world wide web we are finally able to read and look at the experiences that many different cultures were going through throughout their history freely at any time from everywhere.

The aim of this paper is to stimulate the discussion on the importance of cultural studies in the translation field and academic establishments which are preparing our future translators and interpreters.

The linguo-cultural aspects of literary translation have been explored in this paper through the analysis of a book “The Hour of the Star” (“A Hora da Estrela”) by Clarice Lispector, a Ukrainian-born Brazilian novelist and short story writer, as well as the Ukrainian translation of it. Her book is focused on the problems of the rural Northeast versus the urban Southeast of Brazil, poverty and the dream of a better life, and of an uneducated woman's struggle to survive in a sexist society.[5] As Brazil is a relatively large country, its culture is remarkably diverse and the story in this book is set in the Brazilian realities, making its translation a challenge for translators unfamiliar said realities. That is where the problem of this experiment lies.

There is an official Ukrainian translation of “A Hora da Estrella” — done by Yaroslav Gubarev (Ярослав Губарев) in 2016 under «Видавництво Анетти Антоненко» publishing agency. In the process of analyzing his work, it would be appropriate to showcase various ways of dealing with linguo cultural aspects of translation and suggest alternative ways of dealing with its parts. The focus of this experiment will be on nationally biased lexicon, as a part of linguo-cultural aspects in literary works.

As a practical part of this experiment, the original has been compared with the translated version, and several examples have been chosen, which contained nationally biased words in them, their Ukrainian translation, analyzed them through different perspectives, suggesting alternatives and explaining the translator's choices.

In Portuguese (original): “Como a nordestina, há milhares de moças espalhadas por cortiços, vagas de cama num quarto, atrás de balcões trabalhando até a estafa.”

In Ukrainian (by Yaroslav Gubarev): “Існують тисячі таких, як ця дівчина з північного сходу, що живуть у фавелах*, винаймають ліжко в кімнаті та працюють до виснаження за стійками.

*Фавели — нетрі у великих містах Бразилії.”

If we look at the word “cortiço(s)” and analyze it, we can see that it is a solely Brazilian term for tenements, slums, and boarding houses. Yaroslav Gubarev used “favela” (фавела) — a synonym for slums, etc, which is a nationally biased word in Brazilian Portuguese, creating a reverse situation. While being a widely known term heavily used in Brazilian context, it still might be further adapted, especially for Ukrainian audiences. For example: “Існують тисячі таких, як ця дівчина з північного сходу, що живуть у приміських халупах, ...” or “Існують тисячі таких, як ця дівчина з північного сходу, що живуть у забитих селах, ...”. Using Ukrainian nationally biased lexicon (селах, халупах) we are able to explain the term and create an association with the type of place without a need to make a note or using descriptions.

In Portuguese (original): “E não é que Seu Raimundo só mandava copiar com sua letra linda a palavra efemérides ou efeméricas?”

In Ukrainian (by Yaroslav Gubarev): “ Сеу* Раймундо часто давав їй передруковувати папери, написані його красивим почерком, де було багато таких слів.

* Сеу — бразильське звертання до чоловіків. Те саме, що сеньйор.”

Most of the times, when dealing with nationally biased words, the translator uses a descriptive method, saving the original word in the sentence, which helps saving and showing the authenticity in the context but fails to adapt the term without a description note.[6] As an alternative, an equivalent can be found. For example: “Пан Раймундо часто давав їй передруковувати папери…”. In Ukrainian “Пан” is an absolute equivalent to “Seu”(Cey) which is a formal form of addressing someone. Translating this sentence with an equivalent instead of the description helps the broader audience understand the tone and context with which the character Raimundo is portrayed.

In Portuguese (original): ”Olímpico não tinha vergonha, era o que se chamava no Nordeste de “cabra safado””. In Ukrainian (by Yaroslav Gubarev): “Олімпіко не знав, що таке сором, таких на північному сході називають «безсоромний кабра*»”.

* Кабра (сленг; північний схід Бразилії) — гевал, некультурна людина.“ In this example we are dealing with “Cabra/Cabrão” which is a slang word in Portuguese that has a literal meaning/translation (“goat” — “коза/козел”), but mostly used as a derogatory or a swear word meaning “bitch” or “slut” for women (cabra) and “asshole” or “bastard” for men

(cabrão). Yaroslav chose to continue translating nationally biased words using a descriptive method and explaining the term in the note at the bottom of the page. Alternatively, we can use Ukrainian equivalents, such as different swear words or derogatory phrases. For example: “Олімпіко не знав, що таке сором, таких на північному сході називають «безсоромними хвойдами»”. This variant uses “хвойда” as an equivalent to “whore” in English and conveys the meaning of “cabra” used in the text perfectly, as this word is vulgar and highly offensive when directed at someone. For the best adaptation we are to find the word in the target language that matches the description of an original one the best.

In conclusion, it is essential to emphasize that linguoculture plays a central role in the translation of literary works. Without an adequate understanding of the cultural context in which a work was created, even grammatically accurate translations risk distorting the original message. With the rapid development of the internet and digital platforms has significantly increased access to literature from diverse linguistic and cultural backgrounds. At the same time, younger generations are demonstrating a growing interest in discovering foreign cultures through literature, media, and communication. As a result, many new authors, as well as previously overlooked or untranslated works, are gaining international visibility. This trend inevitably leads to a rising demand for high-quality literary translations that can faithfully convey both the artistic and cultural dimensions of the original texts. However, to produce high-quality translations of works by authors from different countries and diverse backgrounds, translation studies programs must include cultural studies and related disciplines. By investing in the development of linguocultural competence among translators, we contribute to a more nuanced and meaningful dialogue between cultures, fostering mutual respect and global cultural exchange.

Список використаних джерел

1. Newmark P. A Textbook of Translation. Hertfordshire. 1988.
2. Munday J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications (4th ed.). Routledge. 2016.
3. Boase-Beier J. Translation and Style (2nd ed.). Routledge. 2020.
4. Baker, M. In Other Words: A Coursebook on Translation (3rd ed.). Routledge. 2018.
5. The Hour of the Star. Wikipedia. 2026. URL https://en.wikipedia.org/wiki/The_Hour_of_the_Star
6. Козачук А. М. Перекладацькі трансформації та прийоми: термінологічні виклики у перекладознавстві. Нова філологія, (89), 2023. 129–136.

УДК 373.2

Гончаренко А. О.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня освіти
спеціальності 035 «Філологія»,
групи МЛАБ 1-22-4.0д.
Науковий керівник – **Калитюк Л. П.,** філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

PAGAN GODS-RELATED WORDS IN MODERN ENGLISH

The paper focuses on lexical units in Modern English that are directly or indirectly connected with Germanic mythology. The study investigates the semantic, etymological and cultural features of lexical items associated with pagan gods and examines how mythological concepts continue to preserve symbolic meaning in present-day English vocabulary. Particular attention is paid to lexical units related to Thor, Odin and Frigg, whose names and symbolic associations remain visible in modern linguistic and cultural discourse [2, p. 24].

The relevance of the research is determined by the growing interest in the interaction between language, mythology and cultural memory. Even though pagan belief systems disappeared centuries ago, many lexical units connected with ancient myth continue to function actively in Modern English. Such vocabulary reflects historical continuity between Old English traditions and contemporary language usage. The study also shows that mythology influenced not only the historical development of English vocabulary but also the formation of semantic and symbolic associations preserved in modern communication [1, p. 215].

The practical part of the research was based on the analysis of lexical units selected from the Online Etymology Dictionary and academic sources devoted to Germanic mythology. The lexical material was classified according to semantic associations connected with strength, wisdom, magic, love and natural phenomena. The research combines etymological, semantic and descriptive methods of analysis in order to identify direct and indirect mythological influence on lexical meaning.

The analysis showed that lexical units associated with Thor are connected with the semantic fields of strength, thunder, power and natural phenomena. One of the clearest examples is the word Thursday, whose etymology originates from “Thor’s day” according to the Online Etymology Dictionary [3]. The study also revealed that words connected with Thor frequently maintain associations with physical force (e.g., thunder, hammer, lightning), protection (e.g., shield, guardian, defender) and military power (e.g., warrior, battle, weapon). In addition, some lexical units demonstrate indirect mythological influence through symbolic meaning and associative perception rather than direct lexical derivation.

The paper also showed that lexical units associated with Odin are strongly connected with wisdom, poetry, knowledge and magic. The lexical item Wednesday originates from Woden, the Anglo-Saxon equivalent of Odin [4, p. 42]. During the analysis it was discovered that words related to Odin often hold symbolic associations with intellectual authority (e.g., wisdom, knowledge, inspiration), mystical knowledge (e.g., rune, prophecy, magic) and supernatural power (e.g., vision, ritual, sacrifice). Such lexical units remain productive in modern media discourse, fantasy literature and popular culture, where mythological symbolism continues to influence interpretation and meaning [2, p. 58].

One more important aspect of the study concerns lexical units associated with Frigg. The analysis showed that these words maintain semantic associations with femininity, marriage, affection and family traditions. Although direct mythological meaning is less recognizable for modern speakers, many lexical items continue to function as carriers of cultural symbolism connected with ancient Germanic beliefs.

The quantitative analysis revealed that the most productive semantic groups among the analyzed lexical units are strength and power or wisdom and magic. These semantic categories represent the dominant mythological concepts maintained in Modern English vocabulary. The research additionally illustrated that lexical units connected with pagan gods continue to function not only in historical contexts but also in modern literature, media communication and contemporary cultural discourse.

The results of the research confirm that Germanic and Norse mythology remains an important source of lexical enrichment and symbolic meaning in Modern English. Mythological vocabulary holds elements of cultural memory and reflects the continuity between ancient belief systems and present-day linguistic traditions. So, the analyzed lexical units show that mythology continues to influence semantic development and associative meaning in contemporary English even after the disappearance of the original pagan religious context [1, p. 122].

Список використаних джерел

1. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press, 2019.
2. Lindow, J. Norse Mythology: A Guide to Gods, Heroes, Rituals, and Beliefs. Oxford University Press, 2001.
3. Online Etymology Dictionary. Available at: https://www.etymonline.com/
4. North, R. Heathen Gods in Old English Literature. Cambridge University Press, 1997

УДК 811.111'342.9:378.016:81'243

Гурина Н. В.
старший викладач кафедри іноземних мов
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ІНТОНАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НА ОСНОВІ КОМУНІКАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДТРИМКИ СПІВРОЗМОВНИКА

У нашому дослідженні, присвяченому професійно-орієнтованому навчанню майбутніх учителів англійської мови вживання англійських інтонем у говорінні, ми приділяємо значну увагу реалізації комунікативних стратегій (КС) притаманних англомовній культурі. Комунікативні стратегії дистанціювання, натяку, пом'якшення, комунікативної підтримки співрозмовника чи акту спілкування забезпечують належний перебіг мовленнєвого контакту та уникнення гострих кутів у міжкультурному спілкуванні.

Майбутні учителі і всі, хто прагнуть ефективної комунікативної взаємодії, мають оволодіти рядом англійських комунікативних стратегій, які характеризуються відповідними мовними та мовленнєвими засобами [1, с. 238]. Так, кожна англомовна комунікативна стратегія оперує рядом певних інтонем – одиниць навчання англійської інтонації, які тісно взаємопов'язані з лексичними та граматичними засобами. Знання відповідних кожній комунікативній стратегії англійських інтонем паралельно з їх лексичними та граматичними «носіями» забезпечить більш ефективне англомовне спілкування та підвищить рівень іншомовної вимовної культури майбутніх учителів англійської мови

Однією з ключових КС, яку ми вважаємо за необхідне включити до діапазону професійно-цінних для педагогів, є стратегія підтримки комунікативного акту. Відомо, що під час іншомовного спілкування учні або студенти часто не вміють висловлювати свою зацікавленість у бесіді, увагу, згоду, незгоду, утримувати її темп – тобто правильно підтримувати чи стимулювати бесіду, виявляти комунікативну підтримку співрозмовнику,

уникати незручного мовчання. В англомовній мовленнєвій культурі всі учасники комунікації несуть рівну відповідальність за належний перебіг розмови, її безперервність, комфортну атмосферу та збереження морального спокою і «обличчя» учасників спілкування [2, с. 140]. Тому важливим завданням є навчити студентів належним лексичним засобам паралельно з релевантними інтонемами, які забезпечать вміння правильно та згідно англомовних мовленнєвих норм вести, спрямовувати та корегувати перебіг бесіди. Основною вимогою при цьому є збереження безперервності акту спілкування (*keep-the –conversation-going*).

КС підтримки комунікативного контакту реалізується у ряді тактик. Першою тактикою є розгортання односкладових реплік-відповідей. Прості "yes" та "no" на основі Low Fall (надалі інтонема 1) вважаються неввічливими [3, с. 31]. Щоб виразити більшу зацікавленість та повагу до співрозмовника, у британській культурі звертаються до прийому акцентування згоди та пом'якшення відмови. Прислівники "very", "certainly", "definitely", "alright" поряд з інтонемами 1 (Low Fall), 2 (на основі Low Rise), 5 (на основі Fall-Rise) стануть в особливій нагоді, щоб продемонструвати свою високу мовленнєву культуру. Наприклад, замість потенційно конфліктогенної короткої відповіді "No, it's not" доцільно вживати розширену структуру з підсилювальним компонентом: "ˌNo, it's ˌdefinitely not".

Також потрібно уникати у відповідях щодо запиту інформації чи фактів короткого "sure" чи "of course", оскільки вони будуть сприйняті як доволі грубі відповіді з імплікацією «вам слід було про це знати, це відома інформація». Для висловлення позитивної думки замість коротких відповідей доречно вживати дієслова «мислення» — "believe", "think", "suppose", "hope", "expect". При цьому краще вживати інтонему 5а на основі Fall-Rise divided. *Ex: I ˌhope ˌso. We exˌpect him to come ˌsoon.*

Для пом'якшення відмови, окрім згаданих вище дієслів мислення, доцільно вживати обмовки та допущення типу "in principle", "to a certain extent", "in most cases", а також вирази "I agree but...", "I'm afraid but...", "In a way yes... but...". Найбільш цінними при цьому будуть інтонеми 5а (на основі Fall-Rise divided) та 2, 2а (Low Rise).

Другою тактикою є заповнення пауз, щоб уникнути незручного мовчання та зробити бесіду невимушеною. Тут потрібно оволодіти спектром «знаків уваги» та «маркерів ввічливості» [4, с. 98]. Також доречно не забувати про посмішку та коректну «мову тіла». Виявлення «знаків уваги» реалізується шляхом коротких питань трьох типів — коротких, розділових та "echo-questions". Зазначені типи питань вимагають вживання інтонем на основі Low Rise, High Rise, Fall-Rise та High Fall. Low Fall вживається значно рідше для виявлення негативного ставлення співрозмовника чи сарказму, що виходить за межі нашого культурного дискурсу. "Echo-questions" найчастіше вимовляються з інтонацією Low Rise, High Rise та виражають здивування. Цікаво, що в якості реплік на стверджувальні речення часто вживаються заперечні "tags", які ефективно звучать з інтонемами на основі High Fall (інт. 3) та Low Fall (інт. 1).

Серед найкорисніших філерів пауз є: займенники "how", "what", "that", численні вигуки "Gosh!", "Wow!", "Phew!", "Oh!", "Oh, come on!" та слова типу "well", "now", "I see", "Let me think", "I think...". Перелічені групи мовних засобів можуть вживатися майже з усіма інтонемами англійської мови відповідно до модального значення фрази, але перевага за найбільш культурно-цінними та «толерантними» інтонемами на основі Low Rise чи Fall-Rise (divided and undivided). Остання група мовних засобів — так звані "hesitation devices" найчастіше представляє окрему синтагму та вживається з інтонемою на основі Low Rise (інт. 2) чи Fall-Rise divided (інт. 5а).

Стратегія комунікативної підтримки співрозмовника з її релевантними інтонемами-маркерами та іншими КС підвищує ефективність процесу міжкультурного спілкування, гарантує належний рівень англомовної вимовної культури та професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови.

Список використаних джерел

1. Артеменко Т. М., Липко І. П. Про деякі комунікативні стратегії навчання іноземної мови. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації* : матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Переяслав-Хмельницький, 17 листоп. 2016 р.). Переяслав-Хмельницький, 2016. С. 236–239.

2. Фонетика англійської мови: фоностилістика і риторика мовленнєвої комунікації : посібник для студентів ВНЗ / М. П. Дворжецька та ін. Вінниця : Нова Книга, 2005. 240 с.

3. Козубська І. Г. Типологія комунікативних стратегій і тактик у межах прагматики тексту (на матеріалі англомовних монографій з інформаційних технологій). *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017. Vol. V (37), Issue 137. P. 30–34.

4. Roach P. English Phonetics and Phonology: A Practical Course. 4th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 231 p.

УДК 82-313.2:811.111'42

Захарчук С.О.
Здобувачка 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
гр. ІФ-231
Науковий керівник – **Пікун Л.В.,** к. філол. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

РОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ АЛЮЗІЙ НА РОМАН «1984» ДЖ. ОРВЕЛЛА У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Велика кількість літературознавців та дослідників вважають Джорджа Орвелла «пророком», адже наша реальність все більше стає схожою на події антиутопічного роману «1984». У своєму творі, опублікованому 1949 року, Дж.Орвелл описував своє бачення майбутнього, втім, як автор сам зазначав, це було не передбачення, а застереження для майбутніх поколінь. Сучасні журналісти вдаються до використання алюзій на роман «1984» у своїх статтях, щоб підкреслити зв'язок між актуальними викликами для суспільства й можливими негативними сценаріями подій, які можуть стати реальністю, якщо вчасно не почати діяти.

Стилістичний прийом «алюзія» визначається як натяк або відсилання до певної історичної події або літературного твору у новому контексті. Також алюзія слугує засобом інтертекстуальності, оскільки дозволяє автору захопити увагу читача ти вплинути на нього за допомогою добре відомого образу з іншого джерела [2]. Популярними джерелами алюзій є літературні твори, міфологія, мистецтво, Біблія та релігійні тексти. Крім того, використання алюзій сприяє економії мовленнєвих зусиль, що надзвичайно важливо для збереження лаконічності й чіткості у заголовках медіатекстів. Важливо, що автор, додаючи алюзію до свого твору, переважно не вдається до деталей та не конкретизує, натомість він дає можливість читачу самостійно зрозуміти зв'язок з прихованим першоджерелом [8]. У сучасному медіадискурсі розпізнають такі види алюзій: експліцитні, які є очевидними завдяки популярності джерела, й імліцитні, тобто приховані, для того, щоб їх розпізнати читачі мають володіти широким обсягом знань та вміти ретельно аналізувати текст [1, с. 157].

Посилання на роман «1984» часто трапляються у новинах присвячених технологічним інноваціям. До прикладу, у статті німецького видання "The Berliner" під назвою "Berlin's Big Brother: New Police Surveillance Powers and What They mean for you" автор використовує образ «Великого Брата», щоб звернути увагу на небезпечність поліцейських реформ [4]. Він

описує основні нововведення, такі як: надання дозволу поліції користуватися прихованими натільними камерами у приватних будинках, застосовувати штучний інтелект для стеження на вулицях та зламувати телефони підозрюваних у злочинах або навіть свідків. Такі дії з боку влади порівнюються з політикою Великого Брата, персонажа роману Дж. Орвелла і лідера держави Океанії, який мав змогу безперервно спостерігати за кожним жителем країни та застосовувати репресії до осіб, які на його думку, загрожували безпеці суспільства.

Окрім того, ім'я самого автора роману може виконувати функцію алюзії. У статті "'Orwellian': Sainsbury's staff using facial recognition tech eject innocent shopper" від "The Guardian" автор називає новітню технологію розпізнавання обличь «Орвеллівською» з метою підкреслити шкідливість використання такого засобу перевірки, адже існує висока ймовірність зловживання такими методами [6]. Коли читач натрапляє на прізвище письменника, у думках одразу виникають асоціації з всесвітньо відомим твором «1984». Таким чином ця алюзія працює як «гачок», аудиторії цікаво дізнатися, взаємозв'язок між інноваціями та антиутопією.

Серед інших сфер використання алюзій виділяються також політичні новини, зокрема поширеним стало додавання згадок про «1984» у статтях присвячених сучасній політиці США. Розглянемо статтю "Karoline Leavitt's White House briefing doublethink is straight out of Orwell's '1984'", яку опублікувало видання "The Conversation" [3]. Автор використовує термін із роману "Doublethink" (дводумство), який вказує на здатність вважати істинними різні переконання, що суперечать одне одному. За допомогою цієї алюзії журналіст критикує прес-секретарку Білого Дому Каролін Левіт та її брифінг про успіхи в економічній ситуації Америки. Проаналізувавши статтю, розуміємо, що данні, які озвучила Каролін, й реальні цифри відрізняються, а кожна спроба аудиторії дізнатися правду зустрічається агресією. Порівняння промови з «дводумством» свідчить про свідоме намагання влади стерти межі між правдою та брехнею, переконати суспільство, що тільки інформація Білого Дому є достовірною.

Окрім цього, медіа нерідко порівнюють дії чинного президента США з тоталітарним стилем управління Океанії у романі Дж.Орвелла. До прикладу, у статті, що висвітлює політику Трампа щодо опозиції та критиків, під назвою "Trump's Thought Police Hit Their Stride" ("Spiegel International") автор вдається до образу «Поліції думок» [7]. За задумом британського письменника, ця інституція мала контролювати порядок у державі та боротися з «інакомисленням», караючи людей навіть за «думкозлочини», тобто за сам факт небажаних думок. Згідно з автором статті вчинки адміністрації Трампа нагадують функціонування Поліції думок, через переслідування опонентів, заклик до доносів та тиск на медіа [7].

Наступною алюзією, яка трапляється в медіатекстах присвячених Американській політичній стратегії, є "Newspeak" ("Новомова"). Гарним прикладом можна вважати статтю "Trump's newspeak threatens us all" ("IPS"), у якій йдеться про зміни в мові державного управління США [5]. У романі новомова була штучно створена, щоб контролювати мислення людей шляхом постійних скорочень словників, усунення багатозначних слів та складних понять. Відтак суспільство би навіть і не намагалося суперечити владі через відсутність мовних засобів для вираження опозиційних поглядів. США застосовує подібний механізм у новій мовній політиці. Відтепер терміни пов'язані з гендерною та расовою ідентичністю, екологічною кризою й кліматичними змінами заборонені до використання в уряді країни. У такий спосіб Трамп намагається витіснити суперечливі теми з Американського публічного простору і водночас вплинути на Європейські цінності.

Отже, у ході дослідження було виявлено, що алюзії на роман «1984» Дж.Орвелла відіграють роль ефективного інструменту для зображення політичних маніпуляцій, критики неправомірного використання технологічних можливостей та обмеження свободи слова й думки. Завдяки добре відомим образам журналісти можуть привернути увагу аудиторії до актуальних проблем, зокрема порушення демократичних цінностей, і спонукати читачів до критичної оцінки подій.

Список використаних джерел

1. Власюк Л.С., Демиденко О.П. Features and functioning of allusions in English media materials: linguocultural and translation aspects. «Молодий вчений». липень, 2020 р., №7 (83). С. 156-158. URL: https://www.researchgate.net/publication/344092873_FEATURES_AND_FUNCTIONING_OF_ALLUSIONS_IN_ENGLISH_MEDIA_MATERIALS_LINGUOCULTURAL_AND_TRANSLATION_ASPECTS
2. Ігнатенко М.А. Алюзія літературна // Велика українська енциклопедія. 2019. URL: https://vue.gov.ua/Алюзія_літературна
3. Beers L. Karoline Leavitt's White House briefing doublethink is straight out of Orwell's '1984'. *The Conversation*. 2025. December 17. URL: https://theconversation.com/karoline-leavitts-white-house-briefing-doublethink-is-straight-out-of-orwells-1984-270675
4. Berlin's Big Brother: New Police Surveillance Powers and What They Mean For You. *The Berliner*. 2026. January 15. URL: https://www.the-berliner.com/police-surveillance-powers-berlin/
5. Palacio A. Trump's newspeak threatens us all. *International Politics and Society (IPS Journal).* 2025. June 16. URL: https://www.ips-journal.eu/topics/democracy-and-society/trumps-newspeak-threatens-us-all-8343/
6. Rawlinson K. 'Orwellian': Sainsbury's staff using facial recognition tech eject innocent shopper. *The Guardian.* 2026. February 5. URL: https://www.theguardian.com/technology/2026/feb/05/london-man-sainsburys-facial-recognition-facewatch
7. Schindler J. Trump's Thought Police Hit Their Stride. *Spiegel International*. 2025. October 7. URL: https://www.spiegel.de/international/world/americas-teetering-democracy-trumps-thought-police-hit-their-stride-a-f8766dd3-d95b-4e75-88fc-92085866210e
8. Stein Ch. Allusion Examples and Why You need Allusion in Your Writing. *thinkwritten.* 2022. February 28. URL: https://thinkwritten.com/allusion/

УДК 81'42:343.431:343.72]:070(73+410)

Капиш К. А.
здобувачка ІІ курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Борисов О.О.**, доктор філологічних наук, професор
Пенітенціарна академія України

ROMANCE FRAUD IN THE CONTEXT OF HUMAN TRAFFICKING

Human trafficking is a serious and widespread crime that violates people's fundamental rights and freedoms. Recently, this problem has accounted for the majority of transnational criminal offenses [1]. Its global prevalence is driven by the high profits generated in this sector. The International Labor Organization notes that those involved in this business can earn over thirty thousand dollars every 30 seconds [1]. Such profit margins indicate that human trafficking is becoming one of the most lucrative forms of transnational crime. For example, in the United States, the profitability of human trafficking is second only to that of the drug trade [1].

The international community devotes significant attention to combating this illegal business. For example, the *Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others, the UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons <...>, the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings*, and others have been drafted and adopted. The most comprehensive definition of the term "trafficking in persons" is contained in Article 3 of the UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons <…>: "the recruitment, transportation, transfer, harboring, or receipt of persons by means of the threat or use of force or other forms of coercion, abduction, fraud, deception, abuse of power or of a position of vulnerability, or the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation."[2]. Europol also notes

that human trafficking is one of the EU's priorities under the EMPACT program for 2026–2029 [3]. This action program in the field of internal security includes external border management, cooperation between police, customs, judicial authorities, information management [3].

At first glance, romance fraud is directly associated with the concept of *HUMAN TRAFFICKING*. However, upon closer examination, it becomes clear that human trafficking encompasses not only forced labor, prostitution, and organ trafficking, but also various types of fraud aimed at forcing a person to benefit or generate profit for criminal groups. Romance fraud, like any other types of online scams, gained popularity during the Covid-19 pandemic, for example, *e.g. As governments across the world restricted the movements of their citizens during Covid lockdowns from 2020, people spent more time online <…>. At the same time, realistic video impersonations, voices, websites, and texts became more commonplace, and scammers increased their use of social media including WhatsApp* [4]. Potential victims of romance fraud include middle-aged people and women seeking partners on dating sites, people with a high sense of loneliness, a tendency to tolerate psychological and emotional abuse, economic instability, and many other factors [5]. Migrants are particularly at risk, as they exhibit nearly all of the listed characteristics. Crucially, while searching for work, they may end up in fraud hubs, e.g., *criminal groups have trafficked tens of thousands of people to Southeast Asia, forcing them to steal billions of dollars from victims around the world through internet fraud* [6].

After establishing a trusting relationship and beginning an "online love" the next stage of romance fraud usually involves a request to send money, e.g., *But after two weeks of chatting, he said he'd been mugged and his phone and computer had been stolen <…> and bit by bit over a period of two months she transferred £80,000 from her bank account. She'd borrowed £50,000 of it from her family, in the belief the man she loved was in trouble* [4].

Romance fraud may not end at the stage of begging or demanding money. Common scenarios involve victims of romance frauds – or any other type of online fraud – agreeing to an offer to travel to another country for a high-paying job, or to visit the romance scammer with whom they have developed a trusting relationship. As soon as a person arrives at their place of work, their documents and means of communication are taken away, e.g. *From then on, the nightmare starts. Passports are taken away* [4]. Human traffickers are increasingly targeting women living in low-income countries. These women buy a home or help their parents in order to earn money for their children's education. They are forced to work in scam centers, even though they came to work as store managers. Their faces and voices can be used for romance frauds. Their duties also include memorizing scam scripts, altering their voices using artificial intelligence, and applying face filters to lure new victims. There are cases where women experience sexual violence or where scam centers sell their employees, e.g., *One day she saw a Facebook post from her recruiter, advertising the sale of Filipino workers for 60,000 pesos (about $1,000) per person.<…> Sex trafficking in the compounds can take many forms – from forced sex work to acts of sexual violence used as punishment, according to the UNODC* [7]. Such activities directly violate the Universal Declaration of Human Rights, which stipulates that everyone has the right to liberty and security of person, that no one shall be held in slavery or servitude, and that no one shall be subjected to torture, cruel treatment, etc. [8].

So, romance fraud is a type of online scam aimed at extorting money from victims. It can serve as the initial step in human trafficking, where a person travels to another country for a supposedly high-paying job or to meet their "online love," only to become a victim of fraud centers involving forced labor, sexual violence, and other forms of exploitation. People with sufficient income are more likely to fall victim to romance fraud, as they are potential targets for financial scams, whereas the victims of human trafficking rings are people with low incomes and/or those in a vulnerable psychological state. These actions violate the Universal Declaration of Human Rights, the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, and other international legal instruments.

Список використаних джерел

1. *U.S. Department of Homeland Security. Human trafficking & Romance fraud. URL:* https://content.govdelivery.com/accounts/USDHS/bulletins/3ce9bf3 (дата звернення: 08.05.2026).
2. Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/ProtocolonTrafficking/ (дата звернення: 10.05.2026).
3. Trafficking in Human Beings. URL: https://www.europol.europa.eu/crime-areas/trafficking-in-human-beings (дата звернення: 10.05.2026).
4. Shari Vahl. Scammers are becoming ever more sophisticated - this is what the fightback looks like. *BBC News.* 2026. URL: https://www.bbc.com/news/articles/cj60pl5g4z4o (дата звернення: 10.05.2026).
5. Maja Feng. Online Romance Fraud as a Form of Emotional and Economic Partner Violence: A Social-Ecological Framework of Enabling Factors. *Scandinavian University Press*. 2025. URL: https://www.scup.com/doi/10.18261/njsp.12.2.4 (дата звернення: 10.05.2026).
6. Francesca Regalado. Ex-Mayor Is Sentenced to Life for Human Trafficking Tied to Scam Centers. *The New York Times*. 2025. URL: https://www.nytimes.com/2025/11/20/world/asia/alice-guo-life-sentencephilippines.html?searchResultPosition=1 (дата звернення: 10.05.2026).
7. Teele Rebane, Hanako Montgomery. She ‘wants to die there.’ The women forced to scam and the families left behind. *CNN World*. 2025. URL: https://edition.cnn.com/2025/11/24/asia/scam-asia-women-trafficking-as-equals-hnk-intl-cmd (дата звернення: 10.05.2026).
8. Universal Declaration of Human Rights since December 10, 1948. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf (дата звернення: 10.05.2026).

УДК 81'42:81'255.4](410+73+477)

Куліш К. С., Іванова М. В.
здобувачки ІІІ курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Філологія»
Науковий керівник – **Пікун Л. В.**, к. філол. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ МЕДІА ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЗАГОЛОВКІВ

У сучасному інформаційному просторі міжнародні медіа відіграють важливу роль у формуванні образу України. Особливості подачі матеріалів, вибір лексики та перекладацькі рішення впливають на сприйняття політичних, економічних і військових подій міжнародною аудиторією. У зв’язку з цим актуальним є дослідження тональності медійних текстів, мовних засобів та труднощів перекладу заголовків.

Метою дослідження є аналіз особливостей висвітлення України в українських, американських і британських медіа, а також визначення основних проблем перекладу заголовків. Матеріалом дослідження стали публікації українського видання Українська правда, американського агентства Reuters та британської газети The Guardian.

Аналіз показав, що медіа використовують різні моделі репрезентації України. У матеріалах Reuters [1] переважає відносно нейтральний аналітичний стиль, однак через використання метафор і фреймінгу створюється образ держави, яка потребує міжнародної підтримки. Наприклад, заголовок “EU loan throws Ukraine a lifeline but more help needed for war” формує уявлення про фінансову вразливість України [1]. У текстах спостерігається акцент на економічних труднощах, дефіциті бюджету та необхідності зовнішньої допомоги.

У публікаціях «Української правди» [3] простежується вищий рівень емоційності та суб’єктивності. Автори активно використовують оцінну лексику, риторичні питання та інтенсифікатори, що наближає тексти до публіцистичного стилю. Образ України подається у

двох основних моделях: як держави, що бореться та протистоїть агресії, або як системи з внутрішніми проблемами управління. Для матеріалів характерні емоційні заклики, узагальнення та протиставлення «ми - вони».

Британське видання The Guardian [2] демонструє більш позитивне фреймування України. У текстах використовуються формулювання на кшталт “strongest in a year”, “has managed to stabilise”, що створюють образ технологічно розвиненої та стійкої держави. Значна увага приділяється військовим технологіям, системам ППО та ефективності української армії [2]. Водночас застосовуються евфемізми та безособові конструкції, які створюють враження об’єктивності та зменшують емоційність викладу.

Окрему увагу приділено проблемам перекладу медійних заголовків. Найбільші труднощі виникають під час передачі метафор, збереження емоційної тональності та адаптації тексту до культурних норм цільової аудиторії. Буквальний переклад часто не передає прагматичного ефекту оригіналу, тому перекладачеві необхідно враховувати контекст, стиль видання та особливості медійного дискурсу.

Отже, дослідження підтверджує, що образ України у міжнародних медіа значною мірою залежить від редакційної політики видання та його цільової аудиторії. Якісний переклад медійних текстів вимагає не лише високого рівня мовної компетенції, а й розуміння механізмів медіавпливу, фреймінгу та маніпулятивних технік.

Список використаних джерел

1. Reuters. EU loan throws Ukraine a lifeline but more help needed for war [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.reuters.com/business/eu-loan-throws-ukraine-lifeline-more-help-needed-war-2026-04-23/ (дата звернення: 04.05.2026).
2. The Guardian. Ukraine war briefing: Kyiv hails frontline position as strongest in a year [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.theguardian.com/world/2026/apr/23/ukraine-war-briefing-kyiv-hails-frontline-position-as-strongest-in-a-year (дата звернення: 04.05.2026).
3. Українська правда. Колонка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.pravda.com.ua/columns/2024/10/09/7478894/ (дата звернення: 04.05.2026).

УДК 378.147:004.8:37.091.12-051:373.2

Листопад О. А.
завідувач кафедри дошкільної педагогіки,
доктор педагогічних наук, професор,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЦИФРОВІ РЕСУРСИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується активною цифровізацією освітнього процесу, поширенням міжнародної академічної взаємодії та зростанням ролі крос-культурної комунікації. Особливого значення означені процеси набувають у підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, професійна діяльність яких передбачає взаємодію з представниками різних культурних, мовних і соціальних спільнот. У умовах цифровізації актуалізується необхідність використання цифрових ресурсів штучного інтелекту як інструменту забезпечення ефективної міжкультурної взаємодії учасників освітнього процесу. Крос-культурна комунікація у системі вищої освіти розглядається як

процес взаємодії представників різних культур, що ґрунтується на взаєморозумінні, толерантності, здатності до діалогу та врахуванні культурних особливостей співрозмовників. Формування крос-культурної компетентності майбутніх фахівців є важливою складовою професійної підготовки педагогів, оскільки сучасне освітнє середовище дедалі більше набуває ознак мультикультурності [1, с. 87–92].

Використання ресурсів штучного інтелекту в освітньому процесі відкриває нові можливості для розвитку комунікативної взаємодії студентів, викладачів та міжнародної академічної спільноти. До таких ресурсів належать системи автоматизованого перекладу, чат-боти, генеративні мовні моделі, адаптивні освітні платформи, сервіси створення мультимедійного контенту, інтелектуальні системи підтримки освітнього процесу тощо. Їх використання сприяє подоланню мовних бар'єрів, розвитку міжкультурної толерантності та підвищенню доступності освітньої інформації. У процесі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти цифрові ресурси штучного інтелекту можуть використовуватися для організації міжнародної комунікації, участі студентів у спільних освітніх проєктах, створення мультимовного навчального контенту, моделювання професійних ситуацій та розвитку навичок міжкультурного спілкування. Наприклад, застосування генеративних платформ штучного інтелекту дозволяє студентам створювати сценарії занять, адаптовані до культурних особливостей різних груп дітей, формувати комунікативні кейси та розробляти інтерактивні освітні матеріали.

Одним із важливих напрямів використання штучного інтелекту є підтримка дистанційної та змішаної освіти. Дослідники наголошують, що сучасні цифрові технології забезпечують інтерактивність, мобільність та індивідуалізацію навчання [2, с. 12–21]. Використання освітніх вебквестів, інтерактивних платформ та цифрових сервісів сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів і розвитку їхньої комунікативної компетентності. Особливо ефективним є поєднання вебтехнологій із сервісами штучного інтелекту, які забезпечують автоматизований супровід освітньої діяльності та адаптацію навчального контенту до потреб здобувачів освіти.

Важливу роль у забезпеченні крос-культурної взаємодії відіграють системи дистанційного навчання. Використання платформи Moodle дозволяє організовувати міжнародні освітні курси, проводити онлайн-дискусії, вебінари та групові проєкти за участю студентів із різних країн [3, с. 145–155]. Інтеграція ресурсів штучного інтелекту у такі системи дає можливість автоматизувати переклад повідомлень, здійснювати аналіз навчальної активності студентів, формувати індивідуальні рекомендації та забезпечувати персоналізований підхід до організації освітнього процесу. Підготовка майбутніх вихователів до використання цифрових технологій у професійній діяльності є важливим складником сучасної педагогічної освіти. Майбутній педагог повинен володіти навичками цифрової грамотності, критичного оцінювання інформації, використання онлайн-ресурсів та організації комунікації в цифровому середовищі [4, с. 99–111]. Ресурси штучного інтелекту стають не лише технологічним інструментом, а й засобом формування професійної мобільності та готовності до роботи у мультикультурному освітньому просторі.

Практичне використання цифрових ресурсів штучного інтелекту у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів може реалізовуватися через виконання міжкультурних проєктів, створення мультимовних презентацій, участь у міжнародних онлайн-конференціях, проведення інтерактивних занять із використанням AI-сервісів. Науковці зазначають, що цифрові ресурси штучного інтелекту позитивно впливають на розвиток комунікативних умінь, міжкультурної компетентності та академічної взаємодії здобувачів освіти [5, с. 179–183]. Водночас ефективність їх використання залежить від рівня цифрової підготовки викладачів, наявності методичного забезпечення та дотримання принципів академічної доброчесності й цифрової етики. Важливим аспектом використання ресурсів штучного інтелекту є формування у студентів критичного мислення та відповідального ставлення до цифрового контенту.

Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок, що цифрові ресурси штучного інтелекту є важливим інструментом забезпечення крос-культурної комунікації учасників освітнього процесу у закладі вищої освіти та одним із провідних чинників модернізації сучасної педагогічної освіти. Їх використання у процесі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти сприяє розвитку міжкультурної компетентності, цифрової грамотності, комунікативних умінь, навичок академічної взаємодії та професійної мобільності студентів. Завдяки використанню AI-технологій майбутні педагоги отримують можливість працювати з мультимовним контентом, брати участь у міжнародних освітніх проєктах, адаптувати навчальні матеріали до культурних особливостей різних соціальних груп та ефективно взаємодіяти в умовах цифрового освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. Дідук-Ступ'як Г. І. Формування крос-культурної компетентності студентів-іноземців у процесі вивчення української мови. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2015. № 3. С. 87–92.
2. Листопад О. А., Мардарова І. К. Освітній вебквест як інструмент дистанційної освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2024, Вип. 1 (54). С. 12–21. DOI : https://doi.org/10.31376/2410-0897-2024-1-54-12-21
3. Листопад О., Листопад Н. Організація дистанційного навчання на платформі Moodle: теорія та практика. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки.* Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2025. Вип. 70. С. 145–155. DOI: https://doi.org/10.31909/26168812.2025-(70)-20
4. Листопад О., Мардарова І. Підготовка вихователів до впровадження засобів дистанційної освіти в професійній діяльності. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки.* Ізмаїл: РВВ ІДГУ. 2022, (60) С. 99–111. DOI: https://doi.org/10.31909/26168812.2022-(60)-12
5. Петренко Т. В. Ресурси штучного інтелекту для крос-культурної комунікації учасників освітнього процесу у закладі вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2024 Випуск 74. С. 179–183. DOI https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/74.33

УДК 81'42:32.019.5:070

Мечкало А. Ю.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 035 "Філологія",
групи МЛАБ 1-22-4.0д
Науковий керівник – **Калитюк Л. П.,** к. філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

LANGUAGE MEANS OF EXPRESSING APPROVAL AND DISAPPROVAL IN THE REPRESENTATION OF MELANIA TRUMP IN MEDIA DISCOURSE

The present research focuses on the language means of expressing approval and disapproval in modern English media discourse through the representation of Melania Trump as the First Lady of the United States. The relevance of this topic is connected with the growing influence of media discourse on public opinion and the importance of understanding how language shapes the perception of political figures. Media texts do not simply report facts; they also create evaluative meanings that influence readers' attitudes both explicitly and implicitly.

The theoretical basis of the research includes the works of Teun A. van Dijk, Norman Fairclough, M. A. K. Halliday, J. R. Martin, and P. R. R. White, who studied discourse theory, critical discourse analysis, functional grammar, and appraisal theory. The research examines evaluation as one of the central categories of discourse and analyses the ways in which language reflects approval and disapproval in media communication.

The analysis demonstrates that evaluation in media discourse is realised through a combination of lexical, grammatical, and discursive means. Among the most frequent lexical means are adjectives, nouns, verbs, and adverbs. Adjectives such as “successful,” “active,” “dramatic,” or “controversial” directly shape the reader’s interpretation of Melania Trump’s image. Nouns like “fascination,” “achievement,” or “lie” create evaluative meanings that appear more objective because they present judgement in the form of facts. Verbs also play an important role in creating approval or disapproval. Positively marked verbs such as “served” emphasise responsibility and social contribution, while negatively coloured verbs such as “criticised” or “caught” contribute to the creation of a critical image.

Particular attention is paid to grammatical means. The research shows that passive constructions help create an impression of neutrality and objectivity while simultaneously directing readers’ attention toward certain aspects of the narrative. The White House website predominantly uses positively marked vocabulary and focuses on Melania Trump’s achievements, diplomacy, and traditional family values, while BBC articles combine positive and negative evaluative elements, often highlighting controversial moments and public criticism.

One of the most important findings of this research was the understanding that evaluation in media discourse is not always expressed directly. Implicit mechanisms such as framing, selective presentation of information, and passive voice constructions also shape public perception while preserving the appearance of neutrality. The study proves that grammatical structures can function as subtle instruments of influence and ideological representation in media communication.

Список використаних джерел

1. BBC News. (2018, October 14). Melania Trump says “don’t care” jacket was a message. https://www.bbc.com/news/world-us-canada-45853364
2. Bramley, E. V. (2025, January 20). Trump inauguration fashion: Melania, Ivanka and Jill Biden outfits. https://www.bbc.com/news/articles/cz7e99ww55vo
3. Fairclough, N. (1995). Media discourse. Hodder Arnold.
4. Halliday, M., & Matthiessen, C. M. (2013). Halliday’s introduction to functional Grammar. Routledge.
5. Martin, J. R., & White, P. R. (2005). The language of evaluation: Appraisal in English. Palgrave Macmillan.
6. Tannen, D., Hamilton, H. E., & Schiffrin, D. (2015). The Handbook of Discourse Analysis. John Wiley & Sons.
7. The White House. (2025, May 28). First Lady Melania Trump. https://www.whitehouse.gov/administration/melania-trump/
8. Van Dijk, T. A. (2008). Discourse and power. Red Globe Press.

УДК 811.111'373.46:316.772.4

Ніколаєнко О. В.
старший викладач кафедри іноземної філології
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ПРОСТОРІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Функціонування фахової лексики в умовах глобалізації набуває особливої ваги. Термінологія вже не зводиться лише до засобу обміну знаннями в межах окремих галузей, а поступово перетворюється на важливий елемент міжкультурної комунікації.

Глобалізаційні процеси сприяють активнішій взаємодії національних наукових і професійних спільнот у спільному інформаційному просторі. Англійська мова, виконуючи функцію *lingua franca*, виступає головним посередником такої взаємодії. Водночас запозичення та вживання англомовних термінів у різних мовно-культурних середовищах нерідко супроводжується зміною їхніх прагматичних і конотативних параметрів [1; 2]. Аналіз цих змін є важливим для забезпечення коректного взаєморозуміння на міжнародному рівні.

Питання термінознавства та міжкультурної комунікації перебувають у центрі уваги багатьох лінгвістів. Теоретичне підґрунтя аналізу терміносистем було закладено у працях Е. Вюстера, який розглядав термін як логічну одиницю [6]. Сучасні аспекти когнітивного термінознавства та дискурсивного аналізу розроблялися такими дослідниками, як Р. Теммерман (соціокогнітивний підхід) та М. Кабре (теорія термінологічних вузлів). Питання прагматики спеціальної лексики в міжкультурному аспекті висвітлювали С. Сарчевич та Г. Будін, акцентуючи увагу на важливості контекстуального оточення терміна [3; 4; 5].

Аналіз англомовної термінології (зокрема у галузях юриспруденції, IT, економіки, будівництва, дизайну середовища, туризму) свідчить про те, що процес термінотворення в глобалізованому світі відбувається за моделлю «експорту концептів». При переході в іншу культуру термін проходить декілька етапів адаптації:

– транслітерація та калькування: первинне запозичення форми;

– семантичне розширення/звуження: пристосування значення до реалій локального ринку чи наукової школи;

– прагматична асиміляція: набуття терміном додаткових стилістичних забарвлень, характерних для реципієнтної мови.

Особливий інтерес викликає явище «термінологічної дифузії», коли спеціалізовані одиниці переходять у загальновживану лексику, змінюючи при цьому свій концептуальний обсяг. Це створює певні бар'єри в міжкультурній комунікації, оскільки фахівці з різних країн можуть вкладати різний зміст у професійні лексеми через вплив національних наукових парадигм.

Дослідження підтверджує, що аналіз термінології в контексті міжкультурної комунікації потребує виходу за межі суто лінгвістичного підходу. Необхідно враховувати соціокультурні та екстралінгвістичні контексти, у межах яких функціонує мовна одиниця. Перспективним напрямом є розробка багатомовних термінологічних баз даних, які відображали б не лише денотативне значення, а й особливості вживання термінів у різних культурних середовищах.

Список використаних джерел

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.

2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

3. Cabre M. T. Terminology: Theory, methods and applications. Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1999. 248 p.

4. Gotti, M., & Šarčević, S. Insights into specialized translation. Peter Lang. 2007. 406 p. https://doi.org/10.3726/978-3-0351-0411-0

5. Temmerman R. Towards New Ways of Terminology Description: The sociocognitive approach. Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2000. 272 p.

6. Wüster E. Introduction to the General Theory of Terminology and Terminological Lexicography. Vienna : Springer, 1979. 211 p.

УДК 378.147:81'243:316.774

Olkhovyk V.A.
Postgraduate Student of the Educational and Scientific Program
"Professional Education (Digital Technologies)"
T.H. Schevchenko National University "Chernihiv Colehium"

LANGUAGE AS A TOOL FOR COUNTERING DISINFORMATION: MEDIA LITERACY AND PROFESSIONAL COMMUNICATION OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

The proliferation of digital disinformation constitutes one of the most pressing challenges confronting contemporary education. The information environment of the 21st century, shaped by the rapid expansion of social media platforms and algorithmic content distribution, has substantially heightened the vulnerability of society to manipulated narratives, propaganda, and targeted misinformation campaigns. In the context of Ukraine, which has been subjected to sustained Russian hybrid warfare involving systematic informational aggression, the development of robust counter-disinformation competencies among educators has acquired particular urgency [1].

The present paper examines the role of language as a primary instrument for the identification, deconstruction, and countering of disinformation, with specific reference to the professional preparation of future foreign language teachers. Language, understood not merely as a communicative system but as a socially situated semiotic resource, enables practitioners to analyse discourse structures, detect rhetorical manipulation, and cultivate critical information habits among learners [2]. Foreign language teachers, by virtue of their disciplinary position at the intersection of language and intercultural communication, possess unique professional leverage for embedding media literacy into classroom practice.

Scholarly inquiry has established that media and information literacy (MIL) education measurably enhances resilience to disinformation. Meta-analytic evidence indicates that targeted MIL interventions yield significant improvements in misinformation discernment and a corresponding reduction in susceptibility to false content [3]. These findings underscore the necessity of systematic, rather than incidental, integration of MIL competencies into foreign language teacher education curricula. Problem-based approaches that require learners to interrogate the credibility, authorship, and ideological framing of authentic multilingual media texts have demonstrated particular efficacy in fostering the analytical dispositions essential for critical information consumption [4].

The professional communication dimension of this issue deserves separate emphasis. Teacher educators have argued that future foreign language teachers must develop not only receptive media literacy skills, that is, the capacity to evaluate and critique existing content, but also productive communicative competencies that equip them to articulate counter-narratives responsibly and persuasively [5]. This dual orientation, encompassing both analytical and generative dimensions of professional communication, should be reflected in the design of methodology courses, practicum components, and assessment frameworks within higher pedagogical education programmes.

Ukrainian pedagogical scholarship has increasingly recognised the integration of media literacy into language education as a strategic priority, particularly in light of the ongoing information war. The experience of regional educators and research published in Ukrainian academic journals confirm that teacher-mediated media literacy instruction, when grounded in critical discourse analysis and authentic text engagement, demonstrably improves students' ability to recognise disinformation markers and evaluate source credibility. These practices align with the broader European Digital Education Action Plan (2021–2027), which positions educator competence in countering disinformation as a systemic rather than supplementary educational goal.

It is concluded that the preparation of future foreign language teachers must be reoriented to foreground language as an epistemic and civic tool. Curricula should incorporate explicit instruction in linguistic markers of disinformation, multimodal discourse analysis, and evidence-based argumentation. Such preparation will enable future educators to function not only as language instructors but as competent agents of informational resilience in an increasingly contested communicative landscape.

Список використаних джерел

1. Єфіменко І. В. Комунікаційна безпека в освіті: протидія дезінформації в навчальному процесі. *Публічне урядування.* 2024. URL: https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/5371

2. Nygren T., Frau-Meigs D., Corbu N., Santoveña-Casal S. Teachers' views on disinformation and media literacy supported by a tool designed for professional fact-checkers: perspectives from France, Romania, Spain and Sweden. *Social Sciences & Humanities Open.* 2022. URL: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8994523/

3. Huang G., Jia W., Yu W. Media Literacy Interventions Improve Resilience to Misinformation: A Meta-Analytic Investigation of Overall Effect and Moderating Factors. *Communication Research.* 2024. URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00936502241288103

4. Kow Kwan Yee, Tan Huey Shyh. Problem-Based Learning: Media and Information Literacy Project to Combat Misinformation for Future Communicators. *Journalism & Mass Communication Educator.* 2024. URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/10776958241256404

УДК 81'42

Перепелиця Є. С.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 035 «Філологія»,
групи МЛАБ 1-22-4.0д
Науковий керівник – **Калитюк Л. П.,** к. філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

LANGUAGE MEANS OF EXPRESSING AGE INEQUALITY IN THE POLITICAL DISCOURSE OF THE UK AND THE USA

In contemporary societies, age inequality (ageism) remains one of the most widespread yet often underestimated forms of discrimination. It is expressed not only through direct actions but also through language, which significantly influences public perceptions of aging, reinforces stereotypes, and contributes to social inequality. In the context of global population ageing and the increasing number of older politicians in leadership positions, the study of age inequality in political discourse has become particularly relevant.

The aim of the study is to analyse linguistic means of expressing age inequality in the political discourse of the USA and the UK. The research material includes media texts covering the 2024 U.S. presidential election (primarily Joe Biden and Donald Trump) and British political discourse from 2016 to 2025. The analysis focuses on evaluative adjectives, metaphors, clichés, and framing strategies as key linguistic devices.

Comparative discourse analysis reveals substantial differences in the manifestation of ageism between the two countries. In American media, ageism tends to be personalised and heavily medicalised. Older politicians are frequently portrayed through evaluative adjectives ("too old",

“mental sharpness decline”), clichés (“senior moment”), medical metaphors (“walking heart attack”) and infantilising expressions (“Grandpa Joe”, “bumbling, tumbling Biden”). For instance, Donald Trump was described as “a walking heart attack” and “incoherent”, while Joe Biden’s verbal slips were repeatedly labelled as “another senior moment”. Media also highlighted “stiff and wandering gait” and “slower on his feet”. Such language explicitly frames age as the candidate’s main “liability”, shifting the focus of public attention from political experience and competence to physical and cognitive decline.

In contrast, ageism in British political discourse features more indirect strategies and manifests primarily through generational labelling and the framing of intergenerational conflict. Negative expressions such as “greedy oldies” and “wealth-hoarding boomers” were widely used in discussions surrounding Brexit and economic issues, portraying older generations as selfish and responsible for the problems of the younger ones. This narrative was strongly criticised in the February 2025 report of the UK Parliament’s Women and Equalities Committee, which noted that such stereotypes are “highly prevalent across all media” and create unnecessary generational divisions. Older politicians are also metaphorically associated with “an old political order” or outdated ideas.

Thus, while American political media focus on individual physical and mental decline of specific politicians, British discourse emphasises collective generational opposition and economic blame. Both strategies, however, divert public attention from policy issues and professional qualifications to age-related characteristics, thereby reproducing and legitimising age-based social inequality.

The results of the study confirm that linguistic means in political discourse play a powerful role in reproducing and reinforcing ageist stereotypes and shaping societal attitudes towards older people in politics. The comparative perspective highlights the importance of critical linguistic awareness in modern media and political communication and opens prospects for further research into counter-discourses that challenge ageism in political communication.

Список використаних джерел

1. Butler R. N. Age-ism: Another form of bigotry // *The Gerontologist.* – 1969. – Vol. 9, № 4. – P. 243–246.

2. Bacsu J.-D. R., Jamali A. A., Ménard A. et al. Ageism during the 2024 U.S. *Presidential Election: Thematic analysis of tweets // The Gerontologist.* – 2025. – Vol. 65, № 10. – gnaf166. https://doi.org/10.1093/geront/gnaf166

3. Karpf A. Enough of the lazy ageism – don’t blame us ‘greedy oldies’ for Brexit // *The Guardian.* – 2018. – 19 October. URL: https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/oct/19/ageism-greedy-oldies-brexit-young-people

4. McKiernan J. MPs criticise “wealth-hoarding” boomers stereotype as ageist // *BBC News.* – 2025. – 19 February. URL: https://www.bbc.com/news/articles/cvg1e75ddygo

5. Morgan P. Bumbling, tumbling Biden needs to be saved from himself // *New York Post.* – 2023. – 26 June. URL: https://nypost.com/2023/06/26/bumbling-tumbling-biden-needs-to-be-saved-from-himself/

6. Peregrine M. How old is too old to run a country—Or a corporate board? // *Forbes.* – 2024. – 15 February. URL: https://www.forbes.com/sites/michaelperegrine/2024/02/14/when-age-becomes-an-issue-for-corporate-board-membersor-even-a-president/

7. World Health Organization. Ageism. – 2021. – URL: https://www.who.int/health-topics/ageism

УДК 821.111-31.09:316.344-055.2

Пернікуза А. О.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Філологія», МЛАб-2-224.0д
Науковий керівник – **Яковенко І. В.,** к. філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

SOCIAL CLASS AND FEMALE AUTONOMY AS ELEMENTS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN JANE AUSTEN'S *PRIDE AND PREJUDICE*

The turn of the 18th and 19th centuries in Great Britain was a period of profound social and economic transformations driven by the onset of the Industrial Revolution and shifting value paradigms in society. During this time, literature ceased to be merely a source of entertainment, transforming into a space for serious exploration of human freedom, social barriers, and mechanisms of identity. Jane Austen's *Pride and Prejudice* serves as fundamental material for studying intercultural communication, where the concept of culture is examined through the prism of social standing, gender roles, and ethical standards. The relevance of studying this topic stems from the need to rethink female autonomy as a historical phenomenon born under the pressure of the patriarchal system and the economic instability of Regency-era British society.

British society of this era was built upon a rigid class hierarchy that resembled a strict pyramid. An individual's social status not only determined their political rights and financial position but also linguistic codes, norms of daily behavior, and the boundaries of permissible communication. Within a single national society, various micro-cultures coexisted: the hereditary aristocracy, the landed gentry, and the new merchant class that was rapidly enriching itself through trade and industry. The interaction between these layers in Austen's novel appears as a form of intercultural dialogue where each side holds its own prejudices and specific worldview. Representatives of the upper class, such as Lady Catherine de Bourgh, perceived their status as a natural right to dominate, which manifested in a condescending manner of communication and disregard for rules of politeness toward those they considered lower in rank [2, p. 304].

A special place in this structure was occupied by the rural gentry, to which the Bennet family belonged. Their status as landowners gave them the right to self-identify as gentlemen, yet their financial base was extremely fragile. The central conflict of the novel, which dictates the logic of the characters' actions, is the law of entailment, according to which the Longbourn estate could only be inherited through the male line. This put Mr. Bennet's five daughters in a position of complete economic insecurity and made marriage not just a personal choice but a strategic tool for social survival and status preservation. In this context, intercultural communication with wealthier classes (as in the cases of Mr. Bingley or Mr. Darcy) became a complex maneuver for a woman, aiming at avoiding social degradation and poverty [1].

Female autonomy in patriarchal 19th-century Britain was a category more intellectual and moral than legal or financial. The social model of the time was based on the idea of a strict separation of spheres: men dominated the public world of money and politics, while women were assigned the role of household managers within the private sphere. Women were deprived of the right to professional self-realization, and their education was purely decorative in nature. Proficiency in instruments, singing, or embroidery served only as a means to increase a girl's attractiveness in the "marriage market". However, Jane Austen, through the character of Elizabeth Bennet, offers a fundamentally new vision of personal autonomy. She proves that true independence begins with moral choice and critical thinking, which are not subject to external social pressure.

Elizabeth Bennet emerges in the novel as a formed personality whose autonomy is manifested through intellectual superiority and a capacity for reflection. She refuses to view marriage as a purely economic transaction, as demonstrated by her principled refusal of Mr. Collins and her first refusal of Mr. Darcy. These acts are forms of ethical resistance against the patriarchal system, where

a woman's "no" becomes a tool for self-assertion and the protection of her own dignity. Elizabeth demonstrates courage rare for her time in communicating with members of the upper classes, maintaining her dignity and refusing to allow the status of her interlocutor to suppress her intellectual freedom. Her independence is also evident in her refusal to blindly follow gender stereotypes and her ability to ironically evaluate the social manipulations of those around her [3].

The problem of female autonomy in the novel is inextricably linked to the theme of social mobility and the intercultural exchange of values. Marriage appears as a mechanism that can either solidify a woman's dependence or become a space for her freedom. Austen contrasts two models of union: Charlotte Lucas's pragmatic choice, based on the desire for "honorable provision," and Elizabeth and Darcy's intellectually autonomous union. The latter is an example of successful intercultural communication where class prejudices, pride, and mutual misunderstanding are overcome. Darcy recognizes Elizabeth's intellectual equality, and she recognizes his high moral qualities that stand beyond titles and wealth. This union reforms the very concept of marriage, turning it from an instrument of dependence into a space for egalitarian partnership and mutual growth.

In conclusion, it should be noted that the novel *Pride and Prejudice* is a profound social report from the heart of the patriarchal world, where the author masterfully demonstrates the dynamic interaction between the pressure of the social system and the power of personal choice. Social class in the work acts as a rigid framework; however, individual will, loyalty to principles, and a developed mind allow the heroines to transform these norms. Female autonomy, in Austen's understanding is the ability to remain true to one's own convictions in a world where external circumstances are aimed at limiting freedom. Thus, the analysis of social hierarchy and autonomy in the novel provides a better understanding of the origins of the modern concept of human rights, of female emancipation, and of the critical importance of intercultural dialogue in overcoming social barriers and prejudices.

Список використаних джерел

1. Austen J. *Pride and Prejudice.* Planet eBook, 1813. URL: https://www.planetebook.com/free-ebooks/pride-and-prejudice.pdf (date of access: 13.03.2026).
2. Poovey M. *The Proper Lady and the Woman Writer*. Chicago : University of Chicago Press, 1984.
3. Aljabban R. M. A. Money and marriage: Pride and Prejudice // International Journal of Social Science Exceptional Research. 2024. Vol. 18, Iss. 1. URL: https://www.allsocialsciencejournal.com/uploads/archives/20241015185418_E-24-18.1.pdf (date of access: 13.03.2026).

УДК 811.111’42:070:355.48(477)

Рубцова Д. О.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 035 «Філологія»,
групи МЛАБ 1-22-4.0д
Науковий керівник – **Калитюк Л. П.,** к. філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

LANGUAGE MEANS OF DESCRIBING COMMANDERS-IN-CHIEF OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE IN ENGLISH MEDIA DISCOURSE

The modern war in Ukraine is not only happening on the ground but also in the informational domain. Media discourse plays a crucial role in shaping how the world perceives military leaders. This research focuses on the linguistic strategies used by Western media to create the "social personas" of Valeriy Zaluzhnyi and Oleksandr Syrskyi. Media representation is not a neutral reflection of reality. It is an accurate process. According to media theory, journalists use "interpersonal meanings" to create "pseudo-relationships" between the audience and the person that was presented. In the case of Ukrainian commanders, the media uses linguistic markers of authority

and intelligence to meet the expectations of a Western audience. The image of a leader is often built with the help of moral metaphors. For example, the "Strict Father" model, which emphasizes discipline and protection.

The study analyzed the corpus of 35 linguistic units (verbs and verbal phrases) extracted from BBC News articles published between 2023-2024. Utilizing discourse analysis and semantic classification, the verbs were categorized into four distinct groups: verbs of military-strategic activity; verbs of reform and transformation; discursive actions and communication; evaluative verbs.

The analysis revealed a significant contrast in the portrayal of the two commanders. Valeriy Zaluzhnyi is conceptualized as a "Global Reformer." The media utilizes high-level strategic verbs such as planning, executing, and delegating, which effectively shift the focus from physical power to intellectual prowess and modern leadership. Furthermore, verbs like distancing and pushing through frame him as a Western-style leader committed to military modernization. His popularity is articulated through the verb rivals, positioning his status on a par with the country's political leadership.

Oleksandr Syrskyi is depicted as a "Methodical Tactician." His portrayal is more localized. The media uses verbs like commanding combat clashes and liberating settlements. Unlike Zaluzhnyi's strategic image, Syrskyi is shown as a leader involved in the tactical level of warfare. His career growth is described with the verb risen. It emphasizes a steady path within the existing system.

Linguistic choices also reveal different levels of authority. the framing of Zaluzhnyi as someone who did not bother to explain certain decisions reflects unquestioned moral authority. In contrast, the use of 'insisted' for Syrskyi suggests a need to justify or explain actions to critics. Ultimately, these discursive patterns reflect the contrastive levels of credibility t each commander holds within the media landscape.

The central finding of this research confirms that English media discourse constructs two distinct archetypes of leadership. While Zaluzhnyi symbolizes global strategy, Syrskyi represents tactical stability. These linguistic strategies help Western audience feel a personal connection to the leaders and understand the Ukrainian military effort through familiar cultural models. Future research could explore how these images continue to evolve as the conflict changes.

Список використаних джерел

1. Khinkulova, B. O. T. S. K. &. K. (2023, June 14). Valerii Zaluzhnyi, the man behind Ukraine's counter-offensive. https://www.bbc.com/news/world-europe-65901723
2. Lakoff, G. (2002). Moral politics: How Liberals and Conservatives Think, Second Edition. University of Chicago Press.
3. O'keeffe, A. (2006). Investigating media discourse.
4. Routledge. Tannen, D., Hamilton, H. E., & Schiffrin, D. (2015). The Handbook of Discourse Analysis.
5. John Wiley & Sons. Upchurch, J. D., & College, A. U. a. C. a. S. (2009). The commander and the media: A Leadership Challenge.

УДК 811.111'25:338.48

Sikaliuk A. I.
Associate Professor of Foreign Philology Department
PhD, Associate Professor
Chernihiv Polytechnic National University

TOURISM TERMINOLOGY: PECULIARITIES OF TRANSLATION

In the modern world, tourism is one of the most promising sectors of the international economy and intercultural communication. The active development of international travel, globalization and the spread of digital technologies contribute to the constant updating of tourism terminology. English occupies a leading place in the international tourism space, since it is the main language of international communication, booking, advertising and tourist service. In this regard, the problem of high-quality translation of tourism terms from English into Ukrainian is of particular importance.

Tourism terminology covers a large number of concepts related to transport, hotel business, organization of excursions, insurance, booking, catering and international transportation. A feature of tourism texts is the combination of informational, official-business and advertising styles [1]. That is why the translator must not only correctly convey the content of the text, but also maintain its emotionality, attractiveness and accessibility for the reader.

One of the main difficulties in translating tourism terms is the presence of a large number of Anglicisms. Many terms arise precisely in the English-speaking environment and quickly enter international professional speech [2]. Some of them do not have exact Ukrainian equivalents, so translators use transliteration or transcription.

Such terms have already become commonplace in the professional vocabulary of the tourism industry. However, excessive use of foreign words can complicate the understanding of the text for Ukrainian consumers. That is why the translator must find a balance between international terminology and Ukrainian equivalents.

One of the most common methods of translating tourism terms is tracing. With this method, the English term is translated literally while preserving its structure.

Tracing helps to preserve the meaning of the term and makes it understandable for the Ukrainian user. However, literal translation is not always successful. For example, the term low-cost airline is sometimes translated as “лоукост-авіакомпанія”, and sometimes as “бюджетна авіакомпанія”. The second option is more understandable for a wide range of consumers.

Another method of translation is descriptive translation, which is used when there is no exact equivalent in the Ukrainian language. Descriptive translation allows you to more accurately convey the meaning of the term, although sometimes it makes the text more voluminous [3].

Context plays a special role in the translation of tourist texts. The same term can have different meanings depending on the situation of use.

The translation of advertising tourist texts is particularly difficult. Tourist advertising should be not only informative, but also emotionally appealing. That is why the translator often uses text adaptation.

When translating advertising texts, it is important to take into account the cultural characteristics of the target audience. For example, some jokes, language idioms or advertising images may be incomprehensible to Ukrainian tourists [4]. In such cases, the translator must adapt the text in accordance with Ukrainian culture and language norms.

The cultural aspect is especially important when translating the names of holidays, traditions and national characteristics. The translator must take into account how familiar these concepts are to the Ukrainian audience.

An important problem is the translation of geographical names, names of hotels, museums, historical monuments and tourist attractions. In such cases, it is necessary to adhere to official rules of transliteration and international standards [3].

Incorrect translation of proper names can cause difficulties during travel and negatively affect the quality of tourist services.

Special attention should be paid to the translation of electronic tourist resources. Modern tourists actively use booking sites, mobile applications and international platforms. Such texts should be short, clear and understandable.

In such texts, it is important to ensure not only the accuracy of the translation, but also the convenience of the user's perception of information.

The modern tourism industry is constantly evolving, which leads to the emergence of new terms. For example: eco-tourism — «екотуризм»; medical tourism — «медичний туризм»; dark tourism — «темний туризм»; glamping — «глемпінг»; digital nomad — «цифровий кочівник» [3].

Some of these words are already actively used in the Ukrainian language, and some are still at the stage of language adaptation.

Thus, the translation of tourism terms from English into Ukrainian is a complex and multifaceted process that requires a high level of language competence, knowledge of professional terminology and consideration of cultural characteristics. The translator must be able to correctly

select translation methods, take into account the context, style of the text and the characteristics of the target audience. High-quality translation of tourism texts contributes to the development of international tourism, improves intercultural communication and forms a positive image of the tourism industry of Ukraine at the international level.

Список використаних джерел

1. Munday J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. London : Routledge, 2022. 376 p.
2. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London : Routledge, 2018. 400 p.
3. Dann G. The Language of Tourism: A Sociolinguistic Perspective. Wallingford : CAB International, 2019. 320 p.
4. House J. Translation: The Basics.London : Routledge, 2020. 224 p.

УДК 81’42

Стрельцова А. Ю.
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 035 “Філологія”,
групи МЛАБ 1-22-4.0д
Науковий керівник – **Калитюк Л. П.,** к. філол. н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

GREETING AND FAREWELL ETIQUETTE CLICHÉS IN ENGLISH: THE EVOLUTION OF STRUCTURE AND FUNCTION

Daily speech is filled with ready-made expressions that once possessed expressive force and vivid imagery but, through habitual use, have become conventional elements of discourse. Like coins in constant circulation, such expressions lose their perceptible novelty while retaining communicative value. This phenomenon underlies the linguistic concept of the cliché [1].

This study analyses how greeting and farewell etiquette clichés have evolved in the English language. The dataset under analysis (176 examples in total) comprises 92 greeting clichés and 84 farewell clichés extracted from English-language films produced between 1939 and 2025. Thus, the selected corpus provides a representative sample for analyzing the frequency and functional characteristics of these expressions across different historical periods.

The methodological framework of this study combines descriptive, qualitative, and quantitative methods. It ensures reproducibility, transparency, and analytical rigor, providing a coherent framework for studying the interaction between linguistic structure, pragmatic conventions, and social change in English-language communication.

The analysis of greeting and farewell clichés in 20th and 21st century English reveals a consistent shift in both structural organization and pragmatic function, reflecting broader sociocultural transformations in English-speaking communities.

Despite diachronic change, several elements remain stable. Greetings and farewells retain their core phatic function, initiating and terminating interaction. Basic forms such as *“hello”*, *“hi”*, *“bye”*, and *“good night”* remain structurally fossilized due to their frequency, simplicity, and communicative efficiency.Time-bound expressions such as “good morning” and “good evening” also persist, although their use has become more context-dependent over time.

At the same time, significant changes are observed. There is a clear tendency toward structural simplification, as longer expressions such as “It is so lovely to see you” in *“Lara Croft: Tomb Raider”* (2001, 00:32:57) and “Great to meet you” in *“Eat, Pray, Love”* (2010, 00:22:55) are replaced by shorter forms such as “hi”, “hey”, and “bye”. For example, *“What’s up?”* in *“Grease”* (1978, 00:22:00) already

illustrates reduced formal elaboration. This tendency becomes even more pronounced in later discourse, as greeting and farewell clichés increasingly shorten and become more pragmatic. By the late 1970s, conversational routines reflect greater informality and emotional immediacy.

This development reflects the principle of linguistic economy proposed by George Zipf [2; p.20], according to which speakers prefer shorter, less effortful forms when communicative efficiency is not compromised. Formal expressions such as *"How do you do?"* and *"Good day"* have largely disappeared, reflecting reduced social hierarchy and increased informality.

Contemporary discourse is characterized by informality, with minimal greetings and farewells dominating communication. Interrogative greetings such as *"What's up?"* and *"How are you doing?"* function as markers of social connection, while farewells such as *"See you later"* and *"I'll call you"* emphasize continuity rather than closure. Affective expressions like *"Nice to see you"* and *"Take care"* now signal emotional warmth rather than formal politeness, for example in *"Pretty Woman"* (1990, 00:15:15): "See ya."; and in *"Eat, Pray, Love"* (2010; 00:15:15): *"Take care."*

Modern clichés also demonstrate pragmatic lightness and functional overlap, combining greeting, inquiry, and emotional engagement, as *"Be cool, brother"* in *"Pulp Fiction"* (1994, 01:14:54). Some expressions additionally serve as markers of identity, reflecting stylistic individualization. In this context, film discourse plays a dual role: although limited and scripted, it not only reflects but also reinforces and disseminates communicative norms.

These developments could be explained by social factors (greater equality and informality), technological influences (brevity and speed), and cultural shifts toward individuality and emotional openness.

Results indicate that greeting and farewell clichés are dynamic linguistic units that reflect the interaction between language, communication, and social change. Their evolution demonstrates a shift from formal, complex expressions to minimal, flexible, and relational forms. While their communicative function remains constant, their realization becomes more economical, informal, and emotionally oriented, illustrating a broader transformation in modern English from language as etiquette to language as interaction.

Список використаних джерел

1. Allan K., Burridge K. Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. 303 p.

2. George Zipf. *Human Behavior and the Principle of Least Effort*. Cambridge, MA: Addison-Wesley Press, 1949. 573 p.

УДК 81'25:81'373.44:821.111

V. O. Cherneha
Student of the first (bachelor's) degree of higher education, specialty "Philology", PERb22340d
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
A. M. Kozachuk
Ph.D., Department of Linguistics and Translation
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

HISTORICAL AND ARCHAIC LEXIS IN TRANSLATION OF V. WOOLF'S *ORLANDO*

Literary translation involves preserving both the stylistic features of the source text and the readability of the target text. This challenge becomes particularly significant in the translation of historically marked lexis, which carries connotations of time, culture, and social context. In view of

the growing number of translations of historical fiction into Ukrainian, the study of historicisms and archaisms appears especially relevant. The paper focuses on historically marked lexis in Tamara Duda's Ukrainian translation of Virginia Woolf's novel *Orlando* and aims to classify historical and archaic lexical units as well as identify the principal strategies used in their translation.

Historically marked lexis includes archaisms and historicisms. An **archaism** is a word that has fallen out of everyday use but remains in the language as a stylistic device [4, p. 58]. For example, the verb *behold* is an archaic equivalent of *see* and is currently marked as literary in dictionaries [5]. Archaisms may be divided into **lexical**, **lexical-semantic**, **lexical-phonetic**, and **lexical word-formative types** [6, pp. 80-82].

Historicisms, by contrast, denote objects or concepts that no longer exist in modern life [7, p. 152]. Unlike archaisms, historicisms do not have direct modern synonyms, because the phenomena they refer to are historically specific. The noun *nobleman*, for instance, refers to a historical social class and therefore belongs to historicisms rather than archaisms.

The research has shown that principal translation strategies for historically marked lexis in the novel include archaisation and neutralisation. **Archaisation** preserves historical colouring through the use of archaic equivalents, whereas **neutralisation** replaces historically marked units with stylistically neutral forms in order to improve readability [1, p. 17]. The analysed corpus comprises 142 historically marked lexical units from *Orlando*. Historicisms constitute the dominant group, particularly lexical items related to material culture and social organisation.

The largest group comprises items of clothing and textiles (29 instances), which play a significant role in reconstructing the material culture of the depicted historical settings. A prominent example is the historicism *crinoline* in the phrase *wearing **crinolines** the better to conceal the fact* [2, p. 81]. The word refers to a stiffened petticoat characteristic of the nineteenth century [5]. In the novel, this lexical unit reconstructs not only historical material culture but also social attitudes towards femininity and pregnancy.

The historicisms identified in the analysed corpus primarily fulfil a **nominative function** by denoting historical realia, while also contributing to historical stylisation and the creation of temporal distance [1, p. 13].

By comparison, archaisms occur less frequently and mainly perform **stylistic** and **expressive functions** [1, p. 14]. The material includes primarily lexical proper archaisms, which account for 19 instances out of 25 archaisms from the source text. **Lexical archaisms proper** are lexemes that have been largely displaced from active usage by modern synonyms [6, pp. 80–82].

Such lexemes do not denote historical realia but rather contribute to historical stylisation. This function can be illustrated by the archaism *forsooth* in the phrase *A great age, **forsooth** – the Elizabethan a great age!* [2, p. 29]. The lexical unit expresses irony and the speaker's sceptical attitude towards the glorification of the Elizabethan era.

The analysis of the Ukrainian translation demonstrates that **neutralisation** is one of the most recurrent strategies in rendering archaisms [1, p. 15]. In the source text, archaisms account for 25 out of 34 analysed lexical units, whereas in the target text the number of archaisms is reduced to 19 items, while 15 lexical units are rendered by non-archaisms. This discrepancy indicates a tendency towards neutralisation, in which archaic forms are replaced with neutral equivalents in Ukrainian. For example, the archaic verb *behold* is translated by the neutral Ukrainian verb *побачив* instead of the archaically coloured equivalent *узріти*. This decision suggests that the translator prioritises readability over preservation of archaic form.

At the same time, the translation frequently employs **archaisation**. The lexical archaism *scribe* is rendered by the archaic Ukrainian equivalent *писар*. Moreover, the neutral nouns *shoulders* and *limbs* are translated as *рамена*, an archaically coloured lexeme that intensifies the historical stylisation of the target text.

Additional difficulties caused by semantic shifts arise in the translation of **lexical-semantic archaisms** [1, p. 6]. These are lexemes that continue to exist in contemporary language but have partially lost one or more of their former meanings [6, pp. 80–82]. In the sentence *She […] could*

form a rapid notion from what was painted on them [signs] of the tobacco, of the ***stuff****, of the silk* [2, p. 57], the noun *stuff* possesses both modern and obsolete meanings. It is rendered in Ukrainian as *мануфактура* by means of **particularisation**, which clarifies the historically relevant meaning evident from the context and simultaneously preserves historical colouring.

The translation of historicisms largely mirrors the strategies used for archaisms, namely neutralisation and archaisation. However, their application is shaped by different challenges, as historicisms are more closely tied to culture-specific realia.

The translation of historicisms relies primarily on **established equivalents** and **borrowing**. To illustrate the former, noble titles such *Archduchess* are translated as *ерцгерцогиня*, items of clothing like *ruff* as *жабо*, and units of measurement such as *fathoms* as *морські сажні*. An example of the latter is rendering of the names of historical dances (*lavolta* and *лавольта*), types of ships (*galleons* and *галеони*), and fabrics (*bombazine* and *бомбазин*).

The distribution of translation techniques provides additional insight into the strategies applied in the target text. The most frequent technique is the use of **established equivalents**, accounting for 45 instances (31.7%). **Other techniques** collectively amount to 47 cases (33.1%), indicating a diversity of translation solutions. **Particularisation** is applied in 18 instances (12.7%), while **borrowing** and **generalisation** are used equally often, 16 cases each (11.3%) [1, p. 17]. Taken together, these techniques represent two principal translation strategies identified in the research, namely archaisation and neutralisation.

Thus, the analysis of *Orlando* demonstrates a clear predominance of historicisms, which play a central role in reconstructing the historical and cultural context of the narrative. Archaisms occur less frequently and mainly contribute to stylistic colouring, irony, and expressiveness. The Ukrainian translation combines neutralisation and archaisation in a flexible manner: neutralisation improves readability, whereas archaisation preserves historical atmosphere and stylistic nuance. The findings confirm that the translation of historically marked lexis requires a context-sensitive approach balancing historical accuracy, stylistic effect, and accessibility for the target reader.

References:

1. Чернега В. Явище історичної та архаїчної лексики в перекладі твору Вірджинії Вулф «Орландо» : курсова робота / Київ. столич. ун-т імені Бориса Грінченка. Київ, 2026.
2. Woolf V. Orlando: A biography. Project Gutenberg of Australia, 1928. URL: https://gutenberg.net.au/ebooks02/0200331h.html (date of access: 11.05.2026).
3. Вулф В. Орландо: біографія / пер. з англ. Т. Дуди. Київ : ВГ «Ще одну сторінку», 2024.
4. Білецька І. О. Лексикологія англійської мови : навч.-метод. посіб. Умань : Візаві, 2018.
5. Collins English Dictionary. URL: https://www.collinsdictionary.com/
6. Павлович Т., Суродейкіна Т., Швигар Д. Особливості історизмів та лексичних архаїзмів у творчості Г. Лавкрафта. Молодий вчений. 2021. № 7(95). С. 78—84. URL: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-7-95-17
7. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям). Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009.

Наукове видання

Всеукраїнська науково-практична конференція «Комунікація в гуманітарному дискурсі: виклики та перспективи»

14 травня 2026 р.

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Прийнято до друку 10.06.2026. Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. – 6,86.
Тираж: 100. Зам. № 19/26.

Редакційно-видавничий відділ Національного університету «Чернігівська політехніка»
14030, Україна, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7128 від 18.08.2020 р.